

ADÜ fay hattına yakın
ancak zemin iyi durumda

ADÜ Dergi

İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü Uygulama Dergisi 2024-2025 Güz Dönemi Yıl:4 Sayı:7

Saygının ve merhametin
temsilcileri: Gassallar

En yüksek suç oranı
neden Aydın'da?

Gençlerde kalp krizinin
artma nedenleri

Acının anıtı:
Karatepe Şehitliği

18 Şubat 1922

Mustafa Kemal ATATÜRK

Sahibi

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
İletişim Fakültesi Adına
Dekan
Prof. Dr. Hatice Hale Bozkurt

Genel Yayın Yönetmeni

Doç. Dr. Ali Emre Dingin

Yazı İşleri Müdürleri

Doç. Dr. Eren Ekin Ercan
Dr. Öğr. Üyesi Hicabi Arslan (Sorumlu)
Öğr. Gör. Ashlan Topal

Editörler

Arş. Gör. Samet Akveran
Sıdika Akcan
Emircan Yaman
Nağihan Şimşek
Azra Gönül Filikçi
Tuna Algan
Saniye Kaya

Haber Koordinatörü

Elif Erar
Evin Güneş

Görsel Yönetmen

Halil İbrahim Serdar

Tasarım Ekibi

Halil İbrahim Serdar
Sude Taşoyan
Erdi Maden
İlkay Serdar
Sıla Yıldırım
Semanur Akkan
Yalçın Furkan Doğan
Ömer Faruk Köse
Umutcan Demir

Sosyal Medya Koordinatörü

Elif Erar
Evin Güneş
Beyza Dağlı

Basım Yeri

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Matbaası

ADÜ İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü tarafından yılda iki defa yayımlanır. Tüm hakları saklıdır. İçerikte yer alan haberlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

İÇİNDEKİLER

Paraşüt ve rüzgarın dansı:
Yükseklerdeki özgürlük

4

Anılar vagonu:
Zeren Ertaş

6

Arafta 40 gün:
Savaş muhabirliği

8

Hisar'dan Taşdöner'e: Özdemir
Birsal'ın sinemadaki yolculuğu

26

**Sabundan sanat:
Zeytinyağı sabunu heykeli** 20

**TRT World tasarımcısı Fatih Ataman
ile tasarım ve hayat üzerine** 32

**Engelsiz Dünya Şampiyonu:
Sefa Yurtkölesi** 35

**Pamukkale'ye renk katan
sıcak hava balonları** 38

Kıymetli ADÜ Dergi okuyucuları,

İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü öğrencileri tarafından hazırlanan ADÜ Dergi'nin yeni sayısına hoş geldiniz. Yedinci sayıda da öğrencilerimiz derslerinde öğrendikleri teorik bilgileri büyük bir özveriyle pratiğe dökerek sizler için birbirinden önemli haberler hazırladılar. Oldukça yoğun ve yorucu geçen bir ders döneminin ürünü olan ADÜ Dergi, onların emeğinin bir sonucudur.

Bu sayımızda öğrencilerimiz sizler için hazırladıkları haberlerinde özellikle şehrimizi ve çevresini tanıtmayı hedeflerken aynı zamanda Üniversitemizde yaşanan gelişmelerden de sizleri haberdar etmeyi amaçladılar. Hazırladıkları birbirinden farklı haberleri Gazetecilik Bölümünün haber sitesi olan "gzt.adu.edu.tr" adresinde yayımlandı. Sitemizde yer alan haberlerin en iyilerinden seçilenler ise şu anda elinizde tuttuğunuz bu dergi aracılığıyla sizlerle buluşuyor. Dergimizde Aydınımızın toplumsal ve kültürel hayatını ele alan birçok haber bulunmaktadır. Şehrimizde yer alan kültürel miras niteliği taşıyan yapılar, ilimizin kültürel değerini niteleyen dili ve toplumsal değerleri hakkında birbirinden ilginç birçok haber bu sayıda sizleri bekliyor. Ayrıca kampüsümüzde yapılan yeniliklerin "Öğrenci Görüşü" bölümünde öğrencilere sorulması ve görüşleri bizler için çok değerlidir.

Bölümlerinde öğrendikleri teorik bilgileri pratiğe dökmeleleri, kendilerini zorlu iş yaşamına hazırlayan kıymetli tecrübeler kazanmaları açısından son derece önemli olan bu dergimizin yeni sayısını keyifle okumanızı temenni ederim.

Prof. Dr. Bülent Kent
Rektör

Saygının ve merhametin temsilcileri: Gassallar

Ölüm, her an herkesin yaşayabileceği bir durumdur. Hayatımızın bir gerçeği olan ölüm olgusundan sonraki süreç, ilk olarak gassallara devredilir. Gassallar, cenazelerin yıkanması, kefenlenmesi ve defin işlemlerinin gerçekleştirilmesinde görevlidirler. Aynı zamanda cenaze sırasında aileye destek olmak ve dini ritüellerin yerine getirilmesi konusunda yardımcı olmak gibi görevleri de bulunur.

Pınar Özer ve Ayşe Korkmaz

Haber ve Fotoğraf
Zeliha Dünder

Çoğu insanın korkarak baktığı bu mesleği birilerinin yapması gerekiyordu. Korku ve endişelerine rağmen soğukkanlılıklarını koruyarak bu işi meslek edinen ve benimseyen 1'i erkek, 3'ü kadın gassalla mesleğin zorluklarını, ilginç yanlarını ve bilinmeyenlerini ele aldık. Daha öncesinde Söke Merkez Müftülük Camiinde imam olan İsmail Çoban, Aydın Kemer Mezarlığında 4 yıldır gassallık yapıyor. İş arkadaşı Pınar Özer, 49 yaşında ve 2009 yılından bu yana 15 senedir bu meslekte. Diğer kadın

meslektaşları Ayşe Korkmaz ise 2 yıldır bu mesleği devam ettiriyor. Denizli Asri Mezarlıkta gassallık yapan Ema Çiftçi de, 2015'ten beri 9 yıldır bu mesleğin içinde.

"Asla bu mesleği yapmam demiştim"

Aydın Kemer Mezarlığı'nın tek erkek gassalı olan Çoban, imamlık yaparken; "Ben asla cenaze yıkamam, asla bu mesleği yapmam." demesine rağmen, 5 sene sonra kendisini bu mesleğin içinde bulduğunu ve yaklaşık 10 binin üzerinde cenaze yıkadığını söyledi. Bu mesleğe başladığı ilk haftalarda kaza, cinayet gibi cenazelere denk geldiği için

çok fazla gelgit yaşadığını, alışmakta zorluk çektiğini ve hatta bırakmayı düşündüğünü de itiraf etti. Ardından, "Temel inanç olmazsa, bu meslek yapılamaz. Bu iş maneviyatı yüksek bir iş." dedi. Tek erkek gassal olduğu için gece gündüz cenaze yıkadığını belirten Çoban, özellikle çocuk cenazelerinin onu çok daha fazla etkilediğini aktardı. Libya'da şehit olan kişiyi de kendisinin yıkadığını ekleyen Çoban, bu tür durumların etkisinde uzun süre kaldığını vurguladı. Mesleğin en zor yanının da burası olduğunu, cenaze yakınlarının o durumuna rağmen dirençli olmanın onları zorladığını fakat zorlanarak da olsa bunu başardıklarını izah etti. Herkesin dışarıdan bakınca soğuk bir meslek olarak gördüğü bu işi, merhametle yaklaşarak yapabildiğini ifade etti. Bu mesleği herkesin yapamadığına dair dikkat çeken söylemlerde bulunan Çoban, otopsi merkezinden gelen birinin bile, ertesi gün istifa ettiğini bildirerek bu söylemini vurguladı. Ek olarak, "Sadece iş olarak bakıldığında yapılabilecek bir meslek değil. Bilinçli yapılması gerek ve yapan kişinin maneviyatının yüksek olması gerek." diye ekledi.

"Gassallık anlatılmaz yaşanır"

Mesleği hala yapmakta olan 4 gassalın da dediğine göre, bu mesleği yapıp sağlıklı psikolojiyle kalan az kişi var. Psikolojiyi çok etkilediğini aktaran kişiler, olan biten her şeyin gasilhane kapısının ardında kalması gerektiğini vurguladı. Cenazeyi görünce sonrasında unuttuklarını, normal hayata dönebilmek adına, hatırlamamayı tercih ettiklerini ve doğru olanın da bu olduğunu belirttiler. Cenazenin son olarak ruhu ve bedenini kendilerine teslim edildiğini, yaptıkları her hareketi farkında olarak yapmak zorunda olduklarını ve sorumluluk hissettiklerini beyan ettiler. Aynı zamanda, sadece cenazeyi yıkamakla mükellef olmayıp diğer insanlara da ölümün var olduğunu hissettirmek görevlerinin bir parçası. Bu kişiler, yaptıkları mesleğin ne kadar zor olduğunu farkında. Bizler yine de şu bilgiyle mesleğin önemine ve zorluğuna açıklık getirmiş olalım: Diğer ülkelerde bu işi yapan kişilere 5 sene önceden emeklilik hakkı verilerek, bahçıvanlık işiyle uğraşmaları sağlanıyor. Bunun sebebi ise bu işi yapan kişilerin vicdanının ve merhametinin soğumasıdır. Böylelikle insan-

ların toprak ve bitkilerle uğraşır tekrar merhamet ve vicdan sahibi olması beklenmektedir.

“Pandemi dönemi gün yüzü görmeden çalıştık”

15 yıldır bu mesleği devam ettiren ve daha öncesinde Halk Eğitim Merkezinde 5 yıl bu işin öğreticiliğini yapmış olan 49 yaşındaki Pınar Özer, aynı zamanda belirli bir süre de Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesinde morg görevlisi olarak da çalışmasına rağmen aslında Din Sosyolojisi mezunu. Bu işe uzun yıllar önce başlayan Özer, meslekte en çok zorlandığı dönemin, pandemi ve deprem bölgesine de gidip görev yaptıklarını ve sonrasında kendilerinde olan değişimleri anlattı. Kahramanmaraş Narlı Mezarlığı'nda görevlerini bitirip döndükten sonra depremi yaşamayan insanların hayatlarına devam etmelerine çok kızdığını söyleyen Özer, oradaki ambiyansın onlar için çok daha farklı olduğunu söyledi. 4 yıl önce gerçekleşen İzmir depreminden gelen depremzedeleri de yıkadığı ayrıntısını verdi. Ne kadar alışırsa alışsın böyle durumlarda mesleğinin zorluğunu

daha fazla hissettiğini açıkladı. “Ölümün üzüntüsünü hissedemiyoruz”

Zamanla mesleğine alıştığını söyleyen Özer, “Artık ölüme üzülemiyoruz, üzüntüsünü hissedemiyoruz.” dedi. Yaptığı işin mesleği olduğunun farkına varıp işi işte bıraktığını, böylelikle uzun yıllardır bu mesleği devam ettirdiğini ve gündelik yaşantısına yansıtmadığını belirten Özer, aynı zamanda manevi danışmanlık ve rehberlik yapıyor. Bu şekilde cenaze yakınlarına moral ve destek veriyor. Ölümün kendisi için temizlik kavramını ifade ettiğini dile getirerek adeta mesleğiyle bütünleştiğini ifade ediyor. İlk cenazesinin yakılarak öldürülen kadın cinayeti olduğunu anlatan Özer, geriye dönüp baktığında bir kadın olarak bu cenazenin etkisinde uzun süre kaldığını aktardı. Sadece onu hatırladığını söyledi. 2009 yılından bu yana 5 binin üzerinde cenaze yıkadığını belirterek, “Cenazeyi görürüz, sonra unutturuz. Bu işin asıl amacı, sır.” diyerek bu mesleği 15 senedir yapabiliyor olmasının sırrını da vermiş oldu.

Manevi yönden eksikliklerini tamamlamak için bu mesleği seçen Korkmaz ise, bu işe korku ve endişelerle adım attığını açıklayarak cenaze yakınlarından daha fazla etkilendiğini bildirdi. Ne kadar zorlansa da manevi yönünü sevdiği için alışmaya çalıştığını belirtti.

“Karşı komşumun vasiyeti üzerine bu mesleği yapmaya karar verdim”

Denizli Asri Mezarlıkta gasal olarak çalışan Çiftçi, karşı komşusunun, “Ben öldüğümde beni sen yıka.” demesi sayesinde böyle bir deneyim yaşadığını ve sonrasında bu mesleği yapmaya karar verdiğini dile getirdi. “Karşı komşumun böyle bir vasiyeti olunca onu kırmak istemedim. İlk yıkadığım cenaze o oldu ve oradan çıktıktan sonra bu mesleği yapmaya karar verdim.” dedi. Halk Eğitim Merkezi Cenaze Hizmetleri Gassallık Kursu'ndan belge alarak, 9 yıldır mesleğini gönüllü olarak devam ettirdiğini ifade etti. Annesinin de ara ara cenaze yıkadığını belirten Çiftçi, bu mesleğe çok uzun olmasa da 1 yılda alıştığını, ilk başladığı zamanlarda yemek dahi yiyemedi-

ğini itiraf ederek yakın çevresinden de tepkiler aldığını söyledi. Yakın çevresinin, “Yapamazsın, psikolojin bozulur, hayatına devam edemezsin.” gibi olumsuz tepkilerine kulak asmayan Çiftçi, kendine en uygun bu mesleği gördüğü için pes etmeyip başladığını ve sürdürdüğünü bizlere anlattı.

Gassallar, kayıplarımızla yüzleşirken bize destek olan sessiz kahramanlardır. Onların sunmuş olduğu hizmetler, sadece bir görev değil; aynı zamanda bir merhamet ve saygı ifadesidir. Bu haberimizde, gassallığın önemini ve toplumsal rollerini vurguladık. Gassalların sunduğu bu değerli hizmetlere daha fazla dikkat çekmek, onları tanımak ve onlara teşekkür etmek hepimizin sorumluluğudur.

Paraşüt ve rüzgarın dansı: Yükseklerdeki özgürlük

Rüzgarın ve paraşütün dansı, özgürlük ve adrenalin arayan sporcular için eşsiz bir deneyim sunuyor. Gökyüzünde kaybolmadan, hayata yeni bir bakış açısıyla bakabilmeniz için yamaç paraşütünü sırtınıza takmanız şart! Bu spora gönül veren Erol Demirtaş, Mustafa Çolak ve Şencan Kolcu, adrenalin dolu bu yolculuğu bizlere aktarıyor.

Haber ve Fotoğraf:
Mehmet Karaboğaz

Yamaç paraşütü, yüksekten uçma deneyimini ve gökyüzünde süzülme hissini yaşatan, dünyanın her yerinde sevilerek yapılan bir spordur. Avrupa'da 1980'lerde başlayan bu macera, Türkiye'ye 1990'ların ortalarında, Türk Hava Kurumu (THK) aracılığıyla geldi. Bu sporu yapanlar için yamaç paraşütü, yalnızca bir hobi olmaktan fazla, bir yaşam biçimidir. Uçuş esnasında yaşanan heyecan, adrenalin ve özgürlük hissi, birçok kişi için günlük hayatın rutininden bir çıkış sunar. Aydın'da, Ege'nin rüzgarıyla bir araya gelen paraşütçüler için gökyüzünde olmak, dünyaya yukarıdan bakmak bir

tedavi gibidir. Türkiye'nin coğrafi güzellikleri, yamaç paraşütü için pek çok ideal alan sunarken, özellikle Aydın gibi doğa ile iç içe bir şehirde bu sporu yapmak, paraşüt tutkunları için unutulmaz deneyimler sunuyor. Ancak bu deneyim, güvenlik, eğitim ve tecrübe gerektiriyor.

Yüksekten bakmak: Yamaç paraşütü ile güvenli ve özgür bir deneyim

Aydın'da beden eğitimi öğretmeni Erol Demirtaş, 2006 yılında Türk Hava Kurumu bünyesinde yamaç paraşüt ile tanışmış. O günden bu yana gökyüzünde olmanın kendisi için bir bağımlılık haline geldiğini belirten Demirtaş, "İlk uçuşumdan bu

yana havada olmak beni hayata bağlıyor." diyerek bu sporun kendisine kattığı rahatlığı ve özgürlüğü bizlere aktarıyor.

Demirtaş, 18 yılı aşkın bir süredir yamaç paraşütü eğitmenliği yapıyor ve birçok kursiyere bu sporu öğretiyor. Ancak kursiyerlerin çoğu ilk başlarda bu sporun tehlikelerinden çekindiği için kursları tamamlamayı başaramıyor. Demirtaş'a göre, yamaç paraşütü sanıldığı kadar tehlikeli değil. Güvenlik önlemlerinin yüksek seviyede olması gerektiğini söyleyerek, "Bir motosiklet kullanımından 20 kat daha az tehlikelidir." diye aktarıyor. Uçuş öncesi yapılan kontrollerin önemini vurgulayan Demirtaş, "Bu sporda hata yapma şansımız yok. Bedeli çok ağır ola-

bilir. O yüzden de uçuş öncesinde her türlü teknik donanım ve güvenlik önlemi kontrol edilir. Doğru eğitim ve hava koşullarında uçuşlar çok güvenli olur." sözleriyle güvenliğinin önemini vurguluyor.

Yamaç paraşütü gençlere umut oluyor

Türk Hava Kurumu'nun yamaç paraşütü sporunu Türkiye'ye tanıttığını ve sporun gelişiminde başrol oynadığını ifade eden Demirtaş, Türkiye'de ve Aydın'da bu spora daha fazla destek ve teşvik verilmesi gerektiğini söylüyor. Başta Aydın Adnan Menderes Üniversitesi gibi üniversitelerde bu gibi kulüplere ve etkinliklere yer verilmesi gerektiğini, öğrencilerin daha fazla hobi kazanması gerektiğini düşünüyor. Ege'nin

zengin doğasının bu spor için mükemmel fırsatlar sunduğunu söyleyen Demirtaş, yerel yönetimlerin gençleri bu spora teşvik etmesi gerektiğini düşünüyor. Gençleri sporla buluşturmanın önemine değinen Demirtaş, "Gençlerimizi sokaklardan çekip spora yönlendirmeliyiz. Yamaç paraşütü gibi sporlar, gençlerin hem bedensel hem de ruhsal gelişimi için çok yararlı olur." diyerek sporun gençlere günlük hayatlarında bir hedef ve sorumluluk kazandırdığını söylüyor.

7'den 70'e: Her yaşa uygun bir spor

Demirtaş, bu işin bir yaş sınırlaması olmadığını, 7 yaşında yamaç paraşütü ile uçan kişilerin bulunduğunu belirtiyor. Ancak Türkiye'de ve Aydın'da bu spora yeterli destek ve teşvikin sağlanmadığını vurguluyor. Aydın'da doğanın sunduğu çok güzel imkanlar varken, bu sporun daha iyi bir şekilde değerlendirilebileceğini ve yapılabileceğini ifade ediyor. Yamaç paraşütü yapan kişilere, diğer popüler sporlara göre pek fazla değer ve ilgi verilmediğini düşündüğünü dile getiriyor. "Çok iyi pilotlar yetişiyor, yetişebiliyor. Korkusu olanlar için de yardımcı oluyoruz. Çoğu kişi ilk uçuşundan sonra korkusunu yeniyor ve bir daha uçmak istiyor." diyor. Bu sporun tehlikelerini ve risklerini vurgulayan Demirtaş, "Bizim hata yapma şansımız yoktur, bu sporda hata yapmanın bedeli ağırdır. O yüzden de teknik donanımlar ile birçok kontrollerden geçerler. Doğru eğitim aldığınız ve doğru hava şartlarında uçtuğunuz müddetçe yamaç paraşütü çok güvenli bir spordur." diyerek sporun güvenliğini ve eğitim sürecinin önemini bir kez daha vurguluyor.

Gökyüzü, sınırsız özgürlük ve baş döndüren adrenalin deneyimi

Çine Belediyesi'nde memur olarak çalışan Mustafa Çolak, 5 yıldır yamaç paraşütüyle uçuşlar gerçekleştiriyor. Çolak, yamaç paraşütünde adrenalin ile içi içe geçmiş karışık duygular yaşadığını ifade ediyor. "Uçuş sırasındaki adrenalin bir noktadan sonra bağımlılık yapıyor." diyor ve ekliyor, "Kalkıştan sonra vücutta adrenalin seviyesi yükseliyor, kalp atışınız hızlanıyor ve uçuşun sonunda endorfin hormonu salgılanı-

yor. Bu mutluluk hormonu, insanın kendini iyi hissetmesini sağlıyor." diyerek vazgeçemediklerini dile getiriyor.

Ruhsal bir deneyim: Gökyüzünde huzuru bulmak

Çolak'a göre, yamaç paraşütü sporu, fiziksel olduğu kadar ruhsal bir deneyim. Gökyüzünde olmanın ona huzur verdiğini ve stresini azalttığını belirten Çolak, belli bir süre uçmadığında kendini eksik hissettiğini dile getiriyor. "Bir süre uçmazsam, 'Uçmam lazım, gökyüzüne çıkmam lazım.' diyorum." diyen Çolak, yamaç paraşütü ile bağ kurmanın insanda özgüveni artırdığını ifade ediyor.

Gökyüzünde süzülme, Çolak için sınırları zorlayan bir deneyim sunuyor. O, yamaç paraşütünün sadece bir spor değil, ruhsal bir arınma olduğunu düşünüyor. Bu nedenle gençlerin yamaç paraşütü gibi ekstrem sporlara yönelmesi gerektiğini düşünen Çolak, "Spor yapmak, gençlerin hem fiziksel hem de mental sağlığı için çok önemli. Yamaç paraşütü, gençlere zorluklarla başa çıkmayı öğretmek kişisel gelişimlerine katkı sağlar." diyerek gençlere yamaç paraşütü sporuna yönelmeleri çağrısında bulunuyor.

Gökyüzüne adım atmak: Geçmişten günümüze uzun soluklu bir deneyim

Aydın'da yaşayan Şencan Kolcu, 1997 yılında düzenlenen Hava Olimpiyatları sırasında köylerinin üzerinden uçan paramotorları gördüğünde gökyüzüne olan ilgisinin başladığını belirtiyor. "O zaman pilot olmak istiyordum ama bu hayalimi gerçekleştiremedim. Yine de 2008'de yamaç paraşütü ile gökyüzüne adım attım." diyor Kolcu.

Gökyüzünde 5 Saat: 162 Kilometreyi geride bırakmak

Kolcu, 2011 yılında paramotor ile uçarken, 2015 yılından bu yana "track" adı verilen tekerlekli modelle uçuş yapıyor. Kendisi

için paramotorla uçmanın ayrı bir yeri olduğunu belirterek, "Bu modelde gücün tamamen bende olduğunu hissediyorum." diyor. Gökyüzünde kalma süresini artırmak ve daha fazla mesafe kat etmek adına bu modeli tercih ettiğini söyleyen Kolcu, 163 kilometre boyunca uçtuğu ve 5 saatten fazla havada kaldığı bir deneyimini ne kadar zorlu ve heyecanlı olduğunu aktarıyor. "Gökyüzünde yemek bile yedim. Yanımda muz, çikolata gibi pratik yiyecekler taşıdım." diyen Kolcu, uçuş sırasında G kuvvetine maruz kalmanın zorluklarını da dile getiriyor.

Gökyüzündeki en büyük güvenlik önlemi: Korku

Kolcu'ya göre, yamaç paraşütü ve paramotor gibi hava sporları, insanın korkularını yenmesini ve özgüvenini geliştirmesini sağlıyor. Ancak, aşırı özgüvenin tehlikeli olabileceğini ifade eden Kolcu, "Gökyüzündeyken en büyük güvenlik önlemi korkudur. Korku, sizi tedbirli olmaya iter ve hayatta kalmanızı sağlar." diyerek bu sporun güvenlik unsurlarına dikkat çekiyor. Kolcu, oğlunun da kendisiyle birlikte uçmaya başladığını ve yamaç paraşütünü sevdiğini belirterek, bu sporun hobi severler ile tanıştırılması gerektiğini ifade ediyor.

Türkiye ve Aydın'da paraşüt sporlarına ilgi

Türkiye'de yamaç paraşütü, Fethiye ve Ölüdeniz gibi popüler bölgelerde geniş bir kitleye ulaşmış olsa da, diğer bölgelerde hala yeter-

ince yaygın değil. Türk Hava Kurumu'nun 1996 yılında bu sporu resmi olarak desteklemesiyle yamaç paraşütü kursları açılmaya başladı. Yine de Aydın gibi bölgelerde daha fazla etkinlik ve gelişim yapılması gerekiyor. Bu sporun gelişiminde yerel yönetimlerin desteğinin önemli olduğunu söyleyen sporcular, gökyüzünde olmanın verdiği özgürlüğü, daha fazla kişinin deneyimlemesi için Aydın'da daha fazla etkinlik düzenlenmesi için yetkililere sesleniyor. Sporcular, bu spora ilgi duyan gençlerin doğru eğitim ve rehberlikle yönlendirilmesi gerektiğinin de altını çiziyor.

Gökyüzünde kendini bulmak: Fiziksel ve ruhsal dönüşüm

Yamaç paraşütü ile gökyüzünde süzülme, fiziksel ve ruhsal bir dönüşüm yolculuğu sunar. Bu spor, cesaretin sınırlarını zorlarken insanı kendisiyle baş başa bırakan bir yolculuktur. Aydın'ın zengin doğasında bu deneyimi yaşayan sporcular, gökyüzünde olmanın kendilerine kazandırdığı duygusal ve ruhsal tatminin tarif edilemez olduğunu ifade ediyorlar.

Yamaç paraşütü sporu; cesareti, özgürlüğü ve sınırları aşma arzusunu birleştiren bir spordur. Gerek eğitimi gerekse tecrübesiyle, bu spora gönül vermiş olan sporcuların gözünden bakıldığında, yamaç paraşütü adeta bir yaşam biçimine dönüşür.

Anılar vagonu: Zeren Ertaş Tren Kütüphanesi

Aydın Işıklı Kredi ve Yurtlar Kurumu (KYK) kız yurdunda kalan Zeren Ertaş, 25 Ekim 2023 gecesini bindiği asansörün düşmesi sonucu hayatını kaybetti. Aydın İncirliova Belediyesi Zeren Ertaş'ın adını yaşatmak için Aydın'ın Efeler ilçesinde bulunan tren vagonunu İncirliova'ya getirerek, Zeren Ertaş Tren Kütüphanesi'ni faaliyete geçirdi.

Haber ve Fotoğraf:
Kevser Dayan

İstanbul Kartal doğumlu olan Zeren Ertaş, 13 Mayıs 2004 tarihinde dünyaya gözlerini açtı. 2022 yılında girdiği üniversite sınavından istediği sonucu elde edemeyince 2023 yılında yeniden sınava girerek Aydın Adnan Menderes Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Bölümü'nü kazandı. Aydın'a gelerek Işıklı Güzelhisar KYK kız yurdu'na yerleşti.

Kaldığı yurttan 26 Ekim 2023 tarihinde, gece bindiği yurt asansörünün arıza yapması sonucu hayatını kaybetti. Aydın İncirliova Belediyesi, Zeren Ertaş'ın adını yaşatmak için Aydın Efeler'de bulunan tren vagonunu İncirliova'ya getirerek Zeren Ertaş Tren Kütüphanesi'ni açtı. Kütüphane, Zeren Ertaş'ın ölüm yıldönümünde ailesinin de katılımıyla faaliyete geçti. Tüm bu süreci bizlere İncirliova Belediyesi Afet İşleri Müdürlüğü, İklim Değişikliği ve Sıfır Atık Müdürlüğü'nde müdür olan ve aynı zamanda vagonun getirilme sürecini bizzat takip eden Didem Hatan, kütüphane personeli Serap Çobanoğlu, İncirliova

Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürü Yasemin Özen Küçük ve Zeren Ertaş'ın annesi Serpil Ertaş anlattı.

"Kızımın en çok sevdiği şeydi kitap"

Kızının adına açılan tren kütüphanesinin açılma sürecini yakından takip ettiklerini söyleyen anne Ertaş, "Kızımı kaybettikten yaklaşık bir ay sonra İncirliova'da tren kütüphanesinin açılacağına, restorasyonun yapılacağına bilgisini aldık. Tabii ki bu bizi mutlu etti ama içimizde hep bir hüznle Aydın'a gelip gitme korkusu vardı. Daha sonra eşim belediyeyle görüşme gerçekleştirdi. Sağ olsunlar fikirleri çok güzeldi. Zeren'in adının yine Aydın'da anılması, Aydın'ın bir ilçesinde Zeren'in hep orada yaşayacak olması bizi tabii ki çok mutlu etti. Yaklaşık 10-15 gün sonra Aydın'a gittik. Belediye başkanımızla görüştük. Belki ben hiç böyle bir olay olmasaydı Aydın'a gelmeyecektim, İncirliova'ya gitmeyecektim, o insanları tanıyamayacaktım ama benim kızım yine

çok güzel şeylere vesile oldu. Sağ olsunlar çok güzel bir düşünceyle böyle bir işe başladılar. Biz yapım aşamasında da yine kimselerden habersiz, eşim ve oğlumla kütüphanenin ne aşamada olduğunu gidip iki defa kontrol ettik. Gördük, çok güzeldi. Her şey iyi düşünülmüştü. Daha sonra, açılışından yaklaşık bir ay önce belediyeden Yasemin Hanım'la iletişime geçtim. Onlar bana Zeren'e ait kitaplar varsa burada bir köşe hazırlayalım dediler. Hemen evden kızımın okuduğu kitaplardan bir kısmını hazırlayıp gönderdim ve açılışa bizleri de davet ettiler. Mutlulukla geleceğiz oraya dedik. Daha sonra açılış günü oraya gittiğimizde çok güzeldi. Her şey çok güzel düşünülmüş, çok güzel yapılmıştı. Kızımın köşesini görünce ailecek çok duygulandık. Sadece biz değil, orada bulunan herkes çok duygulandı. Amaç güzel bir şey içindi. Kitaplar vardı, benim kızımın en çok sevdiği şeydi kitap. Onun orada isminin anılması, kitapları oradaki çocukla-

rin okuması tabii ki bizleri çok mutlu edecek. Umarız ki en güzel şekilde korunur, halk kütüphaneyi güzel bir şekilde sahiplenir." dedi.

"Kızımın evi diyorum oraya"

Öğrencilerin uğrak noktası olacağı için mutlu olduğuna değinen Serpil Ertaş, "Öğrenciler gelir orada bilgi alırlar, okurlar. Zeren abaları için dua ederler. Bizim artık bundan sonraki tek beklentimiz bu olacak; kızımın isminin güzellikler içinde anılması. Keşke böyle bir olay yaşanmasaydı da başka bir amaç için açılseydi o kütüphane ama yine de bu bizim mutluluğumuz. Artık orada bizim bir evimiz var. Kızımın evi diyorum oraya. Orada kalacak o, orada yaşayacak. Gideceğiz, ziyaret edeceğiz. Belki buradan birçok tanıdığımı götüreceğim oraya göstermek için. Zaten kızım da, "Anne, Aydın'ın insanları çok sıcak, teyzeler çok tatlı, çok güzel konuşuyorlar" demişti bana. Gerçekten de öyleymiş. Çok güzel insanlarla karşılaştık. Dediğim gibi keşke böyle bir şey olmasaydı da başka türlü tanışsaydık herkesle ama maalesef olmadı. Herkese çok teşekkür ediyorum." ifadelerini kullandı.

"Kısa yol saatlerimizi aldı"

Süreci yakından takip eden Hatan, "Tren Efeler'den 5 Kasım'da İncirliova'ya getirildi. Çok zorlu yollarla getirildi. Çünkü Devlet Demiryolları'nın özel bir lowbeti vardı onunla getirilmeliydi ama yapamadık. Bizim de temin edebileceğimiz bir ta-

şıma aracı olmadığı için iki tır ile getirmeye karar verdik. Tek parça büyük vagon iki tırın sırtında geldi. Kısa yol saatlerimizi aldı. 5 Kasım sabah saat 9 da yola çıktı 6 Kasım sabah saat 8' de İncirliova hangarına vardı." ifadelerini kullandı.

"Zeren kızımızın ismi artık İncirliova'da hep yaşayacak"

Fikrin ortaya çıkma sürecine değinen Hatan, "O treni gördüğüm zaman başkan ile konuşup alma fikrinde buldum. Başkanımız da bu fikri kabul etti. Bu fikir konuşulduktan sonra KYK Kız Yurdundaki olay yaşandı ve Zeren kızımızı kaybettik. Bunun üzerine başkanımız Aytekin Kaya kütüphanenin isminin Zeren Ertaş konulmasını istedi. Bunun için çalışmalar başladık. Ailesi ile irtibat halindeydik. Onlar da bu fikir için çok mutlu olmuşlardı. Çalışmalar esnasında aileyi de davet ettik. Çalışmaları görmek için geldiler." sözlerine ek olarak "Tren çok eskiydi ama orijinalliğini bozmak istemediğimiz için çok uğraştık. Amacımız oraya gelen herkesin özellikle çocukların dikkatini çekip kitaplara ilgi göstermeleri idi. Güzel de oldu. Umarım çocukların ilgi odağı olur. Zeren kızımızın ismi artık İncirliova'da hep yaşayacak." dedi.

"Bağış yapılabilir"

Kütüphane personeli olan Çobanoğlu, "Kütüphanemizde her yaşa hitap eden kitaplarımız mevcut aynı zamanda bağış yapılabilir. Öğrenciler

Yasemin Özen Küçük, Didem Hatan ve Serap Çobanoğlu

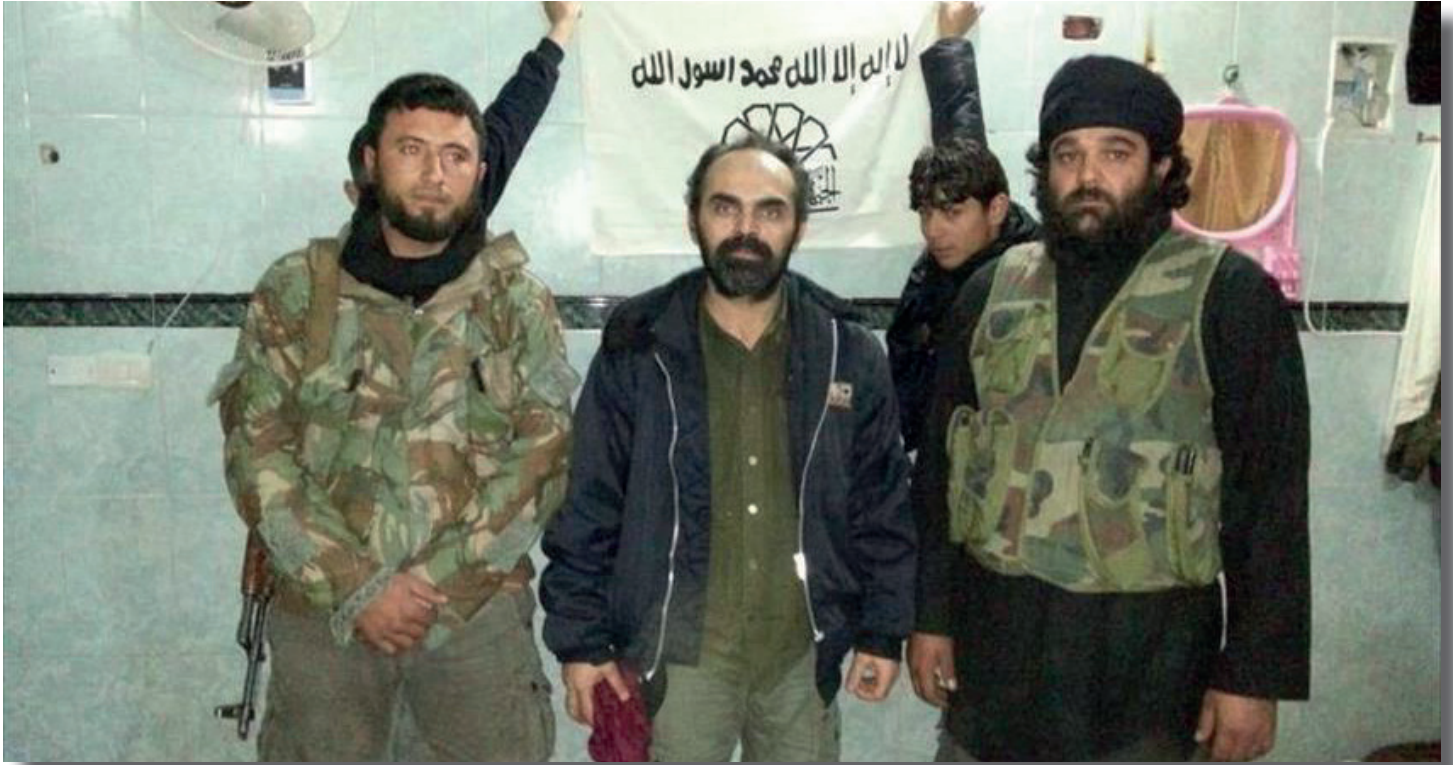
gelip burada ders çalışabiliyorlar. Dışarda da okuyabiliyorlar. İnsanlar çok seviyor bu kütüphaneyi, özellikle çocukların ilgisini çok çekiyor. Sevimli, şirin bir yer. Anlamı elbette daha kıymet veriyor. Özellikle Zeren'e ait anı köşesi çok güzel ve anlamlı." şeklinde konuştu. Kültür ve Sosyal İşler Müdürü olan Özen Küçük kütüphane hakkında, "Elim bir kazada evladımızı kaybettik. Onun anısını yaşatmak adına böyle güzel bir çalışma yaptık. Atıl vaziyetteki vagonu kullanmak istedik. Güzel bir proje oldu. Bizler keyif alarak çalışmalar yaptık. Eski bir vagondu, çok emek isteyen bir çalışma oldu. Üzerinde çok çalıştık çünkü eskiyi yenilemek daha zor. Açılışını yıl dönümüne bıraktık. İçerdeki çoğu kitap bağış yoluyla geldi. Özellikle çocuklar hayran kalıyor. İnsanlar faaliyete geçmesini sabırsızlıkla bekliyorlardı. Talep zaten vardı ve bu şekilde güz-

el bir proje ortaya çıktı. Özellikle orijinalliğinin bozulmaması için çok çaba gösterdik. Güzel bir çalışma oldu." ifadelerinde bulundu.

Zeren Ertaş'ın isminin Aydın'da kitap dolu vagona yaşamasında katkısı olan herkese ve bizlere bu kütüphane hakkında bilgi veren Serpil Ertaş, Serap Çobanoğlu, Yasemin Özen Küçük ve Didem Hatan'a teşekkür ederiz.

Arafta 40 gün: Savaş muhabirliği

Dünyanın en tehlikeli meslekleri arasında sayılabilecek mesleklerden biri şüphesiz savaş muhabirliğidir. Çünkü savaş bölgelerinde yaşanan çatışmalar, bombalar yüzünden uçuşan şarapnel parçaları, kaçırılma olayları gibi hayati tehlikesi bulunan talihsiz olaylar yaşanabilmektedir. Savaş Muhabiri Bünyamin Aygün de bu kişilerden birisi. Görevi sırasında IŞİD tarafından esir alınmış 40 gün sonra Milli İstihbarat Teşkilatı'nın (MİT) yürüttüğü operasyon ile kurtarılmıştır.

Haber ve Fotoğraf:
Ahmet Turğut

► Büyük zorluklar, korku dolu anlar, tehlikeli yolculuklarla dolu görevleri ile savaş muhabirleri, kendilerini insanlığın sesi olmaya adanmışlardır. Savaş muhabiri, gittiği bölgede yaşananları ve çatışmaları tarafsız, şeffaf şekilde halka bildirmek amacıyla olay yerini çekerek, savaşın yoğun olduğu bölgelerde yaşayan siviller, askerlerle röportaj yaparak olayları daha yakından takip etmemizi sağlar. Kendini mesleğine adanmış, bu mesleği insani bir sorumluluk olarak gören ve 2013 yılının Kasım ayında haber yazmak için Suriye'ye giden Bünyamin Aygün mesleğin tüm zorluklarını yaşamış bir isim. Görevi-

ni tamamlayıp ülkesine dönmeyi beklerken Irak Şam İslam Devleti (IŞİD) tarafından esir alınıp infaz kararı verilen Aygün, kaçırıldıktan 40 gün sonra Milli İstihbarat Teşkilatı'nın (MİT) yürüttüğü operasyon ile kurtarılmıştır. "Korku duygusu savaş muhabirlerinin dikkatli ve tedbirli olmalarını sağlar. Ben gereksiz bir cesaret gösterdim ve başıma bu talihsiz olay geldi." diye belirten Aygün'le kaçırıldığı dönem ve savaş muhabirliği ile ilgili röportaj gerçekleştirip kendisine bazı sorular sorduk.

Suriye'ye ne için gitmiştiniz?

Suriye'ye gidiş sebebim, Suriye'de yaşayan Türkmenlerin ne durumda olduklarını görmek ve onlarla ilgili haber yapmaktı. 25 Kasım akşamı

Hatay'a geldim, geceyi otelde geçirdim ve sabah köyle- re ulaşmak için yola çıktım. Ömer adında Suriyeli bir genç ile Türkmen köylerine doğru yola çıktık, köye vardığımızda beni Tarık adında yerel bir gazeteciyle tanıştırap geri döndü, röportajı Tarık ile yaptık. Türkiye'ye dönmek için yola çıkacağımız sırada Özgür Suriye Ordusu'nun silah tedarikçisi Heysem Topalca beni arayıp, "Abi benimle röportaj yapacak mısın?" diye sordu. Röportajı yapıp ülkeme dönecektim ama maalesef öyle olmadı

Aslında orada yapmam gereken şey hızlıca fotoğrafları çekip Türkiye'ye dönmek olmalıydı çünkü döndükten sonra röportaj telefon görüşmesi ile de yapılabilirdi. Ben gerek-

siz bir cesaret gösterdim ve başıma bu talihsiz olay geldi.

Kaçırılma anı nasıl yaşandı?

Heysem ile bulduğumuz sırada yanımızda üç silahlı koruma vardı; fakat IŞİD onları kendi tarafına çekmiş ve biz bundan habersizdik. Gittiğimiz güzergahın bilgisini örgüt üyelerine göndermişler. Heysem ile röportajı yapacağımız yere giderken, "Tavuk ve pilav alalım, yerken röportajı da yaparız." dedi. Çok tedirgindim ve içimde durduramadığım bir korku vardı. Yemeklerimizi aldık, röportajı yapacağımız binaya doğru giderken önümüzü ve arkamızı araçla kestiler. Maskeli 8 kişi ellerimi ve gözlerimi bağlayıp arabaya bindirdiler. O an ki duygularıma sızlara tarif edemem. Saatler sonra gözlerimi açtıklarında Heysem'i yanımda gördüm.

Bünyamin Aygün

40 gün boyunca neler yaşadınız?

İlk yirmi gün sürekli casusluk sorgusuna alıyorlardı. Saatimi, telefonumu, bilgisayarımı, kameralarımı hatta ayakkabılarımı bile aldılar. İsmim Bünyamin olduğu için Binyamin'e benzetip İsrail ajanı sandılar. Sordukları sorulara doğru cevap vermek dışında başka bir seçeneğim yoktu. Yanlış cevap versem ve bunu anlarlarsa suçun daha kötü olacağını biliyordum. Müslüman olup olmadığımı sorduklarında, "El-hamdülillah Müslümanım" dedim ve o zaman Fatıha suresini oku deyip sure okuttular. Okuduktan sonra abdest almamı isteyip, doğru abdest alıyor muyum diye kontrol ettiler. Yirminci günden sonra gazeteci olduğuma inandılar ve beni takip eden varsa bulmasını diye sürekli yerimi değiştirmeye başladılar.

Fiziksel şiddete uğradınız mı?

Ciddi fiziksel şiddete uğramadım, örgüt üyeleri arasında yaklaşık 12-13 Türk vardı. Onları ilk gördüğümde beni korurlar diye sevinmiştim, fakat hiç öyle olmadı. Onlara olaya ırk olarak bakmıyorlar; Müslüman mıyım, değil miyim? Ona bakıyorlar. Aralarında yaş olarak onlardan daha büyük, El-Kaide'ye bağlı olarak 10 yıl Afganistan'da savaşmış "Dayı" lakaplı biri vardı. Beni, bana işkence yapmak isteyen kişilerden korudu. Bana işkence yapmak isteyen kişilere karşı, "O bir esir kimse-nin ona işkence yapmasına, kötü davranmasına izin vermem." diyerek karşı çıkıyordu. Dayı daha önce Af-

ganistan'da 6 ay boyunca elleri, gözleri, ayakları bağlı şekilde tek başına hücrede tutulmuş. Bu yüzden senin halinden ben anlarım deyip bana destek olmaya ve yanımda durmaya çalışıyordu.

İnfaz kararı nasıl gerçekleşmedi?

Kadı benim infaz kararımı vermişti. Dayı yanıma gelerek, "Merak etme ben kadiya mektup yazarım kurtarırım seni." dedi. Bu, biraz içimi rahatlatırsa da içimdeki korku tamamen geçmedi. Bir hafta aradan sonra Dayı tekrar geldi ve "Kadı isteğimi reddetti, infaz edilmen gerekiyor. Bunu arkadaşlarım yaparsa canını acıttılar, o yüzden ben yapacağım. Sabah 05.30'da infaz etmek için geleceğiz." deyip yanıma okumam için Kur'an-ı Kerim ve yemem için çikolata bırakıp gitti. O gece sabaha kadar uyuyamadım, sabah olduğunda kimse gelmedi hatta gün boyu kimse gelmedi. Ertesi gün de gelen giden olmadı, sadece uzaktan çatışma sesleri geliyordu. Üçüncü günün sabahı gelip bana, "Dayıyı görmek ister misin?" diye sorup diğer odaya götürdüler. Alının ortasından vurulmuş, sakallı bir adam yerde yatıyordu. Dayının yüzünü ilk defa orada gördüm, çünkü normalde hepsi maskeli insanlardı. Dayının ölümüne üzülün mü diye sorduklarında çok garip hissetmişim, çünkü beni şimdiye kadar koruyan Dayıydı ama 2 gün önce öldürecek olan kişi de Dayıydı. Ne diyeceğimi bilememiştim. Bu olay sayesinde infaz edileceğim zaman ileri bir tarihe ertelenmişti.

Nasıl kurtarıldınız?

Akşam Dayıyı gömdükten sonra beni başka yerlere götürmeye başladılar, bir gecede on farklı eve götürdüler. O an anladım ki beni takip eden birileri vardı ve izimi kaybettirmeye çalışıyorlardı. Çember iyice daralmıştı, sürekli yer değiştirmeye devam ediyorduk. Birkaç gün sonra sabah, örgüt mensuplarından biri içeriye girip, "Kurtuldun İstanbul'a dönüyorsun." dedi. O an dalga geçiyor sandım, ama geçmiyormuş. Ben olayın aslını kurtulduktan sonra öğrendim. Meğerse devletimiz İnsani Yardım Vakfı ve MIT ile Suriye'de güçlü olan Ahrar uş-Şam örgütü ile anlaşma yapmış, beni kurtarmak için yüz kişilik bir ordu kurulmuş.

Dört gün süren çatışmanın ardından IŞİD üyelerinden canlarını bağışlamak karşılığında esirlerin serbest bırakılmasını istiyorlar. Zaten o gün benimle aynı odada kalan tanımadığım üç esir daha vardı. Onlar dışında da diğer odalardan yaklaşık 50 rehine daha çıktı. Hepimiz beraber kurtarıldık. Artık esir olan onlardı. Hepsini karşıma dizdiler ve "Hangileri sana kötü davrandı?" diye sordular, "Hiçbiri kötü davranmadı." diye cevap verdim.

Bu olaydan sonra tekrar Suriye'ye gittiniz mi?

Evet gittim, Suriye'deki olayları takip etmeye devam ettim. Hem de özellikle Zeytin Dalı Harekatı'nda, Özel Kuvvetlerle ön hat diye tabir edilen cephede görev yaptım. Bölgedeki gelişmeleri belgelemek için ve objektif haber yapmak mesleki olarak borcumdu. Yaşadığım kaçırılma olayı keşke yaşanmasaydı ama bana farklı bir tecrübe kazandırmış oldu. Yaşadığımız zorluklar bizi yolumuzdan etmemeli.

Savaş muhabiri olmak isteyenlere tavsiyeleriniz neler olur?

Savaş muhabirliği sadece bir meslek olarak görülmemeli. Bu görev benim için bir sorumluluk ve bir insanlık göreviydi. Kendini gazeteciliğe adanmak isteyen ve bu alanda çalışacak kişilerin zor koşullara dayanıklı ve sabırlı olmalarını öneririm. Bu iş cesaret gerektirir, tabii bunların yanında riskleri göze alabilecek bir disiplin de lazım.

Savaş muhabiri olmanın zorlukları nelerdir?

Savaş bölgelerinde sürekli fiziksel tehlikeyle karşı karşıyasın. Bombalardan kaçmak, çatışmaların ortasında hayatta kalmaya çalışmak gibi zorluklarla karşılaşsın. Bazen uzakta patlayan bir bombadan dolayı şarapnel parçalarına maruz kalabilirsin. Bazen de benim yaşadığım olay

gibi kaçırılma olayları yaşayabilirsiniz. Bu kaçırılma bazen kurtarılmaz, bazen ise ölümlü sonuçlanır. Ayrıca yaşanan trajedileri belgelemek ve bu acıları tekrar tekrar görmeyi psikolojik olarak çok zorlayıcı olabileceğini unutmamak gerekiyor.

Meslekte korku ile başa çıkma yolları nelerdir?

Korku aslında insanı koruyan bir duygudur. Korku duygusu savaş muhabirlerinin dikkatli ve tedbirli olmalarını sağlar. Korkuyu kabul etmek ve onu yönetmeyi öğrenmek, savaş muhabirliğinde hayatta kalmanın anahtarıdır. Korkmayan bir muhabir hayatı tehlikeler yaşar. Korkan insan aklını kullanır ve ona göre hareket eder. Savaş muhabiri cesaretli olmalı; bu söylediklerim yanlış anlaşılmasın, bahsettiğim şey "cahil cesareti" değil. Muhabir cesur olacak ki savaşın ortasında soğukkanlılığını koruyabilsin, ama aynı zamanda korkacak ki yanlış bir adım atmasın.

Savaş muhabiri olmak isteyen gazeteciler bunun eğitimini alıp bu göreve başlayabilirler, fakat bu mesleğin de her meslek gibi, hatta bazı mesleklerden daha fazla zorlukları olduğunu unutmamak gerekir. Savaş muhabiri her an yeni bir tehlike ile karşı karşıyadır.

En yüksek suç oranı neden Aydın'da?

Dr. Berrin Güner

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), her yıl olduğu gibi bu yıl da suç oranlarının en yüksek ve en düşük olduğu illeri açıkladı. TÜİK verilerine göre, yüz binde 970 suç oranı ile Aydın en yüksek suç oranına sahipken, yüz binde 156 suç oranı ile Adıyaman ise en düşük suç oranına sahip il oldu. En yüksek suç oranının neden Aydın'da olduğunu ilgilileri ile konuştuk.

Haber ve Fotoğraf: Berkay Coşkun

► Aydın Adnan Menderes Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sosyoloji Bölümü Dr. Öğr. Üyesi Berrin Güner ve Aydın Baro Başkanlığı'ndan Av. Efe Güner, Av. Ecem Sandıkcı Kocabay ve Av. Tuncay Balcı, TÜİK raporlarına göre Aydın'ın neden en yüksek il olduğunu ve bu suç oranlarının minimum seviyeye inmesi için ne gibi çalışmalar yapılması gerektiğini anlattı.

Endüstriyel tarım ürünleri hırsızlığın sebepleri arasında

Aydın'da suç oranlarının artmasında, dünya genelinde artan orantısız göçlerin etkisi olduğu söyleniyor. Bu durum özellikle endüstriyel tarım ürünleri gibi

kolaylıkla çalınan ve satılan ürünlerin hedef alınmasına yol açıyor. Aydın'ın denize kıyısı olan iki ilçesi, Kuşadası ve Didim'de kış aylarında evlerin boş olması hırsızlığa yol açıyor. Bu durum Aydın'daki suç oranının yükselmesini neden oluyor. Aydın'daki suç oranlarının başında endüstriyel tarım ürünleri hırsızlığının geldiğini belirten Dr. Öğr. Üyesi Berrin Güner sözlerine şu şekilde devam etti: "İncir, zeytin ve pamuk gibi endüstriyel ürünlerin hırsızlık oranları yüksek, bu ürünler genelde yol kenarlarında, bağlarda ve bahçelerde bulunduğu için korunmaları zor oluyor. Hırsızlar bu ürünleri çaldıktan sonra pazarda kolaylıkla satabiliyorlar. Aydın'da insanlar yazın Kuşadası ve Didim gibi tatil bölgelerinde yaşıyorken, kışın daha merkezi yerlere yöneliyor. Yani yazın merkezdeki ev boş kalıyor kışın da yazlıktaki ev boş kalıyor bu durum hırsızlığa bir nebze

yol açabiliyor. Ayrıca dünyada yaşanan düzensiz göçler, Türkiye'de de etkisini gösteriyor ve Aydın bu durumdan olumsuz etkileniyor. Düzensiz göçmenler, para kazanmak ve geçinebilmek için hırsızlık gibi yollara başvurabiliyorlar. Bu noktada ailelere büyük görev düşüyor. Ailelerin, bu konularda daha bilinçlendirici olmaları gerekiyor."

"Aydın ile sınırlamanın doğru bir yaklaşım olacağını düşünmüyorum"

Suç oranlarının en yüksek olduğu iller genelde Batı ve İç Anadolu Bölgesi'nde bulunan illerdir. Listenin ilk sırasında bulunan Aydın ve devamında Denizli, Çorum, Antalya, Aksaray, Karaman, Manisa, Isparta, İzmir ve Uşak suç oranlarının en yüksek olduğu iller oldu. Bu illerde suç oranının diğer illere göre yüksek olmasının sebeplerinden biri, kozmopolit ya-

paların ve toplumsal sorunlarının fazlalığıdır. Öte yandan, en düşük suç oranına sahip iller ise sırasıyla Adıyaman, Bitlis, Mardin, Bayburt, Muş, Hakkari ve Erzincan olmuştur: Bu illerde toplumsal bağların güçlülüğü, nüfus yoğunluğunun düşük olması, göç oranlarının az olması ve kozmopolit yapının zayıf olması gibi unsurlar suç oranının düşük seviyede kalmasını sağlamıştır. Konu hakkında Av. Efe

Güner, "Bu durumu şöyle değerlendirebiliriz: Ben kendi bölgemden örnek vermek istiyorum. Nazilli'de mesleğe başladığımda, yanlış hatırlamıyorsam 4-5 tane asliye ceza mahkemesi vardı ve ağır ceza mahkemesi de bir taneydi ancak 9 yıl sonra asliye ceza mahkemesi sayısı 12'ye çıkarıldı tek bir ağır ceza mahkemesi ise sabit kaldı, bu durum mahkeme sayısı arttıkça belli bir suç potansiyelinin olduğunu ve dosyaların geldiğini gösteriyor. Ancak bunu Aydın ile sınırlamanın doğru bir yaklaşım olacağını düşünmüyorum. Doğru bakış açısını şu noktada sağlayabiliriz: Aydın, 1 milyondan fazla nüfusu olan büyük bir şehir ve kozmopolit bir kent ve aynı zamanda turizm bölgesi. 2 ilçesi denize kıyısı olması ve turizmin olduğu bir yer olması farklı insan gruplarının gelip yerleşmesine yol açıyor. Bu da kozmopolit bir yapının oluşmasına neden oluyor." dedi.

Ailede belli başlı deformasyonlar varsa, bu durum suç işleme eğilimlerini artırıyor

Ceza mahkemeleri dosyalarını gözlemlediğimiz zaman hangi şehre gidersek gidelim, suç işleme potansiyeli olan ya da suç zanlısı olan kişilerin ge-

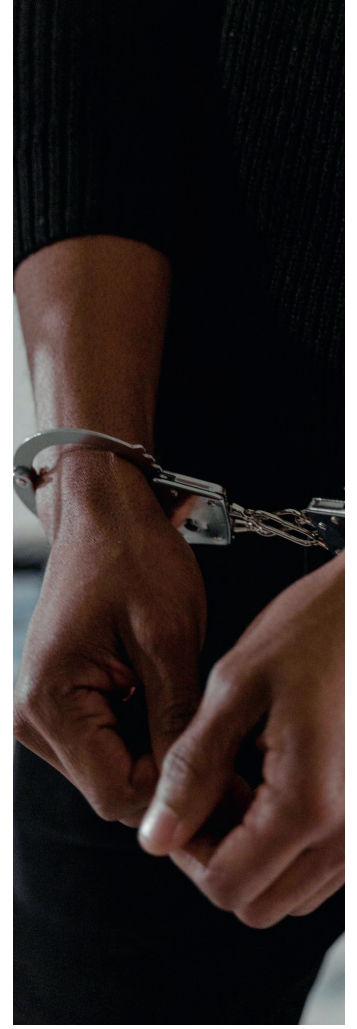
nelde ailesinde sabıka kaydı olan insanlar olduğunu belirten Av. Tuncay Balcı konu ile ilgili olarak, "Bu oran yüksek seviyededir. Toplumun en küçük yapısının aile birimi olduğunu unutmamalıyız. Eğitim-öğretim noktasında ailede belli başlı deformasyonlar varsa bu durum suç işleme eğilimlerini artırıyor. Ailedeki deformasyonlar mal varlığına yönelik işlenen suçlar daha çok etki ediyor. Mal varlığıyla ilgili işlenen suçlar, hırsızlık gibi suçları içerir. Bu durumu suçluyu övmek gibi algılamak gerekir suç meslek haline getirmiş kişilerin suç işleme nedenlerini bir kenara koyarsak, aileyi geçindiremediği için kolay yoldan para kazanmak isteyenler de var ve ekonomi ile de bağlantılı olduğunu düşünüyorum çünkü genellikle maddi durumu iyi olan aileler görmüyorum. Genel olarak maddi durumu düşük olan ailelerde bu tür suçların artma eğilimi gözlemleniyor." ifadelerini kullandı.

Ailenin daha bilinçli ve daha dikkatli yaklaşımı olmalıdır

Ailelerin, suçun nedenleri ve sonuçları hakkında bilinçlenme-

si, toplumsal değerleri güçlendirecek suç oranının azaltmada önemli bir etki yaratabilir. Konu hakkında Av. Ecem Sandıkçı Kocabay, "Bu işin ucunda ailenin daha bilinçli ve daha dikkatli yaklaşımı olmalıdır. Toplumda şöyle bir yanılğı var, biz adalet sistemi içerisinde olanlar avukat, savcı ve hâkimler olarak inanın kanunları uygulamaya çalışıyoruz. Kanunlarımızda bir problem yok, yani kanunlarımız iyi kanunlar. Biz bunları uyguluyoruz ve uygulamak zorundayız. İnfaz yasası noktasında yasa koyucunun emrettiği dışında hiçbir savcı, hâkim ve avukat çıkamaz" dedi.

Dr. Öğr. Üyesi Berrin Güner, Av. Efe Güner, Av. Ecem Sandıkçı Kocabay ve Av. Tuncay Balcı, bilimsel tez ve hukuki normlara dayanarak bizlere suç oranının neden bu kadar yüksek olduğunu anlattı. Suç oranının minimum seviyeye inmesi için ailelerin bu konuda daha bilinçli yaklaşması gerektiğini vurguladılar. Bizlerle gerçekleştirmiş oldukları röportajlar için teşekkürlerimizi iletiyoruz.

Av. Tuncay Balcı

Av. Ecem Sandıkçı Kocabay

Av. Efe Güner

127 yıllık analog fotoğrafçılık mirası: Hamza Rüstem Fotoğrafhanesi

Mert Rüstem

İzmir'in 100 yılı aşkın analog fotoğrafçılık mirasını yaşatan Hamza Rüstem Fotoğrafhanesi, dededen toruna uzanan bir hikâye ile sanatına devam ediyor.

Haber ve Fotoğraf:
Ömer Faruk Yalçın

Hamza Rüstem, 1897 yılında Girit'te, Osmanlı'nın ilk müslüman fotoğrafçısı olan Bahattin Bediz'in çırağı olarak fotoğrafçılığa adım atmış. Girit'te başlayıp İzmir'de devam eden yolculuğunda, sadece fotoğraf değil bir dönemin kültürel mirasını da ölümsüzleştiren Rüstem, 1925 yılı mübadele döneminde Girit'te kalması istenmesine rağmen İzmir'in Kemeraltı Çarşısı'na gelerek sanatını burada devam ettirdi. İzmir'in en eski fotoğrafhanesi olan Hamza Rüstem Fotoğrafhanesi 100 yılı aşkın süredir analog fotoğrafçılık kültürünü 3. kuşak olan Mert Rüstem ile yaşatıyor.

Dijitalleşen dünyada analog fotoğraf geçmişi geleceğe taşıyor

Günümüzde fotoğraf çekimi, neredeyse herkesin günlük depo-

lama birimlerinin bir parçası haline geldi. Gerçekliği, hafızayı taze tutmak ve geçmişe açılan bir kapı yaratmak için en önemli araçlardan biri olan fotoğraf, 1826'daki icadından bu yana kalıcı belgelemenin de vazgeçilmez bir ögesi olmuştur. Dijitalleşen dünyada analog fotoğrafçılık, nostaljik, estetik ve benzersiz bir tutku sunuyor. Analog fotoğrafçılık, uzun bir süreç gerektirirken, deklanşöre basıldığında anı yakalama tutkusunu ve film üzerinde oluşan dokular, renkler ve hatalar o fotoğrafı daha da zenginleştirir. Çekim sırasında her karenin ayrı bir değeri olduğu için daha dikkatli ve özenli bir çekim gerçekleştiriyor, bu da her kareye ayrı bir anlam katıyor. Film, ışık ve kimyasalların birleşimiyle ortaya çıkan bu sanat dalı, geçmişin izlerini taşırken bugünün hikâyelerini de anlatma fırsatı sunuyor.

"Osmanlı topraklarında ilk fotoğrafhaneyi açan kişi"

Dedesi Hamza Rüstem'in fotoğrafçılığa nasıl başladığını anlatan Mert Rüstem, "Hamza Rüstem Girit doğumlu ve orada Bahattin Bediz Beyle tanışıyor. Büyükbabam o sıralar İngiliz kampının önünde seyyar satıcılık yapıyor. O sırada Girit'te fotoğrafhaneye açan Bahattin Bediz Bey'in dikkatini çekiyor. Bahattin Bediz Bey de Müslüman ve bilinen Osmanlı topraklarında ilk fotoğrafhaneyi açan kişi. Bahattin Bey, 1897 yılında fotoğrafhaneyi açıyor ama aslında ilk bir kırtasiye dükkânı olarak açıyor. Bu kırtasiye dükkânında fotoğraf makinesi var ve Bahattin Bey

fotoğrafa meraklı, askerler de o yıllarda sağlıklı olduklarını ailelerine göstermek için veya hatıra kalsın diye fotoğraf çektiler gönderirlermiş. İtalyan askerler fotoğrafı çok beğeniyor ve bu adada duyulunca askerler kuyruk olmaya başlıyor ve dükkân fotoğrafhaneye dönüşüyor." ifadelerini kullandı.

“Fotoğrafçılık mesleğinde gelecek görüyor”

Dedesı Hamza Rüstem'in o yıllarda fotoğrafçılık mesleğinde gelecek gördüğü için mesleğe başladığını ifade eden Mert Rüstem “Bahattin Bediz Bey bu sırada büyükbabamla tanışıyor ve fotoğrafhaneye çırak olmaya ikna ediyor. Büyükbabam da fotoğrafçılık mesleğinde gelecek görüyor ve meslekte ilerlemek için çırak olarak giriyor dükkâna. Daha sonra 1907 yılında Bahattin Bediz Bey eşini kaybediyor. İki oğlunu alıp Avrupa'ya gidiyor adada kalmıyor ve dükkânı büyükbabama bırakıyor. Büyükbabam dükkânı yönetiyor ve bu sırada Resnel Niyazi'de İstanbul'a gelerek hareket ordusuyla 2. Meşrutiyet'in ilanını sağlıyor. Bahattin Bediz Bey de adaya dönmek istemiyor. Adadaki dükkânı büyükbabama devrediyor, kendisi de İstanbul'da Müslümanların açtığı ilk fotoğrafhaneye olan Resna Fotoğrafhanesi'ni Resnel Niyazi'den esinlenerek İstanbul'a taşınıp dükkânı açıyor. Büyükbabam 1908'den sonra dükkânın sahibi oluyor adını sadece Bahattin Fotoğrafhanesi sahibi Hamza Rüstem olarak değiştiriyor ve fotoğrafçılık mesleğinde

ölümsüzlüğü oradan başlıyor.” dedi.

“Bilinçli bir göç yapıyor”

Dedesı Hamza Rüstem'in mübadele zamanında İzmir'i seçerek ve bilinçli bir göç yaptığını belirten Mert Rüstem “Hamza Rüstem 1925'e kadar Girit'te fotoğraf çekme isteğini yürütüyor. Girit'in bütün kartpostallarını yapan ilk kişi. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra mübadele anlaşması imzalanıyor. Hamza Rüstem de adada kalmasını isteyen Rum dostlarına rağmen hayır ben artık ülkeme gideceğim, Mustafa Kemal çağırmış gidilecek diyor. Fakat bilinçli bir göç yapıyor, çalışanlarını, eşyalarını, dükkân malzemelerini topluyor. Bir vapurla anlaşıyor ve İzmir'e geliyor. Savaş ve yangın sonrası İzmir'deki fotoğrafhanelerin yüzde 80'i Ermeni ve Rumların işlettiği fotoğrafhanelerdi. İzmir'de o yıllarda çok büyük bir fotoğrafçı açığı var. Büyükbabam Hamza Rüstem, bulunduğumuz binanın çatı katında bir stüdyo kir alıyor çünkü gün ışığından fotoğraf çekiliyor. Zemin katta da müşteri karşılama yeri olarak 1925 yılında fotoğrafhaneye İzmir'de faaliyete geçiyor. 1960 yılına kadar İzmir'de bildiğiniz tüm fotoğrafhaneler büyükbabamın yanında yetişen, beraber geldiği

ailelerin ya kendisinindir ya da çocuklarıdır. İzmir'e Giritliler Dönemi getiriyor, o yüzden çok önemlidir.” şeklinde konuştu.

“Atatürk'ün Ege gezilerinde de fotoğraflarını çekiyormuş”

Dedesının Mustafa Kemal Atatürk'ün İzmir gezilerinde fotoğraflarını çektiğini ve elinde bu fotoğrafların arşivi olduğunu belirten Mert Rüstem, “Büyükbabam dönemde fotoğrafçılık yaparken basın muhabirliği de yapmış. O zaman gazetelerin ayrı fotoğrafçıları yoktu. İzmir'deki yerel basına fotoğraf sağlıyormuş, hatta Atatürk'ün Ege gezilerinde de fotoğraflarını çekiyormuş. Sadece Mustafa Kemal Atatürk olarak da düşünmeyin. İzmir'e gelen ünlüler, İran Şahı, İsmet İnönü, Recep Peker,

bakanlar, hepsinin fotoğrafları var. Tabii Atatürk çok daha özel bir yere sahip ve bu bana gurur veriyor. Ben Atatürk'le ilgili fotoğraflarını çok paylaşmadığım için fazla yok, yani piyasada görmezsiniz.” dedi.

“Mustafa Kemal Atatürk’ün fotoğraflarından bir albüm oluşturuyor”

Dedesi Hamza Rüstem’in Mustafa Kemal Atatürk ile tanışıp İzmir ziyaretlerinde çektiği fotoğrafları hediye ettiğini ifade eden Mert Rüstem, “Yine Mustafa Kemal Atatürk’ün bir İzmir ziyaretinde büyükbabam oradayken Atatürk keyifleniyor ve bir zeybek oynuyor. Büyükbabam oynarken fotoğrafını çekiyor ama yaverleri vasıtasıyla büyükbabamı çağırıyor, makineyi ve filmi aldırıyor. Çünkü Mustafa Kemal özel hayatının fotoğraflanmasını hiçbir zaman istememiştir. Bir başka anısı da benim bildiğim Mustafa Kemal Atatürk’ün fotoğraflarından bir albüm oluşturuyor. 1930’lu yıllarda Mustafa Kemal, İzmir ziyaretinde İzmir Ticaret Odası’na geliyor. Büyükbabam da onu kapıda bekliyor. Dışarı çıkarken kendini tanıtıyor, elini sıkıyor ve albümü uzatıyor. “Efendim sizin İzmir ziyareti anılarınızdan bir albüm oluşturdum diyerek Atatürk’e hediye ediyor.” ifadelerini kullandı.

“Analog fotoğrafçılık işin çekirdeğidir”

Analog fotoğrafçılığın işin çekirdeği ve belgesi olduğunu belirten Rüstem, “Şu an dijital fotoğrafçılıkta her şeyi yapıyoruz ama analog fotoğrafçılık işin çekirdeğidir, ölme-

yen kısmıdır ve belgedir. Niye belge dersin üzerinde hiçbir oynama yoktur. Fotoğrafı çekersen, basarsın, neyse o çıkar. Analog fotoğrafçılık 1883’te Louis Daguerre bulunmasından sonra bir kere burjuva yani okumuş ama çok zengin olmayan aydın kesime kendi fotoğrafına sahip olma şansı verdi.” dedi.

“Analog fotoğrafçılıkla insanlar göremedikleri yerleri görmeye başladılar”

Analog fotoğrafçılığın gelişimi ile insanların kendi fotoğraflarına sahip olma şansı elde ettiğini ifade eden Rüstem, “Eskiden soylular ve zenginler ressamlara çok büyük paralar ödeyerek portrelerini yaptırıp evlerine ve makamlarına asıyordu. Bu fotoğrafla beraber zenginlerden çok zengin olmayıp ama belli bir kariyeri olan insanlar da fotoğrafını çekebileirdi. Bu en önemli kısmı yani portre fotoğrafçılığı ve aile fotoğrafçılığı belgelenmeye başladı. Bugünkü gibi düşünmeyin 1800’lerde hatta 2. Dünya Savaşı’nın sonrasına kadar da seyahat etmek çok kısıtlı bir şeydi, izin almak gerekiyordu. Avrupa’da bile seyahat yasakları vardı ve her yere gidemezdin. Analog fotoğrafçılıkla insanlar, gezgin fotoğrafları sayesinde göremedikleri yerleri görmeye başladılar.” şeklinde konuştu.

“Bazı renk doygunlukları hala negatif filmin yerini tutamıyor”

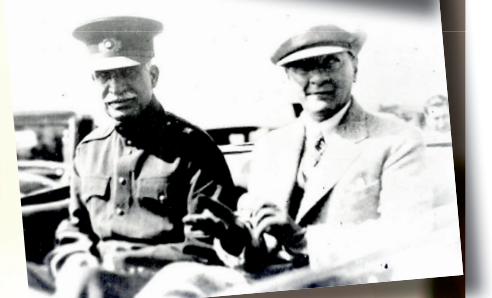
Negatif filmin renk tonlarının bambaşka olduğunu ifade eden Rüstem, “Negatif filmin tonlarının analog fotoğrafçılıkta filmlerin saydamlığı, doygunluğu çok başkadır. Tabi ki çok muhteşem dijital makineler var ama bazı renk doygunlukları, ışık hassasiyeti, tonlamalar hala negatif filmin yerini tutamıyor. Analog ve dijital arasında ışık hassasiyeti çok farklı, cep telefonuyla odanın içinde rahatlıkla fotoğraf çekersiniz, flaşı kullanmanıza gerek yoktur. Filmde mutlaka flaş gerekir, ışık hassasiyeti farklı, renk doygunluğu farklıdır. Şu an 40 milyon pikselden bahsediyorlar ama fotoğraf filminde agrandisöre bastığınız zaman onun da derinliği özellikle siyah beyazla gri tonlamaları bambaşka bir lezzet verir.” dedi.

“Gençler şu an bunu bir tutku olarak yapıyor”

Gençlerin bu hobiyi tutku olarak yaptığını belirten Rüstem, “Bu tamamen gençlerin akımlarına bağlı. Analog fotoğrafçılık biraz azaldı çünkü bu fotoğraf işini sanat olarak yapan, hobi olarak yapanlar dijital geçti. Çok azı

film kullanıyor, bunun sebebi de filmde ürün gamı çok azaldı ama gençler şu an bunu bir tutku olarak yapıyor. Bir moda oldu zaten, onlar sadece film kullanıyor ve biz de film yıkıyoruz. Biz şu an İzmir’de belki Ege Bölgesi’nde film yıkayan tek firmayız, hem renkli hem siyah beyaz, özellikle bunları yıkıyoruz, taryıyoruz ve teslim ediyoruz.” şeklinde konuştu.

Analog fotoğrafçılığı, günümüzde dijitalleşen dünyasında azalmasına rağmen son temsilcileri olarak Hamza Rüstem fotoğrafçılık 127 yıldır bu geleneği koruyor. 3. kuşak olan Mert Rüstem’le devam eden bu gelenek, sadece analog fotoğrafçılığı değil, büyük bir arşivi ve kültürel mirasını da genç nesillere aktarmaya devam ediyor. İzmir’in tarihi Kemeraltı Çarşısı’nda kültürel mirası yaşatan Hamza Rüstem Fotoğrafhanesi, hem İzmir’in hem de Türkiye’nin fotoğrafçılık tarihinde silinmez bir iz bırakmaya devam ediyor.

Bulunduğu coğrafyada eşi ve benzeri olmayan muhteşem yapı: Arpaz Konağı ve Kulesi

Arpaz Konağı ve Kulesi bölgenin ve aslında dönemin tüm coğrafyasının, Osmanlı'nın yönetsel, idari, siyasi, sosyal ve kültürel yapısını yansıtan, ayanlar, efeler, antik dönem, beylikler dönemini simgeleyen çok önemli bir yapı. Bütünlüğünü günümüze kadar korumuş olan yapı, geçmiş yıllardaki yaşamı somut bir biçimde bizlere sunuyor.

Haber ve Fotoğraf:
Abdurrahman Gürbüz

Nazilli'ye bağlı Esenköy'de bulunan Arpaz Konağı ve Kulesi bir Karya kenti olan Harpasa Antik Kentinin hemen altında bulunan verimli tarım arazisinde kurulduğunu görürüz. Avrupa'da yaygın olarak görülen kuleli tipi yapılar Anadolu'da pek görünmez ama 18. yüzyılın sonu, 19. yüzyılın başlangıcında Osmanlı merkez idaresinin güçsüzleşip yerel idarecilerin yükselişe geçtiği, ayan ve voyvoda olarak adlandırılan yerel idarecilerin ortaya çıktığı dönemde bu kulelerin de özellikle Güney Batı Anadolu'da örneklerinin çoğaldığını görürüz. Bu havzada 7 adet olduğunu görüyoruz. Ama bu Menderes Havzası'nda Nazilli ilçesi içerisinde bir adet mevcut ve bu hali ile zamana meydan okumaktadır. Yapının yüzüne baktığımızda pencereler görürüz, sanki bu pencerelerin üzeri kapanmış gibi ama onlar gerçek

pencere değil yalnızca pencerelerdir. Mimari amaçla kule güzel olsun diye yapılmış, zaten Arpaz Kulesini diğer kulelerden ayıran en önemli özelliklerden biridir. Bu özelliği diğer kulelerde göremezsiniz, Kulede bulunan pencereler açık olduğunu hissettirir ancak o pencereler hiçbir zaman açık değildir, işlevsel değildir. Görüntü olarak, bu işe daha çok özenildiğini, Bey'in "ben burdayım" demek için bu yalnızca pencereleri yaptırdığı anlaşılmaktadır. Ayrıca Arpaz Konağı ve Kulesi, Denizli'de bulunan Pamukkale Travertenleri ve Afrodiasias yolu üzerinde olması, yeni yapılan otobana çok yakın olması, Sümerbank Basma Fabrikası ve Akçay Çayı'nın üzerinde bulunan Türkiye'nin ilk betonarme köprüsünün restore edilmesi ile alternatif bir turizm merkezi oluşturulabilir, bölgenin sosyo ekonomik yapısına ve tanıtımına katkı sağlayabilir.

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari

Prof. Dr. Tuncay Ercan Sepetçioğlu

Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Siyaset Bilimleri Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Tuncay Ercan Sepetcioğlu, Arpaz Konağı ve Kulesi hakkında yapmış olduğu araştırmalar sonucunda edindiği izlenimleri aşağıdaki röportaj ile bizlerle paylaştı.

Sizce kuleli ve korunaklı evlerin yapılmasının amacı ve önemi nedir?

Tarih boyunca kuleli evler ve korunaklı evler oldu. Bu sadece Batı ve Güney Avrupa'da değil Kafkaslar'da da mevcut. Ama Anadolu'da pek görülmedi. Bu yapıların genel amacı belirli bir mevkide olan belirli bir zenginlikte ve güçte olan ailelerin hem yaşadıkları hem de dış tehlikelere karşı sığındıkları mekanlar olması açısından önemlidir.

Kule bu aileleri gerçekten koruyor muydu?

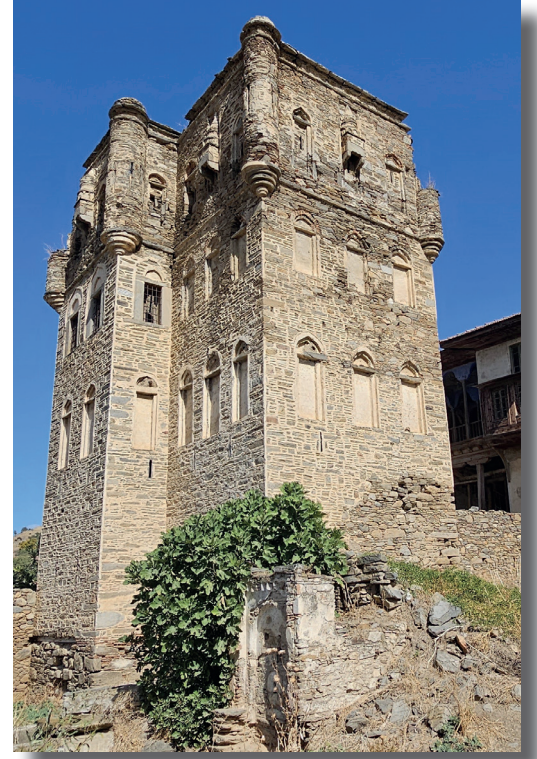
Tam koruma sağlamasada koruyordu; korumasaydı bu yapılar kuleler yapılmazdı. Uzun müddet dayanabilecek, büyük ordulara karşı kurulan bir mekanizma değildir, ama evet koruyordu, Feodalizm ve Orta Çağ Avrupa'sında hepimiz bu yapıların örneklerini görüyoruz. Kale gibi bir yapı, surlarla çevrili, içerisinde hem o yerel idareci olan bir lordun kaldığı, bizzat yaşadığı, onunla birlikte kendisine tabi olan insanların, hizmetçilerin yaşadığı, atından, sığına, ineğine, tavuğuna kadar belirli

canlıların yaşadığı bir mekan, hatta özerkleşen bir nokta vardır, çevresi kanallarla çevrilidir. Hatta açılır kapanır bir köprü vardır. Bunun örnekleri dünyada hep vardır ve biz bunların örneklerini görürüz. Bizde ise, aslında Anadolu'da pek görünmez ama 18. yüzyılın sonu, 19. yüzyılın başlangıcında Osmanlı merkez idaresinin güçsüzleşip yerel idarecilerin yükselişe geçtiği, ayan ve voyvoda olarak adlandırılan yerel idarecilerin ortaya çıktığı dönemde bu kulelerin de özellikle Güney Batı Anadolu'da örneklerinin çoğaldığını görürüz.

Bu yapıların inşa edilmesinin amacı nedir?

Özellikle dış tehlikelere karşı, eşkıyaya karşı ve diğer rakip beylere karşı yerel idareye sahip olan bu beylerin ve ayanların bu tür korunaklı yapılar inşa ettiğini görüyoruz. Bunların bu bölgede, Güney Batı Anadolu havzası'nda özellikle Menderes Havzasında, çok sayıda olduğunu görüyoruz; bu bölgede 7 adet var. Ama bu Menderes Havzasında Nazilli ilçesi içerisinde bir adet mevcut, o da Arpaz Konağı ve Kulesi'dir. Bu konak ve kuleyi diğer eserlerden ayıran şöyle bir özelliği vardır: Kendi dönemini en iyi yansıtan, en iyi bütün büyüklü ve bütüncüllüğünü yansıtan eser olarak hala ayakta kalması. Mimari olarak bakarsak, yerel idarecilerin, o ayan dediğimiz Arpaz Beyi'nin yaşadığı konak, tehlike anında saklandığı bir kulesi, surlarla çevrili, içerisinde konuk evinin olduğu, çalışanlarının

ve hizmetçilerinin yaşadığı, fırınından tütün hamamına kadar, çeşmesine kadar her şeyin bulunduğu, aynı şekilde hayvanlarının bir arada yaşayabileceği bir mekandır. Dolayısıyla Anadolu'da feodalizm yaşandı mı, yaşanmadı mı tartışmalarının en önemli simgelerinden birisi de aslında bu tür konaklar ve bu anlamda da tek, yekpare kaldığı için diğerlerinden tamamı ile ayrılan Arpaz Konağı ve Kulesi'dir.

Arpaz Kulesi'nin hikayesi nedir?

Arpaz Konağı ve Kulesi'ni diğer konak ve kulelerden ayıran özellikleri nelerdir?

Sadece yekpareliği değil, mimari üslubu, bezemesi hem konağı hem de kuleyi diğerlerinden ayırmıştır. Diğer örneklerde güzel ve görkemlidir ama mimari üslubu ve bezemesi Arpaz Konağı ve Kulesi gibi değildir. Çünkü Arpaz Konağı ve Kulesi çok görkemlidir. Bu yüzden zaten baktığımız zaman feodal lordların Güney ve Batı Avrupa'daki kule evlerine, şatolarına benzemektedir. Dolayısı ile bu izlenimi yaratıyor ve Anadolu'da bir örneği daha yoktur. O yüzden hepsinden ayrılır.

18. yüzyılda Osmanlı merkez idaresinin güçsüz olduğu, ayanların ise güçlendiği bir dönemde bu bölgede bulunan Karya dönemine ait Harpasa Antik kentinin eteklerinde Arpaz Köyü kurulmuştur. Ayan olan Arpaz Beyi, o bölgede dış tehlikelere karşı, eşkıyaya karşı, soygunculuğa karşı ve diğer beylere karşı bir bina inşa ettirmiştir. Öncelikle surlar, ardından kule, konak, hamam ve müştemilatın yapıldığını biliyoruz. Arpaz Beyi kökenini Sadrazam Gedikli Ahmet Paşa'ya dayandırır. Ancak konağın yapılış tarihi tam olarak belli değil ama belli ki 17. yüzyılın sonu, 18. yüzyılın başlarında yapılmıştır. Önceden orası antik bir kent; temeli var, taşlarından belli.

Daha sonra bu temelin üzerine Arpaz Beyi Hacı Hasan Bey Rodos'tan getirdiği taş işçilerine konağı ve kuleyi yaptırmıştır. Bu nedenle yapıda Avrupa izlenimi var, feodal lordların şatolarının izleri vardır. Rodos'a gittiğinizde harika şatolarının ve surlarının olduğunu görürüz.

Arpaz Konağı ve Kulesinin önemi nedir, diğerlerinden hangi özellikleri ile ayrılır?

Bey, her zaman kulede yaşamıyor, ailesi ve yanındakiler ile birlikte konakta yaşamaktadır. Ancak tehlike anında kuleye geçerek orada yaşıyor. Konaktan baktığınız zaman kulenin giriş kapısı mevcut, barok üsluplu süslemeler var ve orada makaralar bulunmaktadır. Makaralar aracılığı ile açılır kapanır bir kapı vardır, tehlike anında kapı açılır, Arpaz Beyi, ailesi, korumaları ve hizmetçileri ile açılır kapanır bir kapıdan kuleye girer ve kapı kapanır. Aynı Orta Çağ'dakiler gibi, surların hendeğin gerisindeki korunaklı yapılar gibi. Kulede bazı izgaralar görülmektedir; orada aslında ateşli silahlar var. Karşı tarafa düşmana ateş edebilmek ve düşmanı vurmak için, bu izgaralardan karşı taraf düşman çok net görülebilirken, karşı taraftaki düşmanın kale içindekileri görmesi ve vurması pek mümkün görünmemektedir. Dolayısı ile böyle bir işlerliği vardır. Kilerin olması, yaşam alanlarının olması, hamamının olması oranın tehlike anında bir ihtiyaca binaen yapıldığını gösteriyor. Yapının yüzüne bakarsak pençeler görürüz, sanki bu pencerelerin üzeri kapanmış

gibi ama onlar yalancı pencere, mimari amaçla güzel olsun diye yapılmış, zaten Arpaz Kulesini diğer kulelerden ayıran bir özelliktir. Bu özelliği diğer hiçbir kulede göremezsiniz, pencerelerin açık olduğunu hissettirir, ancak o pencereler hiçbir zaman açık değildir, işlevsel değildir. Görüntü olarak, bu işe daha çok özendirildiğini, Bey'in "ben buradayım" demek için bu yalancı pencereleri yaptırdığı anlaşılmaktadır. En görkemli yer kuledir. Ancak kule tek başına ele alınmamalıdır, bu yapı çevresi ile bir bütündür. Restorasyon çalışmalarının da buna göre yapılmasına karar verildi. Önceden kule temelli restorasyon çalışmaları vardı, ancak bu restorasyonun sadece kule için değil konak ile birlikte bir bütün olarak ele alınması gerekir. Çünkü bu yapı bir bütündür, birbirinden ayrılmaz. Kule ve konak aynı dönemde yapılmamıştır, bir şey olmuş, konak sonradan yapılmış ya da büyütülmüştür. Sonrasında 1950'lerde tehlike geçince, beylerin kalmadığı, eşkiyaların kalmadığı dönemde kule konağın manzarasını kapattığı için konağın hemen yanına betondan bir seyir kulesi yapılmıştır. Konağın hemen yanında temelleri olan ancak yanan ve misafirler içinde yapıldığı düşünülen bir konak daha mevcuttur. Ayrıca köşede bir hamam ve fırın da mevcuttur. Konağın altında zeytin yağını çıkaran bir mekanizma ve sarnıç vardır. Bu bölge çevre surları ile birlikte Bey'in hem korunduğu hem de beraberindekiler ile birlikte yaşadığı bir yaşam alanıdır. Hem bölgenin hem de

genel olarak 19. yüzyıl başları, ayan tarihi açısından en başarılı, en kıymetli yapıdır, ancak kıymeti bilinmemektedir.

Arpaz Konağı ve Kulesi ile çevresindeki diğer yapıların turizm kazanılmasının önemi nedir?

Bu bölge sonuçta turistik bir bölgedir. Arpaz Konağı ve Kulesi turizm açısından bir alternatif olmalıdır. Çünkü Denizli Pamukkale Travertenleri ve Afrodiasias yolu üzerinde, yeni yapılacak olan otobana çok yakın mesafededir. Alternatif bir ziyaret merkezi olması açısından da değerlidir. Yine Sümerbank Basma Fabrikası işler hale getirilir, bir müze haline dönüştürülürse ve Akçay Çayı üzerine yapılan Türkiye'nin ilk betonarme köprüsü ile önemli bir ziyaret merkezi de olabilir. Bunun için Nysa Antik Kentini, Nazilli Garını, Nazilli Etnografya Müzesini de dahil ederseniz, üzerine Perşembe Pazarını eklerseniz müthiş bir alternatif destinasyon olur ve bölgenin sosyo ekonomik yapısına ve tanıtımına katkı sağlar. Bu arada Aydınogulları Beyliğinin kurucusunun annesinin ya da eşinin mezarı da Arpaz mezarlığında. Bu yapı ile birlikte yöresel ürünlerin satılacağı bir yerleşim yeri olarak bir alternatif destinasyon olma potansiyeli vardır. Bir konaklayacak yer, kafe, restoran yapılabilir. Burada Efe

kültürü, Ayan kültürü, Rodos kültürü ve Antik dünyanın kültürü, beylikler dönemi var bu açıdan Arpaz bütüncül olarak değerlendirilebilir. Bunun için bir çok rapor sunduk, onun için bazen karar verici merciler uzman kişileri dinlemelidir. Arpaz Konağı ve Kulesi çok özeldir, bir tanedir, bunun bir başka örneği başka bir yerde yoktur. Kulenin yakın zamana kadar çatısı duruyordu. Ancak bakım olmayınca restorasyon çalışmaları gerçekleşmeyince kulenin çatısı çöktü, çatının çökmesi ile binanın iç kısmı ve duvarları zarar görmeye başladı. Konak için de benzer tehlike söz konusudur. Duvardaki derin çatlaklar; ayrıca konağa yapılan kontrolsüz ziyaretler, bezemeler ve ahşap oymalar için tehlike oluşturmaktadır. Aşağı doğru inen merdivenlerde ahşap bir oyma vardı ancak o şimdi kırılmış, yakın zamana kadar vardı, bu ahşap oymalar ve bezemeler çürümekte. Eğer önlem alınmazsa, restorasyon çalışmaları yapılmazsa yok olacak. Hemen restorasyonunun yapılması gerekir. Buranın şöyle bir avantajı var; rölevesi çıkarıldı, nasıl restorasyonu olmalı kısmı bitti. Arpaz Konağı ve Kulesi, insiyatif alacak, bütçesi yapılacak, ihaleye çıkarılacak ve doğru dürüst bir firma tarafından usulüne uygun olarak restore edileceği günleri bekliyor.

Acının anıtı: Karatepe Şehitliği

Gece karanlığında, sessizliğin hâkim olduğu Karatepe Köyü, 18 Şubat 1922 akşamı acı dolu bir katliama tanıklık etti. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Tarih Bölümü Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı Dr. Öğr. Üyesi Günver Güneş'in derinlemesine anlatımları, köyün tarihindeki bu karanlık bölümü gün yüzüne çıkardı. Hayatta kalanların anıları, bir ulusun hafızasında silinmez izler bırakırken, unutulmaması gereken bir acının yankısını taşıyor.

Haber ve Fotoğraf:
Semanur Akkan

1922 yılının kışında, Yunan işgali altında olan Karatepe Köyü sakinleri, "Efeleri ve zeybekleri sakladıkları gerekçesiyle" Yunan askerleri tarafından evlerinden zorla çıkarılarak camilerde, çeşitli yerlerde toplanmış ve katledilmişti. Sekiyurt ve Sarıahmetler Camilerinde gerçekleştirilen bu katliamda, yaşlı kadın ve çocuk demeden 200'den fazla kişi şehit edildi.

Karatepe'nin gerçekleri: Anı defteri

Günver Güneş'in aktardığı bilgilere göre, katliam sırasın-

da yaralı olarak kurtulanların anıları, olayın gerçek yüzünü ortaya koyuyor ve önemli birer belge niteliği taşıyor. Bugün Karatepeliler, bu acı olayın unutulmaması için inşa ettikleri anıtlarla şehitlerini anıyor. Günver Güneş, Karatepe katliamını yaşayan ve yaralı şekilde kurtulan, en önemli tanıklardan biri olan Yahya Altay'ın anı defterinden edindiği bilgileri aktararak o karanlık geceyi yeniden aydınlattı. Güneş, "Anı defteri, katliamı tüm gerçekliğiyle gözler önüne seriyor. Altay yaşadıklarını gelecek nesillere aktararak bu korkunç olayın tarihsel bir belgesini oluşturdu." diye vurguladı.

"Köyü neden yakacak?"

Katliam gecesine dair detayları bizimle paylaşan Güneş, "Altay, o akşam annesiyle Hoca'nın evine gittiğinde yaşadıklarını anı defterinde, 'Sofrada börürceli tarhana çorbası, bulgur pilavı, ekşili zeytinli salata, kavurmalı yumurta ve yoğurt vardı. Annem de evden getirdiği karnabahar yemeğini sofraya koydu. Yemeğin ardından ocağa kahve cezvesini koydular. Evin içinde hepimiz sessizce oturuyorduk. Hoca kahvesini içerken, annem kardeşinden işittiği Yunan'ın baskın yapacağını anlattı. Hocamız, 'Siz hiç korkmayın, böyle bir şey olmaz.

Çünkü Yunan bu memlekete geleli ne zaman oldu. Şimdiye kadar yapacağını yaptı, istediğini öldürdü. Hem bu köyü neden yakacak?"

O ister mi koca köyü yaksın, mahvetsin' dedi. Annem Hoca'ya Yunan meselesinden huylandığını ve burada kalmak istediğini söyledi. Hoca ve ailesi de kabul etti. Yataklarımızı serdik, üç çocuk ve annemiz hepimiz odanın bir kenarına yatarak uyumuştuk.' şeklinde anlattı" dedi.

Silahların bozduğu sükûnet

Katliam gecesi askerlerin evi bastığı sırada yaşanan korku dolu anları Güneş, "Karatepeliler, gece yarısında birdenbire iki silah patlamasıyla uyanmışlar. Mahallenin içinden gelen silah sesiyle birlikte, Yahya Altay'ın evinin kapısı hızlıca açılmış, hemen ardından 4-5 Yunan askeri ellerinde silahlarla odaya girmiş ve hiçbirini dışarı çıkarmamışlar. En sonunda haydi geçin hepimiz camiye gideceksiniz diyerek itmeye kalkmaya başlamışlar. Art arda dizerek, camiye doğru yürütmüşler. Yunan askerleri de ellerinde silahlarla onlarla yürümüş." diye ifade etti. Güneş, "İnsanlar caminin önüne geldiklerinde kalabalık çok fazla, erkekler ve hocalar toplanmış dua ederlerken gözlemlerinden sessizce, damla damla yaşlar akıyormuş. Yahya Altay gibi küçük boylu çocuklar, annelerinin eteğinden tutarak, insanların ayakları ve bacakları arasında başı yukarıda sıkışıp kalmışlar." şeklinde anlattı.

Alevler içindeki cami

Tarihe kara leke olarak geçen katliam anını gün yüzüne çıkaran Güneş, Altay anılarında, "Birdenbire bir patırtı koptu ki, yağmur gibi kurşun yağıyor. Caminin içinde, o güzel sıvalı beyaz duvarlar kum kaynıyor. Bütün insanlar dayanılmaz acı çığlıklar, feryatlarla birbirine karışarak, amansız yerlere üst üste seriliyordu." diyerek o acı anlarını kaleme aldığını ifade etti. Güneş, "Yahya Altay o gece camide vurulanlardan biriydi. Altay'ın anılarında, Yunan askerlerinin ölümlerini üzerlerini çiğneyerek elindeki silahların ucuna takılı süngüleri rastgele sokmaya başladıkları ve Altay'ın da boğazına süngü saplandığında yaralandığını anladığını belirttiği satırlara rastlanıyor." diye ekledi.

Katliamda hayatta kalmayı başaranların sayısının çok az olduğunu vurgulayan ve Yahya Altay'ın nasıl hayatta kaldığını anlatan Güneş, "Alevler içinde kalan camide, dumanlar göz gözü görmez hale gelmişken, Altay yanar bedenlerin arasından güçlükle sürünerek mihrabın eşliğindeki pencereye ulaşmış. Ancak pencereyi açmaya boyu yetişmediği için çaresizlikle yerde yatan birinin üstüne çıkmış. Yerde yatan Yukarıevli Hatice Nene, Yahya Altay'ı fark etmiş ve yardım etmek için kendisini kaldırmasını istemiş. Beraber pencereyi açmışlar fakat Hatice Nene ağır yaralı olduğu için kendisini bırakıp gitmesini istemiş. Altay kendini dışarı atmış ve durmadan koşarak camiden uzaklaşmış." diye açıkladı.

Acı anılar ve kayıp hayatlar

Karatepe ve çevresinin cehennemi yaşadığını söyleyen Güneş, "Katliam dört aşamalı gerçekleştirilmiş. Önce camiye el bombası atılmış, ardından mitralyözle taranmış, üçüncüsünde süngülenmiş, son olarak da gaz dökülerek topluca ateşe verilmiş." diyerek olayın vahşetini vurguladı. Derlediği bilgilere göre katliamın detaylarını anlatan Güneş, "Sekiyurt Camisine 68 kişi sıkıştırılmış 12 kişi kurtulurken, 56 kişi şehit olmuş. Sarırahmetler Camisinde ise 125 kişiden, 25'i şans eseri kurtulurken, 98 kişi şehit olmuş." dedi. Güneş aynı zamanda kadınların askerlere yalvarışlarını hatırlatarak "Onlara, 'Çocuklarımıza acıamaz mısınız?' diye yalvarmışlar fakat hiçbirine merhamet gösterilmemiş" diye ekledi.

Güneş, katliam sırasında 12 yaşındaki Fadime'nin kucağında patlayan bir bombanın korkunç sonucunu da anlattı. "Fadime, belden aşağısı zarar görmüş halde annesi tarafından taşınırken, 'Ana benden hayır yok, sen bari kaç' demiş. Annesi de Fadime'yi orada bırakıp kaçmak zorunda kalmış" dedi. Güneş, köydeki bir diğer trajik olayı ise 9 yaşındaki

Dr. Günver Güneş

Rukiye'nin hikayesini anlatarak sürdürdü, "Ailesi, Rukiye'yi uyurken bırakıp camiye gitmek için yola çıkmışlar fakat içlerine şüphe düşerek ormana sığınmışlar. Geri döndüklerinde ise Rukiye'nin boğazından süngülenmiş olduğunu görmüşler." diye acı olaydan bahsetti.

tepe'nin hikayesi unutulmaması gereken bir acı olarak tarih sayfalarındaki yerini aldı. Günver Güneş'in araştırmaları, katliamın unutulmaması için bir çağrı niteliği taşıyor. Bugün Karatepe'de inşa edilen anıt o karanlık gecenin ve hayatını kaybeden köylülerin anısını yaşıyor.

Katliamdan ancak bir iki gün sonra, şehitlerin üzerindeki cami enkazı toprakla örtülebilmıştır. Köy muhtarları da cami arsalarına anı taşları dikmiştir. Kara-

Sabundan sanat: Zeytinyağı sabunu heykeli atölyesi

Yaratıcılığınızı sabunla buluşturmak için haydi sabun heykeli atölyesine! Deneyimli sanatçı Talat Doğanoğlu, Memecik Zeytin Festivali'nde zeytinyağı sabunlarından benzersiz heykeller yaratma fırsatı sunuyor. Atölye, tüm yaş gruplarına açık gerçekleşti.

Haber ve Fotoğraf:
Yasin Ateş

Memecik zeytini, Türkiye'nin Ege Bölgesi'nde, özellikle de Manisa, Aydın, İzmir ve Balıkesir illerinde yaygın bir şekilde yetiştirilmektedir. Aydın'ın Çine ilçesindeki en verimli zeytinlerden biri olduğu uzmanlar tarafından kanıtlanmıştır. Akdeniz ikliminin etkili olduğu bu bölgelerde, zeytin ağaçları genellikle dağlık arazilerde ve kırsal kesimde bulunmaktadır. Bütün bu illerde Memecik zeytini üretimi ve yetiştiriciliği ekonomik açıdan önemli bir faaliyet olarak kabul edilmektedir. Türkiye'de yaklaşık 10 milyon dekarlık bir alan zeytinlik olarak kullanılmaktadır ve bu alanın büyük bir kısmı Memecik zeytini yetiştiriciliğine ayrılmıştır. Bu bölgede üretilen Memecik zeytinleri, ülke genelinde ve yurtdışında büyük talep görmektedir. Çine Belediyesi ise düzenlemiş olduğu

Memecik Zeytini Festivali için getirmiş olduğu, Heykeltraş Talat Doğanoğlu, heykelticilik işinde oldukça usta bir isimdir. Kili, çamuru ve sabunu sanata dönüştüren bu isim, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi mezunu, 24 yıldır ise bu işi yapmaktadır. 4 kişisel sergisi ve 30'a yakın karma sergisi bulunmaktadır. Her şeyi yontabilen, heykelle dönüştürebilen Talat Doğanoğlu, bu atölyede bizlere heykelticiliğin inceliklerini anlattı.

Sabun heykeli atölyesi fikri nasıl ortaya çıktı?

S a b u n heykeli fikri ilk olarak Memecik Zeytin Festivali'ni düzenleyen organizasyonun, Memecik zeytini ve zey-

tinyağı üzerine kurulu olduğu için, "Zeytinyağı sabunundan bir figür çalışabilir miyiz?" diye düşündük ve böyle bir heykel yapabiliriz dedik. Buradaki yerel halk, katılımcılar ve çocuklar ile birlikte bu figürü çalışmış olduk.

Bu festivaldeki atölyede hangi araçları kullanıyorsunuz?

Zeytinyağı sabunu, yont-

ma araçları, sıva, su ve alçı. Bu sabun aslında modeli için uygun, başka sabun olursa bile bir özelliği yok ama festivalin içeriği zeytinyağı ve zeytin türevleri olduğu için zeytinyağı sabunu kullanıldı. Festivalin ilk günü zeytinyağı sabunu kaynatıldı, bu aşamada kazanlar kullanıldı ve ona döküldü. İkinci gününde işlenmeye başlandı. Üçüncü gününde ise final yapıldı.

Talat Doğanoğlu

Katılımcılar arasında en popüler figürler veya tasarımlar neler oluyor?

Çocuklarla beraber aslında şöyle bir şey yaptık, sabun modeli tasarlayalım diye yola çıktık ama çocukların en fazla yaptığı model kaplumbağa modeli oldu. İlginç bir şekilde 15 çocuğun 8'i kaplumbağa çalıştı. Bu birbirlerinden de aslında etkilendikleri anlamına gelebilir. Yani ilk kaplumbağa yaparım diyen kişiden sonra diğer çocukların da ona yönlendiğini düşünüyorum. Bu

hakikaten hayret vericiydi benim açımdan.

Sabun heykellerinin diğer heykel yapım tekniklerinden farkı ne?

Aslında temelde hiçbir farkı yok. Yani döküm tekniği ile yapılan heykel çalışmalarından herhangi bir farkı yok. Sadece malzeme üzerine döküm tekniği ile yaptığınız heykelde istediğiniz reçineyi, akışkan olan her türlü madeni ya da materyali dökebilirsiniz.

Sabun heykellerinin dayanıklılığı hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Aslında sabun heykelinin final malzemesi olarak sabunu kullanmak biraz sıkıntılı. Çünkü hafif ve yumuşak bir malzeme. Dokunduğunuz zaman tırnağınızla müdahale ettiğinizde bile onda bir şekil oluşturabilirsiniz ama bir modelaj ve dönüşüm malzemesi olarak sabun ilginç bir malzemedir. Genelde dişçilik sektöründe dişçiler protez dişlerin örneklerini yapmak için sabun kullanırlar. Bu heykelin aslında bir şekilde bu festivalin içeriğinden kaynaklı bir özelliği olduğunu düşünüyorum ama heykeltçilik penceresinden baktığınızda dönüşmesi gereken bir malzeme olarak görüyorum.

Heykel yapmanın püf noktaları nelerdir?

Bir heykel yapımı sabır ile ilgili bir şey ama bir heykeli ya da bir modeli, üç boyutlu bir model olarak çalışmak yaklaşık 45 günden önce bitirebilmek mümkün değil.

Bu alana ilgi duyan ve yeni başlayan öğrencilerinize ne tavsiye edersiniz?

Heykeltçilik sanatı sabırla pratik yapmayı gerektiren bir sanattır. Yani bu alanla ilgilenmek isteyen arkadaşların ya da çocukların aslında çamuru modellemeyi öğrenmeleri gerekiyor. Üç boyutlu algılamak ve anlamayı başarabilmek gerekir. Aslında biz üç boyutlu bir dünyada yaşıyoruz ama bize verilen bütün eğitimin toplamı aslında üç boyuttan iki boyuta indirgenir. Biz çocukluğumuzda sahip olduğumuz üç boyutlu algıyı eğitimle beraber aslında iki boyuta indirgeriz. Yani düz yazı tahtaya yazılır ve indirgenir. O özelliklerini yitirmeyen çok nadir insanlar vardır. Çünkü üç boyutlu bir dünyada yaşıyoruz ama gördüğümüz bütün eğitim ve eğitimimizin toplamı iki boyutludur ve soyuttur. Somut değildir. Bu anlamıyla aslında bir bunalım yaşayabilir insanlar. Üç boyutlu alandan iki boyutlu alana konsantre olmak

insan için aslında zorlayıcı bir şeydir. Bunu da insanlar eğitim sürecinin bir parçası olarak görüyorlar.

Heykel yıllar boyunca çeşitli sanat akımlarına ilham kaynağı olmuş ve günümüzde modern sanatın önemli bir parçası haline gelmiştir. Heykel sanatının temel prensipleri ve çevresel duyarlılığı birleştiren sabun heykeli sanatçıları, doğaya saygı duyan eserler üretmektedirler. Ayrıca sabun heykeli için kullanılan malzemeler ve teknikler sürekli gelişmekte ve sanatçılara yeni olanaklar sunmaktadır. Gelecekte, sabun heykeli uygulamalarının daha da genişleyerek farklı sanat disiplinleri ile etkileşime girmesi ve çeşitli amaçlar için kullanılması beklenmektedir. Bu bağlamda, sabun heykeli sanatının gelecekteki potansiyel uygulamaları ve evrimi, sanat dünyasında dikkatle takip edilmesi gereken bir konudur. Verdiği bu değerli bilgiler için Talat Doğanoğlu'na teşekkür ederiz.

Aydın ağzının kökeni ve günümüzdeki yansımaları

Doç. Dr. Ali İhsan Yapıcı

İnsanlar geçmişten günümüze kadar iletişim kurabilmek için konuşma dilini hep kullanmışlardır. Fakat bu diller nesilden nesile, ülkeden ülkeye, şehirden şehire hatta semtten semte farklılık göstermiştir. Bu noktada ağız, lehçe, şive kavramları ortaya çıkmıştır. Bu ağızlardan biri olan, Aydın ağzı hakkında çalışma gerçekleştirilmiş olan Doç. Dr. Ali İhsan Yapıcı ile birlikte bir araya geldik.

Haber: Saniye Kaya

Fotoğraf: Abdurrahman

Gürbüz

Lehçe ve şive yazı ile ilgili kavramlardır. Ağız ise herhangi bir yazı dili içerisinde konuşmaya dayalı farklılıklara denir. Yani ağız, bir yazı dili içindeki farklı konuşmalara denir. Lehçe ve şive ise yazı dili haline gelmiş dil kollarına verilen addır. Genellikle karıştırılan ağız ile şive kavramlarıdır. Örneğin, Aydın şivesi değil Aydın ağzı vardır. Türkiye Türkçesi ise bir şivedir veya diğer adıyla lehçedir. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Dili Anabilim Dalı'ndan, Doç. Dr. Ali İhsan Yapıcı, Aydın ağzından ve kökeninden bahsetti. Geçmiş-

ten günümüze kadar gelen bu ağzın şu anki yaygınlığına değindi.

Aydın ağzını tanımlayabilir misiniz?

Aydın ağzı kendine mahsus özellikleri olan, genel hatlarıyla baktığımızda Batı ağızları içinde değerlendirilen bir ağızdır. Tabii Aydın ağzı da tek müstakil bir ağız değildir, onun içerisinde de ağızlar vardır. Hatta yan yana iki köydeki ağızlar bile bazen değişiklik gösterebiliyor.

Aydın ağzının tarihi kökeni nereye dayanıyor? Göçlerin bu ağzın şekillenmesinde etkisi olmuş mudur?

Yakın dönemdeki göçlerin pek etkisi yoktur. Burada Aydınoluğu

Beyliği döneminden itibaren, sonrasında Osmanlı Dönemi ve Türkiye Cumhuriyeti döneminin etkileri olduğunu söyleyebiliriz. Son dönemde özellikle Balkanlardan gelenlerin de etkisi olabilir. Onun dışında Yörük dediğimiz yerleşimler daha eskidir. Selçukluların son döneminden hatta Beylikler Dönemi'nden başlatabiliriz bunu.

Aydın ağzını Türkiye'deki diğer ağızlardan ayırdığımızda hangi özellikleri daha belirgin oluyor?

Ses özellikleri bakımından değerlendirirsek, mesela hece sonlarındaki bazı ünsüzlerin düştüğünü ve buna bağlı olarak da önlerindeki ünlülerin uzadığını görürüz. Örneğin, "var" kelimesi yerine "vaa" denil-

mesi. Mesela "haber" kelimesi ünlü uyumuna uydurularak "haba" kelimesine dönüşüyor. Sondaki "r" düşüyor. "Ağlamak" kelimesine "Alamak" kelimesine, "Söylemek" kelimesine "sölemek" kelimesine dönüşür. Kapalı hece sonundaki bazı ünsüzler düşer ve bunun tesiri ile önündeki ünlü uzun telaffuz edilir.

Şekil özellikleri ile değerlendirecek olursak, Aydın ağzı ile özdeşleşen yönelme hali ile belirtme halinin nöbetleşe kullanılması söz konusudur. Bu durumla ilgili çeşitli söylemler söz konusudur. Bunun aşırı şekilde düzeltmeden kaynaklandığını söyleyenler var, karışma olduğunu söyleyenler var ve ağız

özelliklerinin karışması olduğunu söyleyenler var. Bu konuda farklı görüşler bulunmaktadır. Mesela "bana bak" kelimesi yerine "beni bak" kullanılması, yönelme hali ile belirtme halinin karışık söylenmesine örnek verilebilir. Bir de burada yazı dilinde bir de ona bağlı konuşma dilinde kullanılmayan, var olmayan şimdiki zaman şekilleri de mevcuttur. Bunlar da ilginçtir, örneğin "oturuyorum" kelimesi yerine "oturupdurun, oturubatrın, oturubbörüm" şeklinde söylenmektedir. Karacasu tarafına gittiğimizde, "yürümek" fiilinden gelişen "börümek" fiili var. Bazı yerlerden "yatmak" fiilinden gelişen "batmak ve vatmak" şekilleri vardır. Çine, Karpuzlu, Koçarlı'nın belki bir kısmında vardır. Muğla'da da bu "geliyoman, biliyoman, ediyoman" gibi farklı şimdiki zaman şekilleri vardır.

Aydın ağzının günümüzdeki kullanımı ne durumda? Şu anki genç nesil arasında yaygın mı?

Baktığımızda Aydın ağzı 40-50 sene önce daha yaygın du-

rumdaydı. Ulaşımın gelişmesi, iletişim araçlarının yaygınlaşması ve okuma oranlarının artması ile birlikte ağız özellikleri yavaş yavaş kaybolmaya başlamıştır ama bu tamamen kaybolduğu anlamına gelmiyor. Mutlaka ağız özellikleri belli bir kesim tarafından kullanılmaya devam ediliyor veya kişi bulunduğu ortama göre yazı diline bağlı konuşma dilini kullanıyor. Köye gittiği zaman ise hemen ağız özellikleri başlıyor.

Aydın ağzının korunması ve gelecek nesillere aktarılabilmesi için neler yapılmalıdır?

Bireysel yapılabilecek şeyler sınırlıdır. Fakat idari yönden yapılabilecek uygulamalar şunlar olabilir; ağız özelliklerinin kaybolmaması için o bölgenin çalışılması ve kayıt altına alınması gerekebilir. Toplum bilinçlendirilebilir. Fakat bunu konuşma dilini yazıya karıştırmadan yapmak daha doğru olur. Çünkü karıştığı noktada Türkiye'de birden fazla dilin ortaya çıkmasına neden olabilir.

Aydın ağzının edebiyat ve sanat üzerine etkileri var mıdır? Varsa bunlar nelerdir?

Bazı şair ve yazarlar İstanbul Türkçesi ile eserlerini yazıyorlar, fakat bazı sanatçılar ise ağız özelliklerini eserlerine yansıtıyorlar. Günümüze bakacak olursak bazı yöresel film ve dizilerde, tiyatro oyunlarında yansıtılıyor. Bunu yazılı metinlerde de görebiliyoruz, hikayelerde ve romanlarda veya halk edebiyatı dediğimiz türkülerde yaşıyorlar. Ayrıca atasözlerinde, kalıp ifadelerde yaşamaktadır diyebiliriz.

Aydın ağzının diğer Ege ağızları ile benzerlikleri ya da farklılıkları var mı?

Benzerliklerinin daha çok olduğunu söyleyebiliriz. Aslında idari sınırlar, ağız özelliklerini birbirinden ayırmaz ama biz sınıflandırmayı yaparken mecburen idari sınırlara göre yaptığımız için Aydın ağzı diyoruz. Yani Aydın ağzına ait bir özellik Muğla'da, Manisa'da, İzmir'de veya Denizli'de de görülebilir.

Aydın ağzı gelecekte yok olma riski taşıyor mu?

Ulaşım araçlarının artması, iletişim araçlarının yaygınlaşması ve okuma oranlarının artması tabii ki yavaş yavaş bazı ağız özelliklerinin kaybolmasına sebep olacaktır. Bu durum sadece Aydın ağzı için geçerli değil, diğer tüm ağızlar için de geçerlidir. Ama bu ne kadar sürede kaybolur onu tam bilemeyiz. Bu durum gelişmelere ve gelişmelerin hızına bağlı biraz da ama ben tamamen kaybolmayacağı kanaatindeyim. Bütün özellikler kaybolmaz ve kısmen de olsa korunur.

Aydın ağzı kendi içinde de ayrılıyor mu?

Evet, Aydın ağzı tek bir ağız değildir. Örneğin aynı idari sınırlar içinde yan yana iki köy farklı konuşma özelliklerine sahip olabilir. Çünkü Anadolu'ya gelen Türkler Oğuz Türkleridir. Oğuz Türklerinin 24 tane boyu vardır. Bu 24 boydan 23 tanesi Anadolu'ya gelmiştir. Bu boylarda kendi içinde

aşiretlere ayrılır. Mutlaka bu aşiretlerin de kendi içinde konuşma farklılıkları vardır. Anadolu'nun farklı farklı yerlerine yerleşen bu boylar, ağızların kendi içinde de ayrılmasına neden olmuştur. Bu yüzden Aydın ağızı homojen değildir, kendi içerisinde çeşitli ağız bölgeleri vardır. Ben bu bölgeleri sınıflandırırken şimdiki zaman ekine baktım. Şimdiki zaman eki "-yor", eski "yorumak" fiilinden gelmiş bir kelimedir. Bazı bölgelerde bu kelimenin "yorun" şeklinde korunduğunu gördüm. Mesela "geliyorun" diyor, "geliyon" demiyor. Bir de Germencik ilçesinin Çarıklar, Dampınar mahalleleri var. Karşı tarafta Gözkaya mahallesi, Farsak Türkmenleri vardır. Yenipazar'da da Karaçakallar var onlar genellikle "-yığ, -yiğ" şeklinde kullanıyor. Örneğin "geliğ, gidiğ" şeklinde. Çine ve Koçarlı taraflarında "biliyoman, geliyoman, geliyomaz, ediyomaz" şimdiki zaman ve geniş zaman olumsuz şeklini bu yapıyla kullanıyorlar. Tabii bunlar da homojen değildir, onlar da kendi içinde ayrılmaktadır.

Aydın ağızı kültürel kimliğini nasıl yansıtır size?

Kültürel kimliği konuşma özellikleri yansıtabiliyor. Mesela insanlar hatıralarını anlatırken, özellikle erkekler de askere gittiğinde konuşma özelliğinden dolayı komutanları veya diğer kişilerin "Sen Aydınlı mısın?" diye sorduklarını

ifade ediyorlar. Derleme yaparken kaynak kişilerden bunları duyduk. Daha çok bence kelime dedikimiz, o bölgeye has çeşitli kavramları karşılayan çeşitli kelimeler yansıtıyor olabilir. Buna biz dil biliminde "leksikoloji" diyoruz. Leksik yönden, yani kelime bakımından ağızlarda farklı kelimeler olabilir, onların yaşayışını yansıtan kelimeler, tarımla ilgili özel kelimeler, hayvancılıkla ilgili özel kelimeler veya zanaatla ilgili özel kelimeler olabilir. Yani kelime bazında daha çok kültürel özelliklerin korunduğunu görebiliriz.

Son olarak Aydın ağızı ile ilgili yaptığınız akademik çalışma ve araştırma hakkında bilgi verebilir misiniz?

Ben "Aydın ve Yöresi Ağızları" adlı bir doktora tezi çalışması yaptım. 2013 yılında tamamladım. Neden bu çalışmaya karar verdim? Çünkü yavaş da olsa ağızlar giderek terk edilmeye ve tamamen kaybolmasa da bazı özelliklerini kaybetmeye başlıyor. Bunların süratle derlenmesi gerekiyor. Bu yüzden yapılması gereken bir çalışmaydı ve daha öncesinde de yapılmamıştı. İlçe bazında ve çeşitli bölgeler bazında yapılmıştı buna benzer çalışmalar. Mesela "Nazilli Ağızları" bitirme tezi olarak yapılmıştı veya "Aydın Merkezi Ağızı" doktora tezi olarak yapılmıştı ama Aydın idari sınırlarını kapsayan genel bir çalışma yoktu ve yapılması gerekiyordu. Bu

yüzden bu çalışmayı yapmaya karar verdim. Nasıl yaptığımıza gelecek olursak, bütün ağız bölgelerini tarayabilmek için Kuzey-Güney, Doğu-Batı hatlarında bir doğru çizdik. Bir de ara yönlerde doğrular çizdik. Genellikle o doğrular üzerindeki köylere gitmeye çalıştık. Bizim çalışmamız ağızın fotoğrafını çekmek gibi genel bir çalışmaydı. O yüzden ağız çalışmaları biraz daha dar çerçevede yapılmalı. Belki bir köy için bir tez çalışması yapılmalı

ve orada daha uzun süre kalınmalı.

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Dili Anabilim Dalı'ndan Doç. Dr. Ali İhsan Yapıcı ile yaptığımız bu röportajda, Aydın ağızı hakkında kapsamlı bilgiler edindik. Aydın ağızının kökeni, etkileri, geçmişi ve geleceği hakkındaki önemli detaylara değindik. Bu keyifli röportaj için kendisine teşekkür ederiz.

Tiyatro, televizyon ve sinemamızın emektar ismi Hakan Bilgin ile söyleşi

Türk tiyatrosunun emektar isimlerinden Hakan Bilgin, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi mezunudur. Profesyonel oyunculuğa Ferhan Şensoy'un Ortaoyuncular Tiyatrosu'nda "Güle Güle" adlı oyunla başlamış, "Çakallarla Dans," "Küçük Ağa" ve "Eşkiya" gibi önemli yapımlarda yer almıştır. Alaylı bir oyuncu olarak, tiyatronun kendisine kazandırdıklarıyla sinemada da başarılı bir kariyer sürdüren usta isim, oyunculuğa nasıl başladığını, kariyerindeki önemli olayları ve genç tiyatroculara olan tavsiyelerini gerçekleştirdiğimiz söyleşide bizlere aktardı.

Haber ve Fotoğraf:
Berkey Coşkun

Hakan Bilgin, sahne ve sinema dünyasında kendine özgü bir yer edinmiş, izleyicilerine birçok unutulmaz karakter sunmuştur. Tiyatroya olan tutkusu, onun için sadece bir meslek değil, bir yaşam tarzı haline gelmiştir. "Tiyatro, bizim antrenman alanımızdır." diyerek, sahnenin ona kattığı deneyimlerin önemini vurgulayan Bilgin, elliden fazla dizi ve filmde rol alarak Türk sinematahine unutulmazlar listesine girmeye başlamıştır.

Kendinizi tanıtır mısınız?

Ben Hakan Bilgin, 4 Nisan 1967 doğumluyum, sinema ve tiyatro oyuncusuyum. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi mezunuyum fakat mesleğimi bu yönde devam ettirmedim. Tiyatroyu çocukluğumdan beri yapıyorum ancak meslek olarak düşünmemiştim. Oyunlar oynarken tesadüfler eseri meslek haline geldi ve bu meslekte olduğum için mutluyum.

Oyunculuğa nasıl başladınız?

Profesyonel oyunculuğa Ferhan Şensoy'un Ortaoyuncular Tiyatrosu ile başladım, "Güle Güle" diye bir oyun vardı, amatör oyuncular alındı bende ona dahil oldum ve orada keşfedildim.

Şu anki deneyimlerinize oyunculuğa ilk başladığınız döneme gidip kendinize ne tavsiye verirsiniz?

Kesinlikle konservatuar okumak isterdim. Aynı zamanda yabancı dil konusunda kendimi geliştirmemi önerirdim, çünkü bu iş donanım işidir. Başka bir iş değildir, entelektüel olmanız önemlidir ve kendinizi geliştirmeniz her zaman bir avantajdır.

Oyunculuk kariyerinizde zorlandığınız konular nelerdi ve bu zorluklarla nasıl başa çıktınız?

Ben alaylı bir oyuncuyum, yani konservatuar mezunu değilim. Bu nedenle teorik olarak eksiklerim vardı; dünya tiyatro tarihi ve Türkiye tiyatro tarihi gibi konularda bilgi edinmem gerekiyordu, oyunları daha çok okumalı, daha çok izlemeliydim. Alaylı olarak başladığım için bu alanda daha fazla okuma gereksinimi duydum. Elbette hiçbir zaman konservatuar mezunları kadar çok bilgili olmadım, bu sebeple kendimi bir aktör olarak görmedim, bu yüzden kendimi sadece tiyatro oyuncusu olarak tanımlıyorum. Tiyatro yaparken bu tür zorluklarla karşılaşmak insanın hayatında olabilecek şeylerdir. Sinema çekimlerinde fiziksel zorluklarla karşılaşırız. Uzun süre çalışıyoruz ve daha yorucu tempoda çalışıyoruz.

Şu ana kadar oynadığınız diziler/filmler arasında hangisini beğeniyorsunuz?

Yani hepsi çok kıymetli ve değerlidir. "Çakallarla Dans"

kendine özgü bir samimiyete sahipti, "Eşkiya" da benim için çok değerlidir. Kaç tane filmde oynadığımı bile hatırlayamam, ama oynadığım her şeyi sevmem gerekiyor.

Oynadığınız en iyi karakter hangisiydi

"Küçük Ağa" dizisinde oynamıştım, orada Zeki Alasya ustamla oynamak heyecan vericiydi. "Maho" olarak rol aldım ve Urfa aksanını kullanmam gerekiyordu. Bu rolde Karadenizli olmam nedeniyle bazı zorluklar yaşadım, ancak bu karakteri oynamak hem keyifli hem de eğlenceliydi.

Sinema mı tiyatro mu?

Tiyatro bizim antrenman alanımızdır, bulunduğumuz yerdire ve oradan çıkarız. Sinemaya girmek istiyorsanız önce tiyatroya girmelisiniz. Tiyatrodan sonra sinema yapmalısınız. Sinemanın tiyatrodan farkı tarihtir yani sinemada oynadığınızda 50 yıl sonra da izlenebilir, ancak tiyatrodaki anı yaşarsınız. Tiyatro sadece COVID-19 döneminde yapmadım. Tiyatro yapmayan bir insanın sinemada rol alması kolay değildir. Yanlış yapıyorlar dersem ayıp olur ama kolay değil, çünkü tek tip oynamak

zorunda kalırlar. Tiyatro oyuncuyu zenginleştirir.

Genç tiyatroculara ne tavsiye edersiniz?

Samimi olmalarını isterim çünkü dünyada bir tane olduklarını unutmamaları gerektiğini bilmeliler. Eğer özgün bir kişiyse, yaptığınız şey özgündür. Başkalarını taklit ederek yapılsa o zaman özgünlük kaybolur ve benzer olmaya başlarsınız. Kendine özgü ve kendine ait bir anlatım tarzı geliştirmek en iyisidir.

Dizi, film ve tiyatro oyuncusu Hakan Bilgin'e, bizlere verdiği samimi yanıtlar ve bize zaman ayırdığı için teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Hisar'dan Taşdöner'e: Özdemir Birsel'in sinemadaki yolculuğu

Özdemir Birsel, 1929 yılında İzmir'de doğmuş ve Türk sinemasına önemli katkılar yapmış bir yapımcı, senarist ve yönetmendir. 1951 yılında kardeşi Nüzhet Birsel ile birlikte Birsel Film'i kurarak sinemaya adım atan Birsel, 1968'de Hisar Film'i kurarak büyük başarılarla imza atmıştır. "Küçük Hanımefendi" serisi ve "Yunus Emre" gibi filmleriyle tanınan Birsel, Türk sinemasının altın çağına damga vurmuştur.

Haber ve Fotoğraf:
Kader Demir

Havva Çetintürk ile Hisar'dan Taşdöner Sineması'na kadar olan sinema yolculuğu, Özdemir Birsel'in hikayesi üzerine bir röportaj gerçekleştirdik. Aydın'da yaşayan ve mezun olduğu Aydın Lisesi'nde 30 yıl fizik öğretmeni olarak görev yaptıktan sonra 2000 yılında emekli olan Havva Çetintürk, birçok araştırmaya imza atmıştır. Emekliliğinin ardından, Aydın Eski Eserleri Sevenler Derneğine başkanlık yapmış ve çeşitli yerel gazetelerde ve dergilerde araştırmaları ve köşe yazıları yayımlanmıştır. Taşdöner Sineması'nın tarihi üzerine yaptığı çalışma ile ödül kazanan Havva Çetintürk, sinemanın ilk adı olan Hisar Sineması'ndan günümüze kadar olan hikayesini detaylı bir şekilde anlattı. 1970 yılında Hisar Sineması'nın adı Taşdöner Sineması olarak değiştirilmiş ve bu değişiklik, sinema tarihi açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. Özdemir Birsel'in Türk sinemasında-

ki iz bırakan yolculuğunu anlatan bu haber, sinemanın Aydın'ın sosyal hayatındaki rolünü ve sinemanın arkasındaki hikayeleri gün yüzüne çıkarıyor.

Taşdöner Sineması: Aydın'ın unutulmuş tarihi

Taşdöner Sineması, bir dönemin Aydın sinema tarihini ve yanı başımızdaki unuttuğumuz tarihi simgeliyor. Havva Çetintürk, sinemanın başlangıcını, "Takvimler 1950'li yılları gösterince hikayenin başlangıcına gitmek gerekiyor." diye belirtti. Çetintürk, Aydın'ın Umurlu Mahallesi'nde, pamuk zengini ailelerin yaşadığı köyde, Çallı ailesinin Nigar, Bedia ve Belkıs adında üç kızı ve Emin Çakmar adında bir oğlu var." şeklinde aktardı. Çetintürk, "Belkıs Hanım İzmir'e gelin giderek Birsel ailesine katıldı. Eşi Neşet Bey'in kardeşi Salah Birsel, dönemin önemli yazar ve film yönetmenlerindendi. Neşet Bey ve Belkıs Hanım'ın çocukları Özdemir Birsel ve Nüzhet Birsel'di. Belkıs Hanım, kayınbira-

derinin sinemayla uğraşmasından dolayı çocuklarının da sinemayla ilgilenmelerine sıcak bakıyordu ve onların bu alanda çalışmalarını destekliyordu." diyerek eklemeye bulundu.

Hisar sinema kültürünün doğuşu ve Belgin Doruk'un serüveni

Havva Çetintürk, Çallı ailesinin en büyük kızı Nigar Hanım'ın eşi, İhsan Çörüş'ün yeğeni, Doğan Çörüş'ün Demokrat Parti İl Başkanı olduğunu söyledi. Atalay Çörüş ile Doğan Çörüş'ün Aydın'a sinema yapmaya karar verdiklerini ifade eden Çetintürk, "Aydın'da arazileri olan bu ailelerin, Çakmar'a kadar uzanan mülkleri vardı. Aşiyân'da evleri ve Beyoğlu'nda Alkazar Sineması ile Birsen Film'in sahibi, Özdemir Birsel de bu ortaklıkta yer aldı. Sinemanın temelleri atıldı ve Özdemir Birsel sık sık Aydın'a gelerek inşaat aşamasında kontrollerde bulundu. Birsen Film'den ayrılarak, 'Artık Hisar Film'in kurucusu ve yapımcısı olmak istiyorum,' dedi. Böylelikle Hisar Film

kuruldu." diye ifade etti. Çetintürk, "1959 yılında, dönemin Aydın Belediye Başkanı İsmet Sezgin ve Doğan Çörüş başta olmak üzere, Aydın'ın ileri gelenleriyle sinema açıldı ve adı Hisar Sineması olarak kondu." sözlerini söyleyerek eklemeye bulundu.

Belgin Doruk, 'Dokuz Dağın Efesi' için Aydın'a geldi

1951 yılında Yıldız Dergisi'nin amatör oyuncu seçmelerine katılan Belgin Doruk, jüri üyelerinden biri olan Faruk Kenç ile tanıştı ve yarışmayı kazandı. İlk filmi 'Dokuz Dağın Efesi' için Aydın'a gelen Doruk'un sinema dünyasına adım atışını, Havva Çetintürk, "Belgin Doruk, Çakmar Çiftliği'nde kaldı ve burada Faruk Kenç ile evlendi. Daha sonra Zeki Müren ile 'Kırık Plak' filminde rol aldı ancak mutsuzdu. 1960'ların başında Birsen Film'den 'Yeşil Köşkün Lambası' filmi için teklifi aldı ve Özdemir Birsel ile tanıştı. Özdemir Birsel'e aşık olup Faruk Kenç'ten ayrılarak, 1961 yılında Özdemir Birsel ile ev-

lendi. Oğullarına 'Aydın' ismini verdiler." şeklinde aktardı.

Hisar Sineması'nın tarihi ve Özdemir Birselle bağlantısı

Havva Çetintürk, Hisar Sineması'nın Aydın'ın merkezi bir yerinde, Büyükşehir Belediyesi'ne yakın bir konumda olduğunu ve yanından demir yolu geçtiğini belirtti. Hisar Sineması'nın hem kışlık hem de yazlık olarak hizmet verdiğini söyleyen Çetintürk, "Kışlık sinemanın arkasında, sanatçıların dinlenmesi için şık bir salon vardı." diye belirtti. Çetintürk, ailesinin 1980 yılında Aydın'a taşındığını ve Hisar Sineması'nın bir de yazlık kısmı olduğunu ifade etti. Yazlık sinemanın bahçesine bakan bir evde oturduklarını ve akşamları sandalyelerin aralarının sulanıp misafirlerin geldiğini anlattı. Yazlık sinemada kış ve bahar aylarında da sanatçıların sahne aldığını, kışlık sinema ile yazlık sinema arasında bir koridor bulunduğunu belirtti. 1983 yılında yazlık sinemanın yerini apartmanlara bıraktığını ve kışlık sinemanın kaldığını ifade etti.

Havva Çetintürk'ün Hisar Sineması Hakkındaki Görüşleri

"1973-1974 yıllarında, lise yıllarımda bu sinemada pek çok anım var. Gençlerin olduğu gibi, şimdi benim yaşında olanların da hepsinin bir anısı var." diye söyleyen Havva Çetintürk, Hisar Sineması'nın gençler ve aileler için önemli bir buluşma noktası olduğunu belirtti. "Çok güzel bir sinemaydı ve iyi filmler gelirdi. Hafta sonları sinemaya gitmek alışkanlık olmuştu. Özellikle Zafer Mahallesi'nde oturan aileler sinemaya gelirdi. O yıllarda aileler

çocuklarını sinemaya göndermezdi, ama bu sinema bir istisnaydı." diye ekleyen Çetintürk, "Belgin Doruk ve Özdemir Birselle tanıştı ve evlendi. Onların sinemaya katkıları, dönemin siyasi liderlerinin de emeği olduğunu öğrenmemize vesile oldu." dedi.

Hisar Sineması neden Taşdöner oldu?

"1959 yılında Hisar Sineması, birçok sanatçıyı gala günlerinde misafir etmiş ve altın çağını yaşamıştır. Bu dönemde, Özdemir Birselle'ın çektiği 'Menderes Köprüsü' filmi de büyük ilgi görmüştür. Ancak bu altın çağ uzun sürmemiştir." diyen Havva Çetintürk, "Çörüş ailesinin Aydın'dan taşınması ile ortaklık bozulmuş, Hisar Sineması önce İzmirli bir iş adamına devredilmiş, daha sonra Nazilli'de sinemaları olan ve İzmir'de sinema işletmeciliği yapan

Zeki Taşdöner ve ağabeyi tarafından satın alınmıştır. 1970 yılında Hisar Sineması'nın adı Taşdöner Sineması olarak değiştirilmiştir." diye belirtti.

Taşdöner Sineması'nın tarihi önemi

Havva Çetintürk, "Taşdöner Sineması'nın tarihi önemi, Aydın'ın 1950'li yıllarındaki sosyal, siyasi yapısını, eğlence kültürünü ve sinema tiyatro kültürünü yansıtmaktadır. Ancak, restorasyon çalışmalarının başlamasının önünde büyük sıkıntıları bulunmaktadır." diye açıkladı.

Restorasyon sorunları

Restorasyona başlanamamasının nedeninin mirasçıların vefatı olduğunu söyleyen Havva Çetintürk, 80'li yıllarda hâlâ çalışan Taşdöner Sineması'nın günümüzde harap durumda olduğunu belirtti. Çetintürk ayrıca, Taşdöner Sineması'nın restore edilerek kültür merkezi ve sanat uygulama atölyeleri şeklinde kullanımının ilin eğitim, kültür ve sosyal hayatına büyük katkı sağlayacağını ifade etti.

Miras sorunları

Havva Çetintürk, anlatısına Taşdöner Sineması'nın geçmişine duyduğu derin hüznle başladı. Zeki Taşdöner'in yeğeni Neşe ve oğlunun Cenk olduğunu belirten Çetintürk, "Cenk

benim öğrencim olmuştu, özel ders vermiştim." diye anılarını paylaştı. Taşdöner Sineması ile ilgili tek mirasçı olarak Neşe Hanım'ın kaldığını, abisini, annesini ve babasını kaybettiğini belirterek, restorasyonu başlatmanın bu yüzden büyük bir sıkıntı olduğunu vurguladı. "Mirasçılar bulunmuyor ya da para konusunda anlaşamıyorlar." diye ekledi. Çetintürk, Aydın halkının Taşdöner Sineması'nın restore edilmesini istediğini söyledi. Mahalle sakinleri, sinemanın yıkık durumda olduğunu ve madde bağımlılarının burada bulunmasından rahatsız olduklarını belirtiyor. Çetintürk, "Mahallede yaşayan bir birey olarak, yıkılmadan restore edilmesini istiyorum. Ayakta kalan dört duvarı var ama hiç olmazsa o da yıkılmadan değerlendirilsin ve kışlık kısmı yapılsın." şeklinde aktardı.

Yaptığımız röportaj ile Hasan İnce'den aldığı bilgileri derleyerek bizlere aktaran Havva Çetintürk'ten, Özdemir Birselle'ın hikayesi, Hisar Sineması'nın Taşdöner Sineması'na dönüşme süreci hakkında değerli bilgiler edindik. Bu bilgiler bizimle paylaştığı kıymetli bilgiler için teşekkür ediyoruz.

İbrahim Erhalim

Nevriye Güngör

Unutulmuş isimlerin hikayesi Bulgaristan Türklerinin göçü ve direnişi

Bulgaristan Kapıkule sınırı, 1989 yılının yaz aylarında topraklarını terk etmek üzere yola çıkmış her yaşta Bulgaristan Türkü ile doluydu. Gidecekleri yurttaki nelerle karşılaşacaklarını bilmedikleri için, ellerinde ne varsa satıp, Anadolu topraklarında açta, açıkta ve muhtaç kalmamayı amaçlamışlardı. Bunun nedeni ise Todor Zhivkov'un "soya dönüş" adlı asimilasyon politikasıydı. 1989 senesi yaklaşık 350 bin insanın yüreğinde derin bir yara bıraktı. Doğduğu toprakları geride bırakan Bulgaristan Türkleri, ana memleketleri Türkiye'de yeniden doğdu. Bu zorlu süreci Balkan Göçmenleri Kültür ve Dayanışma Derneği Başkan Yardımcısı İbrahim Erhalim ile değerlendirdik. Sorularımıza cevap olan bir diğer isim Bulgaristan Türkü Nevriye Güngör ise bu acı olayın bizzat tanığıdır.

Haber ve Fotoğraf:
Neşe Şen

► Todor Zhivkov iktidarında sadece Türkçe adlar değil, dini bayramlar, geleneksel yaşam şekli, ibadetler ve geleneksel kıyafetler de yasaklandı. Türk örf ve adetlerine sınırsız bağlı yaşayan Bulgaristan Türkleri için bu yasaklar özgürlüklerine bir darbe, bileklerine geçirilmiş bir prangaydı. Bulgaristan Türkleri kendilerine yöneltilen zorunlu kimlik değiştirme dayatmasını reddedip, isimlerine ve köklerine canla başla sahip çıkmak için direndiler. Bu direnişlerin sembolü olan, Bulgaristan'ın Kırcalı ilinde bulunan Mastanlı

ilçesinde ise çok acı verici bir olay yaşandı. O gün Mastanlı sakinleri endişe ve korkuyla sokaklara dökülmüşlerdi. Bulgar askerleri protestolara ateşle karşılık verdi. Genç, yaşlı demeden Bulgar askerlerinin önüne bedenlerinden oluşan etten bir siper ördüler, bu direnişte onlarca yaşlı insan yaralandı ve birçok ölüm gerçekleşti. Bu feda edilen insanların arasında henüz sadece 1 yaşında olan Türkan Fezullah bebekte vardı. Annesinin sırtında etrafında olan bitenden hiçbir haberi yokken, başından vuruldu. Minik bedeninin bir özgürlük direnişine kurban gitmesi herkesin yüreğine bir ok gibi saplandı. Bulgaristan Türklerinin başa çıkmak zorunda kaldıkları bir diğer konu ise, isimlerinin

değiştirilip, yerlerine rastgele Bulgar isimlerinin verilmesiydi. Nüfus müdürlüğüne zorla götürülen ve isimlerini değiştirilen Türkler'e "Kendi hür iradem ve isteğimle ismimi değiştiriyorum" yazılı bir belge imzalatıldı. Bu sert dayatmalara maruz bırakılmış insanlar, sadece canlı yurttaşları için değil, mezarda yatan yurttaşlarının isimleri için de direnmek zorundaydılar. Politikanın bir diğer çarpıcı maddesi ise, Türk mezarlıklarındaki Türk isimli mezar taşlarının üzeri çizilerek üstüne rastgele bir Bulgar isminin yazılmasıydı. Tüm bu olaylar gerçekleşirken, Bulgaristan basını büyük bir özenle dışarıya hiçbir bilgi sızdırmadı. Yani hiçbir ülkenin Bulgaristan'da yaşananlardan haberi yoktu.

"Kimse istemez doğduğu topraklardan ayrı kalmak"

İzmir'in Karşıyaka ilçesinde bulunan Balkan Göçmenleri Kültür Sanat ve Dayanışma Derneği (EGE BAGDER) Başkan Yardımcısı İbrahim Erhalim 1989 senesinde Bulgaristan göçmenlerine yapılan zulüm ve uygulanan politika hakkındaki soruya, "Osmanlı zamanından sonra azınlık olarak Türklerin Bulgaristan sınırları içerisinde yer almaları, hükümet tarafından baskılara maruz bırakılmaları sebep oldu. Balkan topraklarında genel olarak Türklerin karşı karşıya kaldığı bir durumdur bu, fakat 1989 senesinde Bulgaristan Türklerinin yaşadığı

durum daha ağır. Kimse istemez doğduğu topraklardan ayrı kalmak ve yaşlanmak ama maalesef Bulgaristan Türklerinin elinden bu hakkı aldılar.” diye yanıt verdi. Erhalim, “Baskılarla, direktmelerle ve zor kullanmalarıyla o topraklarda yaşayan yurttaşlarımızı zorunlu göç etmeye mecbur bıraktılar. Bulgaristan Türklerinin en çok korktuğu şeylerden biri de anavatanı döndüğünde dışlanmak ve ötekileştirilmektir ama çalışkanlıklarıyla tanındılar ve ülkemize çok faydaları dokundu. Bu yüzden çok çabuk bir şekilde adapte oldular ve ötekileştirilmeden yaşadılar.” ifadelerinde bulundu.

“Hepimiz tarlada yere oturup ağlaştık”

1989 senesinde Bulgaristan’ın Haskovo ilinden, Türkiye’nin İzmir iline göç eden Nevriye Güngör bize kendi yaşadıklarını anlattı, “Çok zor zamanlarımızı, hatırlamak bile çok üzüyor beni. O zamanlar bütün tarlasında çalışıyordum ve olayları yanımda çalışan arkadaşarımdan duydum. O zamanlar televizyon çok yaygın değildi, her köye ya bir ya da iki televizyon düşerdi. Mastanlı köyünde yaşayan arkadaşım tarlaya çalışmaya gelmedi. Haliyle endişelendik sonra haberleri gelmeye başladı. Askerler köye inmiş dün gece ve birkaç yurttaşımızı öldürmüşler, orada kimse sokağa çıkamıyormuş. Biz bunu duyunca yıkıldık. O gün kimse bütün toplamadı ve hepimiz tarlada yere oturup ağlaştık.” dedi ve şöyle devam etti: “Çok geçmeden bir iki gün sonra baskılar bizim köyde de başladı. Kızlarım o zamanlar gençti, hepsi de pırıl pırıldardı. Hayalleri ve idealleri vardı. Sporcuydular. Sınır dışına çıkmamız da yasaktı ve utana sıkıla isimlerimizi değiştirdik. Benim ismim Natasha olmuştu ve o gün de çok ağlamıştım. Çok geçmeden toplama kampı diye bir yerin adı duyulmaya başlandı. Yakın akrabalarımızdan toplama kampına alınıp işkence görenler var. Dört tarafı de-

nizle çevrili bir adaya resmen zindan kurmuşlar ve direten insanları oraya kapatmışlardı.”

“Naim dendiği zaman akan sular durur”

Bulgaristan’da Türklerin yaşadığı zulmü bütün dünyaya duyuran Naim Süleymanoğlu hakkında Güngör, “Çok fazla öneme sahip bizim için, o olmasaydı hepimiz kimliklerimizi kaybetmiş bir vaziyette Bulgar isimlerimizle yaşıyor olurduk. Belki çocuklarımız torunlarımız Türkçe bilmeden yaşayacaklardı.” şeklinde konuştu ve cümlesine şöyle devam etti, “O bizim gururumuz, Bulgaristan’da halter çok önemli bir spor dalıdır. Zaten memleketimiz iki alanda çok başarılıydı, biri güreşti diğeri de halter. Naim Bulgaristan’da yaşayan bir Türk olarak bizi gururlandırdı. Türkiye’de de yine anavatanımızda bizi gururlandırdı, üstelik hepimizin hayatını kurtardı. Bizim oralarda Naim dendiği zaman akan sular durur. Bir gün yine tarlada bütün toplarken, Naim’in haberi geldi ‘Türkiye’ye kaçmış’ dediler. Bayram ilan edildi sanki. Bu sefer de bütün tarladakilerle karşılıklı oynadık. Naim bizim oğlandır, her zaman gurur duyduk onunla, aklıma geldikçe yine gözlerim doluyor. O küçücük çocukcağz hepimizin hayatını kurtardı, yaşadıklarımızı duyurdu, sonra da zorunlu göç yaşadık, bu topraklara geliverdik. Naim bizim için ‘Kapıkule’nin anahtarı’ huzur içinde yatsın yavrumuz.”

Yaşadıkları kimlik savaşının, kaybettikleri canların ve ötekileştirmelerinin ardından 1989 senesinden bu yana vatanımızda Türklüklerine düşkünlükleriyle ve çalışkanlıklarıyla bilinen Bulgaristan göçmenleri çifte vatandaşlık hakları ile hem doğduğu toprakların hem de ülkemizin vatandaşları olarak yaşamlarına devam etmektedirler. Bulgaristan Türklerinin yaşadığı zorlukları ve kimlik savaşını araştırma yolunda bize ışık tutan İbrahim Erhalim ve Nevriye Güngör’e teşekkür ederiz.

istediğimiz şey deprem master planı. Bu plan, mikro bölgelendirme yapılarak fay hatlarının geçiş alanlarının net bir şekilde tespit edilmesidir.” düşüncelerini kaydetti.

Deprem master planı

Aydın için bir deprem master planı yapılması gerektiğini vurgulayan Kaymak, “Deprem master planı, bir ilin depremle mücadelesinin temel adımlarını belirleyen bir yol haritasıdır. İhtiyacımız olan, mikro bölgelendirme ile yapı stoğunun kontrolü ve fay hatlarının yerinin net bir şekilde tespit edilmesidir. Bu etki alanlarının belirlenmesi ve bu alanlarda bulunan yapılaşmanın gözden geçirilmesi gerekmektedir.” diyerek konuya yönelik eleştirilerini dile getirirken, “Deprem, ülkemizin bir gerçeğidir. Zarar, depremin kendisinden değil, bu konuda yeterince çalışma yapmamamızdan kaynaklanmaktadır. Depremlere engel olmayacağımız bir gerçekse, depremlerden sonra oluşan afetlerin etkisini azaltmak için önlemler almak şarttır. Master plan sadece depremlerle ilgili değil, aynı zamanda oluşabilecek diğer afet durumlarını da kapsayan

bir plandır. Bu plan, yalnızca kurumlarda çalışan personellerle değil, üniversitelerden de yardım alarak yürütülmesi gereken akademik bir çalışmadır.” dedi.

Yerleşime uygun alanlar

Yerleşime uygun alanlardan bahseden İlhan Adıyaman, “Aydın’da Yılmazköy’den Doğu-Batı Gazi Bulvarı’na kadar giden bir fay hattı bulunmaktadır. Fayın geçtiği alanlar yerleşime uygun değildir. Fay sakinim bandı oluşturularak, bu alanlar imara kapatılmıştır. Ancak fay hattını bir çizgi olarak düşünmemek gerekir. Depremlerin büyüklüğü ve yaydığı enerji boyutları vardır. Her ne kadar depremlerin ne zaman, hangi büyüklükte olacağına dair bir ifade kullanmasak da depremin yaratacağı şiddeti, etkiyi azaltabilecek önlemleri alabiliriz. Amacımız uygun zemin koşullarında yerleşime uygun yapılar oluşturmaktır.” sözlerini kaydetti.

Fay yasası

Adıyaman, Türkiye’nin bir deprem ülkesi olduğunu vur-

İlhan Adıyaman

gularak, “Bu gerçeği vurgulamak adına anayasamıza bunu bir madde olarak eklemeliyiz. Bunu da ivedilikle Fay Yasası’na dair somut adımlar atarak gerçekleştirebiliriz. Depreme karşı dirençli kentler kurmak, afetlerden sakinmek istiyorsak en önemli önceliğimiz bu gerçeği kabul etmekte, görmekte yatar.” sözleriyle konunun ciddiyetini ifade etti.

Depremlere karşı yapılabilecek en büyük hata unutmaktır. Unutulmamalıdır ki güvenli bir yaşam alanı oluşturmak, yalnızca bireysel değil toplumsal bir sorumluluktur. Kentimizin ve merkez kampüsün güvenilirliğinin yolu depremlere karşı hazırlık yapılarak sağlanmalıdır. Güvenli bir gelecek, hazırlıklı bir toplumla mümkündür.

Fatih Ataman

TRT World tasarımcısı **Fatih Ataman** ile tasarım ve hayat üzerine

Dijital çağın en dinamik ve etkileyici alanlarından biri olan grafik tasarım, görsel anlatımın gücünü kullanarak düşünceleri, duyguları ve hikayeleri hayatlarımıza taşıyor. Bu dünyada yer alan isimlerden biri de TRT World'ün deneyimli tasarımcısı Fatih Ataman. Giresun'da başlayan hayatı, İstanbul'da, televizyon kanallarında geçirdiği yıllar ve edindiği deneyimler, onun tasarıma olan tutkusunu ve yaratıcı bakış açısını şekillendirdi. Bu söyleşide, Fatih Ataman'ın tasarım sürecine dair düşüncelerini, ilham kaynaklarını ve mesleki deneyimlerini dinleyerek, grafik tasarımın ardındaki derin dünyayı bizlere verdiği cevaplarla paylaştı.

Haber ve Fotoğraf:
Evin Güneş

Bu röportajda Fatih Ataman, Grafik Tasarım eğitimini bitirdikten sonra, mesleki yaşamındaki dönüm noktalarını ve yaşamadıklarının onda nasıl bir tecrübeye dönüştürdüğünü, bizlerle içtenlikle paylaşıyor. Sonuç olarak bu röportaj sadece bir tasarımcıyı tanıdığımız değil, örnek alıp bu yolda ilerlemek isteyen herkese de ilham kaynağı olacak şüphesiz. Şimdi ise sizleri bu güzel röportajla baş başa bırakıyoruz.

Bizlere kendinizi tanıtabilir misiniz?

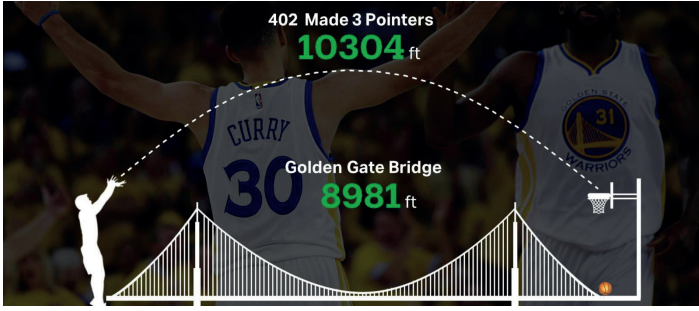
Ben Fatih Ataman, Giresun'da dünyaya geldim. Eğitimime Giresun Gazipaşa İlkokulu'nda başladım. Ardından Giresun Lisesi'nde eğitime devam ettim. Son olarak Kırklareli Üniversitesi, Grafik ve Tasarım bölümünü bitirdim fakat şöyle bir detay var, ben üniversiteye başladığımda adı Trakya Üniversitesi idi. Eğitimim bittikten sonra sektöre hemen atıldım. İlk etapta mezun olduğum gibi kendi işimi yapamadım. İlk işim Now Tv ile beraber 2009 yılında başladı ve orada rejeye dahil olarak sektöre adım atmış ol-

dum. Bir süre rejide devam ettim. Öğretici yıllardı benim için. 2010 yılına geldiğimde, kanalın grafik bölümüne geçtim. O günden beri sadece haber merkezlerine grafik üretiyorum.

Özetlemek gerekirse, 2009 yılında sektöre girdim. 2014 yıllarına kadar Now Tv'de çalıştım. 2014 ve 2015 yılları arasında, Habertürk'te de çalıştım. 2015'ten bu yana TRT World'de çalışmaya devam ediyorum. Hatta TRT World'ün kuruluşundan beri, burada tasarımcı olarak çalışmaya devam ediyorum. Toplamda bu sektörde 14 yıldır aktif olarak bulunuyorum.

Tasarımcı olmaya ne zaman ve nasıl karar verdiniz?

Ben tasarımcı olmaya karar vermedim. Üniversite okumam gerekiyordu. O zamanlar da grafik tasarım alanı, gelecek vadeden bölümler arasında görülüyordu. O dönemki adıyla Trakya Üniversitesi, şimdiki adıyla Kırklareli Üniversitesi Grafik Tasarım Bölümünü tercihlerim arasına yazdım. Bölüme girince, ne kadar renkli bir dünya olduğunu ve insanın gerçekten vizyonunu genişleten bir meslek olduğunu fark ettim. Üniversiteden mezun olduktan sonra iş hayatına girdim. Televizyon kanalında, rejide çalışıyordum. Bir televizyon kanalının en önemli birimlerinden olan; tanıtım birimi, promo, grafik gibi bölümler görsel sanatlar veya artistik hizmetler olarak da adlandırılıyor. Bu işi yapabilen en iyi bölümler bunlar. Ben de grafik mezunu olduğum için bu bölümlerde birkaç kez şansımı denedim fakat olmadı. Tamamen tesadüfi bir şekilde, bölümde çalışan bir arkadaşın askere gitmesi ve geri dönmek istememesi sonucunda grafik bölümüne geçtim. O gün bugündür de keyif alarak işimi yapıyorum. Sevmesem bırakırdım zaten. Sonuç olarak tasarımcı olmaya, net şu gün karar verdim gibi bir cevabım yok. Süreç beni tasarımcı olmaya itti. Farklı işler yapmayı sevdiğim için ve

iş yapabildiğim için tasarımcı olmak hoşuma gitti.

Tasarımlarınızı yaparken nelerden ya da kimlerden ilham alıyorsunuz? Örnek aldığınız kişiler var mı?

İlk olarak, bu işe başladığınız zaman illaki bir ekolden gelmeniz, birisinden öğrenmeniz gerekiyor. Kafanıza göre yaptığınız bir tasarımı, bir kurumsal kimliğe ya da bir televizyonun kurumsal kimliğine uygulayamazsınız. Örnek aldığımız kişiler, daha çok birlikte çalıştığımız kişiler oluyor. O zaman ki işi öğrendiğimiz şeflerimiz, müdürlerimiz ya da birlikte çalıştığımız arkadaşlarımız oluyor. Bu sadece benim için böyle değil. Başka medya kuruluşlarında olan arkadaşlarım için de durum aynı. Kendi yaptığım işlere baktığımda, benim işi öğrendiğim, yan yana çalıştığım insanlardan esintiler görüyorum. Başkalarının işlerine baktığımda da, oralarda; hangi ekolden gelmişlerse, hangi estetik göze sahiplerse oradan ilerlediğini görüyorum. Yani daha çok işi kimden öğrendiyse, ondan etkilenmişsiniz gibi oluyor.

Ustalaştığınız programlar nelerdir?

Bu işin bir alfabesi olsaydı, o alfabeye Photoshop ile başladık. Özellikle, Photoshop biliyor musunuz olacaktır. Eskiden yeteneğinizi ölçmek için dekupe yaptırıyorlardı fakat artık ona da gerek kalmadı. Çünkü artık bunu yapan uygulamalar ve siteler var. Yani artık dekupe sorulmuyor, onun-

uygulanmasını öğrenmeniz gerekiyor. Çalışmak üzere nereye giderseniz gidin, size ilk soracakları şey Photoshop yerine Photoshop bilmeniz isteniyor. Ben ilk olarak Photoshop'u iyi derecede öğrendim. Ardından başarılı olduğum bir diğer program olarak After Effects geliyor. Benim sektörde asıl uzmanlaştığım program ise Viz Artist isimli, televizyon kanallarının kullandığı, gerçek zamanlı yani bir tuşa bastığınız zaman anında canlı yayına içerik gönderebilecek alt yapıya sahip bir program. Kariyerimde de bir yere başlarken, bu programı öncelik tutarak başladım. Benim kariyerimde önemli yeri olan bu programda ilk defa Now Tv'de öğrendim. HaberTürk'e Viz Artist programını bildiğim için gittim. TRT World'de de, devlette bu işi yapan çok fazla kişi olmadığı için, piyasadan çağırıldıklarında gittim.

Soyut bir fikrinizi, tasarımda somutlaştırmak için ne gibi bir yol izliyorsunuz? Tasarımınızın evrim aşamaları nelerdir?

Hayal ettiğin şeyi bildiğin programlarla bilgisayar ortamına dökülebiliyorsun. Yani soyut bir şeyi somut bir ortama aktarabilmen için öncelikle program bilmen gerekiyor. İlk kullandığım şey program. Hangi programı ne kadar bildiğim de önemli. Bir süre sonra iş yapmaya başladığınızda, iş size geldiğinde; ben bu programda bunu yaparım, Photoshop'da fotoğrafları keserim, illüstratör'de yazıları alırım, sonra bunları Viz Artist'e alıp animasyon veririm gibi düşünceler geliyor. Yani tamamen bilgilerin dahilinde, soyut kavramları somutlaştırabiliyorsun. Bilgisayar ortamına dökülebiliyorsun. Programları tam bilmek daha geniş hayal kurabilmene sebep oluyor.

var. O olmasa başın ağrıyor, annen hasta oluyor; bu tarz şeyler tabii ki konsantrasyon kaybına sebep oluyor. Nasıl toparlıyorum sorusuna gelirsek, gidip elimi yüzümü yıkıyorum, bir hava alıyorum. Böyle şeyler önemli. Artık tıkanıdığını hissettiğin zaman değişiklik yapman gerekiyor. Bu işte, bir görsele sürekli bakmak zorunda kaldığınız için gözünüz alışıyor. Hataları göremiyorsunuz. Mesela bazen vaktin varsa eğer, işi finalize etmeden önce bütün hataları görmek için ara verip işe devam etmek her zaman daha iyidir. Dağıldıktan sonra kendini sıfırlamak daha iyi oluyor. Bunlar da kahve içmek, hava almak gibi gayet insani şeyler. Bizim işimiz, haber olduğu için de tıkanmak veya daralmak için çok zamanımız olmuyor.

Devlet kanalında çalışan bir tasarımcı olarak sizi farklı tarzlardan alıkoyan, önünüze ket vuran şeyler nelerdir?

Devlet ve özel kanalda çalışmak arasında, görsel iş olarak çok bir zorluk ya da fark yok. Televizyon kanalının bir kurumsal kimliği vardır. Yazı karakteri, renkler, belli hazırlanılan şablonlar ile bu kimliğe uymak zorundasınızdır. O nedenle, çok özgün bir çalışma yapmak istediğinizde bile belli sınırlara bağlı kalmanız gerekiyor. Mesela televizyon kanallarında, logoya başka bir yere koyabilirsiniz ama her gün logosunun rengini değiştiremezsiniz. O nedenle devlet kanalında, bir kurumsal kimliğe bağlı kalmakla, özel kanalda bir kurumsal kimliğe bağlı kalmak arasında bir fark yok. Sadece ikisinde de, sınırların nerede olduğunu bilmek ve ona göre hareket etmek gerekiyor.

Yaratıcılık sürecinizde tıkanıklığa uğruyor musunuz? Uğradığınızda bunun üstesinden nasıl geliyorsunuz?

Tabii ki tıkanıklığa uğruyoruz. Çünkü biz insanız. Gün boyu olaylar yaşıyoruz. İş hayatında karşılaştığımız zorluklar

Freelance olarak da çalışabilirsiniz ama ulusal bir kanalda çalıştığınız için bunun yaratıcılığınıza ket vurduğunu, yaratıcılığınızı örselediğini düşünüyor musunuz?

Tasarım yeteneğinin örselenip, örselenmediğini bu işi yaparken çok fark edemezsiniz. Müşteri odaklı çalışılıyor. Bir haber merkezi, ajans, firma veya bir holding gelip sizden iş istiyor. İşin detaylarını veriyor. Ne kadar program biliyorsanız, ne kadar hayata geçirebilecekseniz, işi ona göre kabul edip ona göre hayal kuruyorsunuz. Hiç birini birbirinden ayrı olarak düşünemezsiniz. Çok iyi hayal kurarsınız ama program bilginiz olmadığı için hayata geçiremezsiniz. Bu gibi şeyler de sizi kısıtlar. O nedenle eğer müşteri odaklı çalışıyorsanız çok da yaratıcı bir iş yapmayı önemsememeniz, ödüller beklememeniz gerekiyor. Oturup ben sanat yapayım diyorsanız orada sizi kısıtlayan yok. Fakat işin içinde bir iş veren, bir müşteri, bir haber müdürü varsa mecburen kısıtlanmak zorundasınız.

Gerek takım arkadaşlarınız gerek de sizlerin tasarım açısından en çok güçlük çektiği şeyler nelerdir?

Genellikle en çok güçlük çek-

tiğimiz şey, Türkiye'nin içerisindeki anlık gündemlerdir. Büyük felaketler, facialar, siyasi olaylar gibi durumların hepsi haber merkezlerinin yoğunlaşmasına, dolayısıyla da bizim yoğunlaşmamıza sebep oluyor. O an çok fark yaratacak bir iş yapmak istiyorum ama yapamıyorum demiyorsun. Vermen gereken doğru bilgi neyse, ekrana vermeyi düşünabiliyorsun. Ben ABD Büyükelçiliği'nin bombalanması, Soma faciası, Van depremi, İstanbul depremi gibi bir sürü şey gördüm. O tarz durumlarda nefes alacak zamanımız olmuyor.

Son dakika haberleri gibi anlık haberler için bir şablonunuz oluyor mu? Yoksa o an tasarlamak durumunda mı kalıyorsunuz?

Bir haber merkezinin, grafik birimini yönetiyorsanız ya da bir grafik biriminde çalışıyorsanız aniden gerçekleşebilecek durumlar için hazırlanmış bir grafiğimiz, şablonumuz, arka planımız var. Son dakika gelen işlere karşı deprem haritaları, jenerikler var. Bunları en hızlı yayına yetiştirebileceğimiz şekilde daha önce hazırlamamız gerekiyor. Bu tarz acil durumlarda en hazır, en doğru bilgiyi en hızlı nasıl verebileceksiniz, hazırlayıp yayına gönder-

meniz gerekiyor. Daha önceden Bir haber merkezinin, grafik birimini yönetiyorsanız ya da bir grafik biriminde çalışıyorsanız aniden gerçekleşebilecek durumlar için hazırlanmış bir grafiğimiz, şablonumuz, arka planımız var. Son dakika gelen işlere karşı deprem haritaları, jenerikler var. Bunları en hızlı yayına yetiştirebileceğimiz şekilde daha önce hazırlamamız gerekiyor. Bu tarz acil durumlarda en hazır, en doğru bilgiyi en hızlı nasıl verebileceksiniz, hazırlayıp yayına göndermeniz gerekiyor. Daha önceden yaptığımız çok fazla hazırlık var. Hatta hazırlığı yapılmamış çok az iş vardır. Deprem haritaları hazır. Ekrandaki arka plana verilecek görseller hazır. Grafiklerin yüzde 90'ı şablon olarak hazır. İçeriği değiştirilip yayına gönderilir.

Felaket öncesi ya da sonrası fark etmezsiniz, sizin çok zorlandığınız, tasarımla alakalı bir anınız nedir?

Ben daha önce hiç televizyon kanalı kurmamıştım. Now Tv (Fox) ve HaberTürk gibi kanallar benden önce kurulmuş ve bir düzeni vardı. TRT World'e gittiğimizde ise sıfırdan bir haber kanalı kurduk. Tasarım anlamında zorlandığınız bir iş var mıydı diyorsanız, o dönemde yaptığımız her şey çok zordu. Bir televizyon kanalı kurmak, özellikle bir tasarım ekibi için çok zor. Her şey sizin ilgilenmeniz gerekiyor. Şablonlardan stüdyonun ışıklarına, spikerin oturduğu masanın önündeki görselden, ekranın altındaki saatin yazı karakterine kadar her şey sizin elinizden geçiyor. Bundan sonra yeni bir televizyon kanalına gidersem, kurulmamış bir kanala gitmek benim için çok zor olur. Çünkü kuruluş aşamasındaki zorlukları bizzat deneyimledim. Büyük konuşmak istemem lakin böyle bir yola girmem için şartlarımın zorlanması lazım. Fakat şu da var ki, kurulma aşamasında zorlanıyorsunuz ama aynı zamanda seviye atmış oluyorsunuz. Çok zorlu bir süreç, gece gündüz çalışıyorsunuz ama geri dö-

nüp baktığım zaman, son üç yıl çok iyi şeyler öğrendim. Hem yabancı dil anlamında, hem de iş anlamında. Zorluk çok fazla şey öğretti bize.

Bir tasarımcı olarak ya da Fatih Ataman'a röportaj yapan bir öğrenci olarak da olabilir siz olsanız, size ne sorardınız?

Ben olsam, bana neden haber grafiği tercih ettin diye sorardım. Sonra kendime kızdım çünkü, cahillikten. Eğer tercih şansım olsaydı ya da kaçma şansım olsaydı, haber grafiğinden kaçınırdım. Bu arada kendime de bu soruyu soruyorum: Neden haber diye? Haber sizi sürekli dinamik tutuyor, sürekli gündeme hakimsiniz ama bir müddetten sonra haber stresi de yormuyor değil.

Son olarak sizin eklemek istediğiniz bir şey var mıdır? Tasarımcı olmak isteyen, medyada çalışmak isteyen veya herhangi bir vatandaşa ne önerirsiniz?

Tek söyleyebileceğim şey, sadece tasarımcı olmak için değil; ne olmak istiyorsanız, olmak istediğiniz şey için çalışmanız gerekiyor. On kerede öğrenirsin ama öğrenirsin, belki herkesten daha iyi yaparsın. O yüzden tek söyleyebileceğim şey ve yapılması gereken tek şey çalışmak.

Fatih Ataman ile gerçekleştirdiğimiz bu röportaj, grafik tasarımın dinamik ve ilham verici dünyasına ışık tuttu. Onun yolculuğu ve deneyimleri, tasarımın sadece bir meslek değil, aynı zamanda bir tutku ve yaratıcılık alanı olduğunu gösteriyor. Bu değerli bilgileri içtenlikle bizlerle paylaştığı için Fatih Ataman'a teşekkür ederiz.

Tuesday September 5				2018 World Cup Qualifiers South America			
POS	TEAM	MP	PTS	POS	TEAM	MP	PTS
01	Brazil	16	37	01	Brazil	16	37
02	Uruguay	16	27	02	Uruguay	16	27
03	Colombia	16	26	03	Colombia	16	26
04	Peru	16	24	04	Peru	16	24
05	Argentina	16	24	05	Argentina	16	24
06	Chile	16	23	06	Chile	16	23
07	Paraguay	16	21	07	Paraguay	16	21
08	Ecuador	16	20	08	Ecuador	16	20
09	Bolivia	16	13	09	Bolivia	16	13
10	Venezuela	16	8	10	Venezuela	16	8

Engelsiz Dünya Şampiyonu: Sefa Yurtkölesi

Sefa Yurtkölesi

Doktorların yaşamaz dediği çocuğu ama o çocuk, tüm zorluklara rağmen hayata tutundu. Yıllarca süren tedavi sürecinde ailesinin sevgisi ona güç verdi. Şimdi, yüzde 98 bedensel engeliyle, adını dünyaya duyurmuş bir şampiyon... Sefa Yurtkölesi, engellerin sadece fiziksel değil, ruhsal sınavlar da olduğunu kanıtladı. Yüzme, onun için yalnızca bir spor dalı değil, özgürlüğün, mücadelenin ve hayatta kalma gücünün simgesi oldu. Birçoğu için imkansız görünen bu yolculuk, azmin ve kararlılığın meyvesi oldu. Dünya şampiyonluğu gibi büyük başarılarla, sadece kendisinin değil, engelli bireylerin de neler başarabileceğini tüm dünyaya gösterdi.

Haber ve Fotoğraf: Şeyma Turan

Sefa Yurtkölesi, profesyonel yüzücü ve Türkiye Paralimpik Milli Takımı için önemli bir temsilcidir. yüzde 98 bedensel engeline rağmen yüzme sporuna gönül veren milli sporcu, yüzme sporu sayesinde ulusal ve uluslararası alanda sayısız madalya kazanmış, Dünya birinciliği ve üçüncülüğü almıştır. Kendisi aynı zamanda "Hayatın Sefası" adlı kitabın yazarıdır. Engelleri aşma konusundaki kararlılığı ile topluma ilham kaynağı olan Sefa Yurtkölesi

ile hayatı ve spor kariyerine dair röportaj gerçekleştirdik.

Öncelikle sizi tanıyabilir miyiz?

Ben Sefa Yurtkölesi. 28 yaşındayım. Paralimpik Yüzme Dalında Türkiye milli sporcusuyum. Bugüne kadar sayısız madalyaya imza attım. Ulusal alanda yapılan yarışmalarda birçok madalya kazandım. Uluslararası arenada da Brezilya Sao Paulo'da yapılan Dünya Şampiyonasına katıldım. Derecem sayesinde Gençlik ve Spor Bakanlığının engelli kadrosunda memur olarak atanmış bulunuyorum. Buradaki

görevim motivasyon üzerine konuşmalar yapmak. Bugüne kadar 300 binden fazla insana konuşma yaptım, 200'den fazla söyleşiye katıldım ve tabii ki de %98 bedensel engel sahibi birisi olarak bunları başarmış durumdayım.

Çocukluk döneminizi anlatabilir misiniz?

Çocukluk yıllarım herkesten farklı oldu. Doktorların "Bu çocuk yaşamaz" dediği çocuktum. 5 yıl boyunca hiç çıkmadan hastanede yaşam mücadelesi verdim. Doktorlar sürekli aileme her an hazır olun diyormuş. Ta-

bi bu hem benim için hem de bir anne, baba için çok zorlu bir süreç. Annemin ve babamın bana olan inancı sayesinde o kötü günleri yavaş yavaş geride bıraktık.

Sizi yüzmeye teşvik eden en büyük motivasyon neydi? Bu yolda size kimler destek oldu?

Aslında spor hayatım tesadüfen başladı. Beden eğitimi öğretmenim Adnan Hoca'ya buradan da teşekkür etmek istiyorum. "Sefa başarısan hayatın değişecek, dünyayı gezmeye başlayacaksın, bütün kapılar

sana açılacak." dedi ve Manisa'da beni engellilerle çalışma antrenörümle tanıştırdı. Böylece serüvenim başlamış oldu. Beni yüzmeye teşvik eden en önemli kişi Adnan Hoca'dır. Devamını getirebilmemde en büyük destekçim ise ailem oldu.

Yüzmenin hayatınıza kattığı en büyük değişiklik nedir?

Birçok katkısı oldu. Öncelikle sosyal anlamda birçok insanla tanışıyorsunuz ve çevreniz artıyor. Sizler gibi engel durumu olan ve başarı elde etmiş insanlarla bir arada olmak çok mutluluk veriyor. İkinci olarak dünyayı gezme fırsatı yakalıyorsunuz. Bu da işin ayrı bir motivasyonu oluyor. Son olarak yaptığınız işlerin karşılığını alınca da hayatınızı kazanmış oluyorsunuz. Memurluk gibi yapmak isteyeceğiniz işi de, size altın tepside sunuyor diyebilirim. Ayrıca işim bir spor olduğu için sürekli mutluluk hormonu salgılayıp mutlu olmamı da sağladığını, bana terapi gibi geldiğini söyleyebilirim.

Bir yarışmaya hazırlanırken hem fiziksel hem de mental olarak nasıl bir hazırlık sürecinden geçiyorsunuz?

Milli takım kamplarında askeri eğitim diyebileceğimiz bir

disiplinle yarışmalara hazırlanıyoruz. 3 ya da 6 aylık kamp süreçleri oluyor. Kampta bir günüm sabah 05.00'da başlıyor. Her gün 10 kilometre yüzüyorum. Bunun yanında kara antrenmanı ve fitness da yapıyorum. Fitness yapıyorum dediğimde insanlar şaşırıyor, "Nasıl yapıyorsun?" sorusunu alıyorum. 1,6 hız ayarında koşu bandında bile koşabiliyorum. Bir dünya şampiyonluğu tabii ki kolayca alınmıyor. Ay yıldızlı boneyi takınca içinizde bir askerin hissettiği milli duygular canlanıyor. 80 milyona olan sorumluluğum duygusal motivasyonumu sağlamaya yetiyor.

Engelli bireylerin ve sporcuların toplumda karşılaştığı önyargılar hakkında ne düşünüyorsunuz?

Maalesef böyle yargılarla karşı karşıya kalındığı oluyor. Ancak ben ülkemizde son 10 yıldır bu yargıların azaldığını gözlemledim, bunda sporun katkısı çok büyük. Ayrıca sanatsal alanlarda da kendisini geliştiren engelli arkadaşlarımızın da payı var. Ben ne kadar kendimle barışık olsam da bu konuda hassas davranılması gerektiğini düşünüyorum. Doğuştan ol-

mayan, sonradan engelli kalan insanlar bu problemi daha fazla yaşıyorlar. İlerlemeyi görüyoruz ancak yeterli seviyede değil, bilinçlenmekte fayda var.

Gençlere vermek istediğiniz mesaj var mıdır?

Gençlerimizin öncelikle kendilerine saygı duyup inandıkları doğrultusunda gitmeleri ve sevdikleri şeyi yapmaları lazım. İnanmak başarmanın yarısıdır derler, bence diğer yarısı da sevmektir. İkiyi birlikte olduğu zaman başarı gelir, bir bak mış s ın ız

basamakları çifter çifter çıkıyorsunuz. Akıllarında hep "Başarabilecek miyim?" soruları oluyor, ben Sefa Yurtkölesi olarak onlara cevap olabileceğimi düşünüyorum. Deniz olmayan bir yerde büyümeme ve %98 bedensel engelim olmasına rağmen şu an bir Dünya Şampiyonu olarak karşınızda bulunuyorum. "Şükredek o kadar şeyim var ki isyan etmeye vakit bulamıyorum." sözümle mesajımı noktalıyorum.

Sefa Yurtkölesi'ne sorularımızı içtenlikle yanıtladığı için teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Güçlü bileklerle gelen zafer

Bilek güreşi, güç, dayanıklılık ve strateji gerektiren bir spor dalı olup, kadın sporcuların genellikle az yer aldığı bir alandır. Ancak Petek Çavdar, bu alanda kadınların da başarıyla var olabileceğini kanıtlamıştır. Türk bayrağını en yükseklere taşımak ve İstiklal Marşı'mızı okutmak için azimle çalışan Petek Çavdar, başarılarıyla ülkemizi gururlandırmaktadır.

Petek Çavdar

Haber ve Fotoğraf:
Umutkan Demir

Bilek güreşi, iki rakibin bir masada karşı karşıya gelerek rakibin bileğini masanın yan pedine değdirmeye veya o seviyeye indirmeye yoluyla kazanmaya çalıştığı, güç, dayanıklılık ve strateji gerektiren bir spordur. Dünyada en eski ve yaygın spor dallarından biri olarak kabul edilen bilek güreşi, ilk kez 1952'de Kaliforniya'nın Petaluma şehrinde organize bir turnuvada sergilenmiş, 1962'de ise ilk dünya şampiyonası düzenlenmiştir. Türkiye'de bu spor 1998'de devlet tarafından tanınmış ve ilk resmi Türkiye Şampiyonası Yalova'da yapılmıştır. 2002'de Vücut Geliştirme Federasyonu'na bağlanarak kurumsallaşan bilek güreşi, gençler, büyükler ve engelliler olmak üzere çeşitli kategorilerde düzenlenmektedir. Bu alandaki önemli sporcularımızdan Petek Çavdar spor ve hayata dair düşüncelerini bizlerle paylaştı.

Kendinizden bahseder misiniz?

Merhaba, ben Petek Çavdar. 19 yaşındayım Denizli'de yaşıyorum bilek güreşi sporu ile profesyonel düzeyde ilgileniyorum ve bu alanda milli bir sporcuyum. Ülkemizi uluslararası alanda temsil ederek müsabakalarda yarışıyorum aynı zamanda Pamukkale Üniversitesinde Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda eğitime devam etmekteyim.

Bilek güreşine nasıl başladınız?

Bilek güreşine, beden eğitimi öğretmeninim beni fark etmesiyle

adım attım. O, benim yeteneğimi keşfetti ve yarışmalara katılmam konusunda teşvik etti. İlk yarışmamda ilçeler arasında birincilik elde ettim ve bu başarı, benim için büyük bir motivasyon kaynağı oldu ve bundan sonra il, ülke, Avrupa ve dünya yarışmaları olarak devam etti. Bilek güreşi sporunu sevdim bu alanda çok sık antrenmanlar yaptım asla pes etmedim ve aile desteği de benim bu spor kariyerimde çok etkili oldu özellikle babamın katkısı büyüktür. Babam beni daha ilk zamanlarımdan beri destekledi onun sayesinde birçok basamağı kolayca çıktım.

Bilek güreşi gibi bir spor ile uğraşmanın hayatınıza ne gibi etkileri oldu?

Bilek güreşinin, yaşamıma sadece fiziksel bir katkısı olduğu gibi görünebilir ama bu durum aslında o kadar basit değil çünkü bu sporun psikolojik katkıları göz ardı edilemez çünkü diyet dönemlerimiz oluyor, psikolojik olarak zorlandığımız dönemler oluyor, bu dönemlerde pes etmemeyi, sabrı ve bir çok şeyi öğreniyorsunuz ve sonunda bir başarı elde edince insanın kendine olan güveni, çalışmaya olan güveni artıyor. Ekstra olarak o kürsüye çıkarılan an başarısızlık hissi tarif edilemez şekilde mutluluk veriyor.

Aileniz ve çevrenizden bilek güreşi sporu ile ilgili nasıl tepkiler aldınız?

Ailem bu süreçteki en büyük destekçim oldu. Özellikle babam bana sürekli destek çıkarak bu yolda ilerlemem konusunda gereken

den de fazla motivasyonu sağladı. Onların benimle gurur duyması ve çevremdeki insanların beni örnek gösteriyor olması, beni daha da motive ediyor. Bilek güreşi gibi bir branşta mücadele ederken sadece babamın ve annemin değil arkadaşların desteğinin ne denli önemli olduğunu bir kez daha anladım.

Başarılı olmaya başladığınızda neler hissettiniz?

Yarışmalarda başarılı olmak, gerçekten çok özel bir his. Özellikle kürsüye çıktığımda İstiklal Marşı'mızı dinlemek ve bayrağımızı dalgalandırmak, benim için tarif edilemez bir duygu. O an, tüm çabalarımın ve verdiğim emeklerin karşılığını aldığımı hissettiriyor. Türk bayrağını Avrupa ve dünyada dalgalandırmayı her zaman en büyük borç olarak biliyorum ve bu borcun ve sorumluluğun farkındayım. Bu duyguları yaşamak, kelimelerle anlatılamaz, bu deneyimi yalnızca şampiyonlar anlayabilir. İstiklal Marşı'nın yankılanması, tüm dünyaya karşı Türk kimliğini temsil etmek ve vatanımı, milletimi gururlandırmak adına verdiğim savaşın en güzel ödülüdür.

Bu sporun olimpik bir spor olmamasının zorlukları neler?

Bilek güreşi, olimpik bir spor olmadığı için yeterli ilgiyi ve maddi desteği göremiyoruz. Bu nedenle, sporcular olarak birçok zorlukla yüzleşmek zorunda kalıyoruz. Bu konuda daha fazla desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum. Sadece bilek güreşi değil, kalan tüm amatör branşlara daha fazla destek verilirse

daha da fazla ödüllere ve başarılarla ülkece ulaşacağımızı düşünüyorum. Bireysel başarılar elde etmek için çaba sarf ederken, bazen bu destek eksikliği moral ve motivasyonumuzu da etkileyebiliyor ancak ben asla pes etmiyorum. Her türlü zorluğa karşı elimden gelenin en iyisini yaparak engelleri aşarak başarıya ulaşmak için çalışmaya devam ediyorum.

Gelecekteki hedefleriniz neler?

Bundan sonraki hedefim, tabii ki dünya şampiyonu olmak ve dünya birinciliği madalyasını babamın ellerinde görmek. Allah'ın izni ile bunun için gece gündüz çalışmaya devam ediyorum. Sporda ulaştığım başarılar bana motivasyon sağlarken, aynı zamanda ailemi ve ülkeyi insanların gururlandırmak da en büyük arzularımdan biri.

Son olarak söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Hayallerinizden ve hedeflerinizden asla vazgeçmeyin. Karşılaşacağınız zorluklar olacaktır ancak kendinize inandığınız süreçte çalışmayı sürdürdüğünüzde, emeğinizin karşılığını bir gün mutlaka alacaksınız. Zorluklar beni yıldırılmayacak, düşsem bile yeniden ayağa kalkıp mücadelem devam edeceğim. Ayrıca antrenörüm Çetin Oğuz'a çok teşekkür etmek istiyorum, bu sporda ulaştığım başarıda onun büyük katkıları oldu ve onun desteği olmadan bugünlere gelemezdim.

Pamukkale'ye renk katan sıcak hava balonları

Sabah güneşinin Pamukkale'nin beyaz travertenlerine vuruşu, geçmişi Frigler dönemine kadar uzanan, adeta tarihi bir hazine olan Hierapolis Kenti, etnik görüntüye ve şifaya sahip olan Kleopatra Havuzu yılın dört mevsiminde ziyaretçilerle dolup, onları büyülüyor. Ancak son yıllarda Pamukkale, yalnızca termal suları, travertenleri ve Hierapolis Kenti ile dikkat çekmiyor. Aynı zamanda, gökyüzünde yükselen rengarenk sıcak hava balonları ile büyük ilgi görüyor. Kapadokya'nın tarihi ve doğa zenginliğinin balonlarla birleşmesinden ilham alan Pamukkale'de, sıcak hava balonu turizminde Kapadokya'dan sonra Türkiye'nin en popüler turistik alanlarından birisi haline gelmiş bulunuyor. Her sabah gün doğumunda havalanmak için ekipler tarafından hazırlanan balonlar, rüzgarın yönüne göre, pilotların kontrolünde gökyüzüne havalanıyor. Sabahın erken saatlerinde gerçekleşen balon turları, katılımcılara hem adrenalini hem de manzarası ve atmosferiyle huzuru bir arada sunuyor.

Haber ve Fotoğraf:
Nagihan Şimşek

Pamukkale sıcak hava balonu turizminde, her gün ziyaretçilerine eşsiz manzara eşliğinde uçuş deneyimi yaşıyor. Aynı zamanda bölgenin ekonomisine de büyük katkıda bulunuyor. Pamukkale'deki balon turizmi potansiyeli, Pamukkale'nin balon turizminin ilgi çeken yönleri, sıcak hava pilotlarının eğitimleri, sıcak hava balonunun temel yapısı ve daha fazlasıyla ilgili durumu değerlendirmek amacıyla, meslek eğitimini Kapadokya'dan alan Uçuş İşletme Müdürü ve aynı zamanda sıcak hava balon pilotu Ozan Dalkılıç, pilot Nurgül Hasçelik ve pilot Halil Çalışkan ile bir araya geldik.

Sıcak ve soğuk havanın, uçan balonun içindeki dansı

Gökyüzünde salınan balon-

ların, uçuş serüveninin emek isteyen bir durum olduğunu söyleyen Dalkılıç, "Sıcak hava balonlarının temel mantığı, sıcak havanın yükselmesi üzerine kuruludur. Öncelikle uçuşu yapılacak balonlar, geniş arazilere özenle açılır ve ardından fanlarla balonun içi soğuk hava ile doldurulur. İçi hava ile dolan renkli balonlara, propan gazı ile çalışan brülör devreye girerek balonlar ısıtılmaya başlar. Özellikle sıcak havanın verildiği anlar, görsel açıdan uçuş deneyimlemeye gelen misafirlerimiz tarafından çok sevilmektedir. Sıcak havanın balonun yukarısına yükselmesiyle, balon uçuş için hazır konuma getirilir ve heyecan dolu balon serüveni böylelikle başlamış olur. Sıcak havayı yukarıda tutmak için, brülör sürekli olarak balonun içinde çalışır haldedir. Brülör sayesinde, pilot balonun yükseklik seviyesinin kontrolünü sağlar. İnş esnasında ise pilot, balonun

içindeki sıcak havayı boşaltmak için vanayı kullanır. Ya da alçalan balonlar, içinde bulunan sıcak havayı attıkça, süzülerek inişlerini yaparlar." şeklinde anlatarak, ciddi bir uzmanlık isteyen uçuş serüveninin aşmalarını dile getirdi.

Gökyüzünde güven ve heyecan dolu deneyim

Sıcak hava balonunun, en risksiz uçuş araçlarından birisi olduğunu söyleyen pilot Hasçelik, "Hava koşullarına bağlı olarak hareket eden uçan balonlarımız, elbette bazı hava koşullarında riskli olabilir. Fakat uçuşlar yapılmadan önce hava kontrolü sağlıyoruz. Aynı zamanda her yarım saatte bir hava raporları bizlere bildiriliyor. Sivil hava-

cılığın bizlere vermiş olduğu halihazırda uçuş kaideleri bulunuyor, eğer slot uygulamasında kırmızı bayrak bildiriliyor ise uçuş gerçekleştirilmiz zaten mümkün olmuyor. Yoğun rüzgar, yağmur, sis gibi durumlarda zatten uçuşları erteliyoruz. Genelde yükseklik konusunda insanlar tedirgin oluyor, lakin balon sepetlerinin boyutları oldukça yüksek olduğu için aşağı düşme riski yok denilebilecek kadar az diyebiliriz. Sıcak hava balonu kaza oranı, en düşük hava araçlarından bir tanesi olarak örneklendiriliyor. Kaliteli ve ısıya yüzde 100 dayanıklı malzemelerden üretilmiş sıcak hava balonu olduğu müddetçe, herhangi bir sorun teşkil etmiyor. Aynı zamanda pilotun tecrübe ve eğitim seviyesi de elbette önem taşıyor." diye ifade ederek, balonların can

Ozan Dalkılıç

güvenliği açısından problem oluşturmasının çok küçük ihtimalde olduğunu belirtti.

Pilotların bir başlarına 200 saatlik uçuş serüveni

Sıcak hava balon pilotu olmak için birçok eğitimden geçtiklerini söyleyen Çalışkan, "Sıcak hava balonu pilotları olarak öncelikle, Milli Eğitimin uyguladığı sınava tabi tutuluyoruz. Ardından Sivil Havacılığın sınavına tabi tutulup başarı ile geçtiğimiz takdirde, tek başımıza 200 saatlik balon uçuşunu tamamlamamız gerekiyor. Bu durum bizler için oldukça zorlu bir süreç, fakat bu mesleği tutkuyla yaptığımız için bir o kadar da keyif dolu. Bu pilotluk programı sayesinde, pilotluk mesleğini icra etmeden önce birçok uçuş deneyimi kazanmış ve insanların gönül rahatlığıyla taşıyabilme özgüvenine sahip oluyoruz." sözlerini söyleyerek pilot olma aşamalarının uzun bir süreç olduğunu ifade etti.

Gökyüzünde yükselen kadınlarımız

Kadın olarak bu mesleği icra etmesiyle ilgili pilot Hasçelik, "Kadın olarak, bu meslekte genellikle insanlardan ön yargılı yaklaşımlar alıyorum. Hatta pilot olmaya karar vermeden önce bana yapamayacağımı söylemişlerdi. Ben de eğitimlerimi tamamlayıp, pilotluk kariyerime başlayarak, kadınların her meslekte olabileceği gibi, bu meslekte de var olabileceklerini gösterdim. Balon pilotu olmak isteyen hemcinslerime ilham olabilmek, beni çok mutlu ediyor." diyerek, kadınların da bu meslekte var olduklarını ve bu durumdan gurur duyduğunu dile getirdi.

Pamukkale'ye yukarıdan bakmak insanları heyecanlandırıyor

Pamukkale'deki sıcak hava balonu turizminin potansiyeli hakkında Dalkılıç, "Pamukkale, doğa ve tarihi açıdan birçok güzelliğe sahip. Balon gökyüzündeyken, insanların

yukarıdan aşağıya bakabilmeleri onları çok heyecanlandırıyor. Son dönemlerde Türkiye'de genel olarak sıcak hava balonuna talep var. Pamukkale'de balon turizminin, günümüzde iyi bir yere geldiğini söylemek mümkün. İşinde uzman pilotlar, sponsorlar ve insanların ilgisi açısından verimli ilerliyor, fakat daha iyi hale getirilebilir. Örneğin balonların kapasiteleri daha geniş olabilir, balon sayısı artırılabilir ve daha fazla reklam yapılabilir. Böylelikle de, Pamukkale'nin balon turizmini daha fazla kişi deneyimleyip, geliştirilebilir." şeklinde ifade ederek, çeşitli faktörler uygulanırsa balon turizminin daha fazla gelişebileceğini vurguladı.

Pamukkale balonculuğu Kapadokya'nın izinden gitmeli

Kapadokya ile Pamukkale'nin sıcak hava balonu deneyimlerinin arasındaki farklılıklardan bahseden Dalkılıç, "Büyüleyici manzaraların üzerinde, Türkiye'de ilk balon turizmi serüveninin Kapadokya ile başladığını herkes biliyor. Böylelikle balon turizminde büyük bir tanınırlığa sahip olan Kapadokya, her sene binlerce turist dünyanın dört bir yanından akın etmesini sağlıyor. Her iki yerin de kendine ait özellikleri bulunuyor, lakin Kapadokya'daki balonların kapasitesi çok daha büyük ve her gün yüzlerce balon uçuş yapıyor. Pamukkale'nin reklam ihtiyacı karşılanmıyor, hatta Denizli'nin kendi halkından dahi bilmeyen insanlarla karşılaşıyoruz. Pamukkale balon turizminin, daha geniş kitlelere ulaşabilmesi için reklam faaliyetlerine yoğunlaşması gerektiğini düşünüyorum. Kapadokya'nın balonculuk yolundan ilerleyerek, gerekli reklamların yapıldığı takdirde, Pamukkale'deki balon turizminin Kapadokya seviyesine erişebileceğini düşünüyorum." sözleriyle, bu sektörde reklamın önemine vurgu yaptı.

Kendine has bir balon deneyimi oluşturulmalı

Pamukkale balonculuğunun geliştirilmesi ve tanınması için yapılabilecek faaliyetlerin olduğunu söyleyen Dalkılıç, "Büyüleyici balon serüveninin tanınması için, hayata geçirilmesi gereken bazı durumlar mevcut. Örneğin sosyal medya he-

sabını aktif kullanarak paylaşımda bulunmak ve sosyal medya fenomenleriyle iş birliği sağlamaları, reklam ihtiyacını büyük oranda karşılar. Aynı zamanda yerel halk ile işbirliğinin yaratılması, buradaki balonculuğun hızla büyümesine olanak sağlayacağını düşünüyorum. Aynı zamanda, daha fazla sponsorla turistlerin ilgisini daha çok çekmek, balon uçuşlarında kendine has bir imza geliştirilebilmesi, buradaki balonculuğu diğer uçuş balonu deneyimlerinden ayıran bir yapı oluşturulmasını sağlar." şeklinde önerilerini sundu.

Pamukkale'de, balon turizminde büyüyerek devam ediyor. Her gün ziyaretçilerine bembeyaz travertenler ve antik şehir manzarasında büyüleyici anlar yaşatmaya devam ediyor. Kapadokya ile atmosferlerinin farklı olması nedeniyle, daha fazla tanınır hale gelmesi biraz daha zaman alacak gibi duruyor. Balon turizminde, sıcak hava pilotlarının bu işi tutku, uzmanlık ve profesyonellikle yapmaları ve zamanla pilot sayısının artması, keyif ve heyecan dolu balon serüveninin yaygınlaşmasına ön ayak oluyor.

Gençlerde kalp krizinin artma nedenleri?

Prof. Dr. Tuğba Erdoğan

Prof. Dr. Ceyhan Ceyhan

Ülkemizde son yıllarda genç nüfusumuzun kalp hastalıklarına daha sık yakalandıkları, kalp krizi geçirmeye daha eğilimli oldukları ve hatta kalp krizi geçirme oranlarında bir artışın söz konusu olduğu bilinmekte. Peki sebepleri nelerdir?

Haber ve Fotoğraf: Neşe Şen

İnsan vücudu yaşlandıkça bağışıklık sistemi yavaş yavaş çöker ve çeşitli hastalıklar meydana gelir, kalp hastalıklarının genel olarak ana sebebi damar tıkanıklığıdır. Yaş almış insanlarda daha sık görülen bu durum günümüzde gençlerin de etkisi altında kaldığı bir durum haline gelmiştir. Özellikle gençlerde kandaki enfeksiyon artışı damar yapısının bozulmasına ve tıkanmasına ve dolayısıyla kalp krizi geçirilmesine sebebiyet vermektedir. İzmir Özel Egepol Hastanesi Enfeksiyon Hastalıkları Uzmanı Prof. Dr. Tuğba Erdoğan ve Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Öğretim Üyesi Kardiyolog Uzmanı Prof. Dr. Ceyhan Ceyhan gençlerde kalp krizinin artma

sebepleri hakkında konuştu.

Gençler zorunda kalmasalar bağlarını koparmayacak düzeyde sağlıklı yaşıyor

Genç yaşta kalp krizi oranı geçtiğimiz yıllara göre oldukça artmış durumda. Bunun nedeninin de sağlıklı beslenmeleri olduğunu söyleyen Erdoğan, "Kalp damar sağlığı dediğimiz zaman aslında başlı başına sağlıklı bir yaşamdan bahsetmek lazım. Eğer kötü besleniyorsan, kötü bir yaşam şeklin varsa; sigara, alkol ve madde bağımlılığı söz konusuysa, ilk hasar gören damarlarımızın yüzeyi oluyor. Şimdi düşündüğümüz zaman günümüz gençleri çok kötü besleniyorlar, genellikle fast food ağırlıklı hazır gıdalara yöneliyorlar, aşırı yağlı, yüksek oranda şekerli ve aslında hiçbir şekilde sağlıklı olmayan besinlerle yaşamlarına devam ediyorlar." dedi ve ekledi "Aslında artık sağlıklı diyebileceğimiz

yiyeceklerimiz oldukça az çünkü tükettiğimiz meyve ve sebzelere bile artık işlenmiş gıda diyebiliriz. En başta ele alabileceğimiz unsur kötü beslenme. Onun haricinde artık gençlerimiz hareketsiz, telefon, tablet ve bilgisayar başında geçiyor günleri. Spora olan ilgi azaldı. Zorunda kalmasalar hiçbir şekilde bağlarını koparmayacak düzeyde sağlıklı yaşamlara sahipler." şeklinde konuştu.

Geçirdiğimiz enfeksiyon hastalıklar da kalp krizini tetikler durumdadır. En ufak bir enfeksiyonda bile damar sağlığımızın bozulduğu bilinmektedir. Erdoğan kendi uzmanlık dalı dahilinde kalp krizleri için, "Enfeksiyonlar vücutta iltihaplanma yapar bu da damarlarımızın iç yönünü etkilemektedir. Damar daralmasına ve damar sertliğine sebep olmaktadır. Hali hazırda bir kalp rahatsızlığı mevcut ise enfeksiyon bu

süreci daha kötü hale getirebilir ve kalp krizi gerçekleşebilir." diye ifade etti.

"Hayatlarından stresi uzak tutmalılar"

Günümüz gençlerinde yaygın olarak görülen sağlıklı yaşam biçimi beraberinde bir sürü hastalık getirmektedir. Gençlerin daha sağlıklı bir yaşama kavuşması, kalp sağlıklarını koruması için dikkat edilmesi gereken bazı noktalar mevcuttur. Hangi konularda dikkat edilmesi gerektiğine dair bilgilendirme yapan Erdoğan, "En acilinden sigarayı bırakmalılar. Hayatlarından stresi uzak tutmalılar, spor yapmalılar ve bol bol hareket etmelidir. Artık günümüzde gençler, yaşlılardan daha çabuk yoruluyor ve bunları görmek üzücü. Gençler sağlıklı yaşam hakkında bilinçlenmeli. Metropolde yaşıyorlar, stresli bir yaşam, kirli hava, kötü beslenme... Eski zamanlardaki genç kesime

nazaran çok şanssızlar ama kendi sağlıklarına dikkat etmeliler. Her şeyin başı sağlık” diye vurguladı.

Covid-19 aşısı kalp krizine sebep oldu diyemeyiz

2019 senesinde geçirilen viral hastalık Covid-19 önlemi kapsamında yapılan aşılar, toplumda derin bir tedirginlik bıraktı. Gençlerin erken yaşta geçirdikleri kalp krizinin sebebinin Covid-19 olabileceğine dair iddialar ileri sürülmüştü. Bu konu hakkında Erdoğan, “Buna cevap vermek zor çünkü bilimsel bir sonucu yok ama geçirdiğimiz viral hastalık pek çok organa etki etti ve pek çok komplikeye sebebiyet verdi. Bu yüzden birçok sebeple beraber kalp krizine neden olmuş diyebiliriz ama sadece covid aşısı kalp krizine sebep oldu diyemeyiz.” şeklinde açıklamada bulundu.

“Ne yazık ki çok daha erken yaşta kalp krizine tanık oluyoruz”

Kardiyolog Uzman Prof. Dr. Ceyhan Ceyhan gençlerde meydana gelen kalp krizlerinin sebeplerini ve hangi testlerle tespit edildiğini en ince detayına kadar anlattı. Erken yaşta kalp krizi geçirenlerin belirtilerine değinen Ceyhan, “Normal şartlarda erkeklerde 45, kadınlarda ise 55 yaşından sonra kalp krizine daha sık rastlanır ama artık ne yazık ki çok daha erken yaşta kalp krizine tanık oluyoruz. Genç yaşta geçirilen kalp krizi semptomları diğer yaşlardan farklı değildir. Göğüs ağrısı en belirgin belirtidir. Göğüste 20 dakikadan fazla süren, boyun, omuz ve kollara yayılan şiddetli ve baskı yapan ağrı, nefes darlığı, öksürük, baş dönmesi, bayılma, kusma, mide bulantısı, soğuk terleme, çarpıntı, aşırı halsizlik hissedilir. Bazen kalp krizi çok ani ve şiddetli belirtiler gösterirken bazı kişilerde örneğin; şeker hastalığı olan kişilerde yavaş ve hafif bir ağrı veya rahatsızlık hissi ile başlar.” dedi.

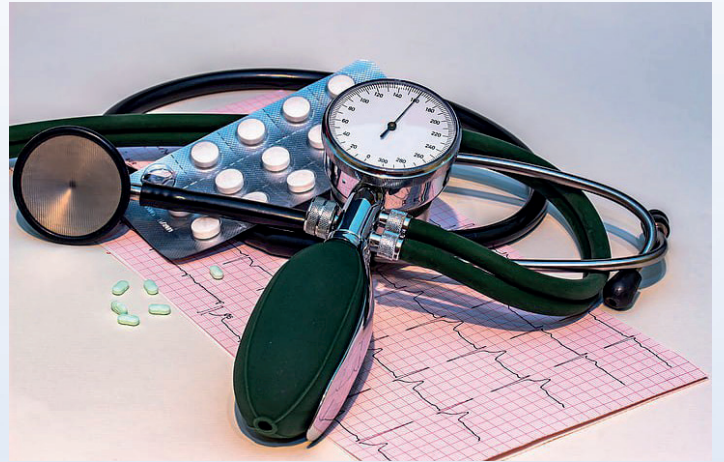
Genç yaşta kalp krizi geçirmenin altında ailesel kolesterol bozuklukları var

Hepimiz zaman zaman kendi sağlığımızdan şüphe eder konu-

ma düşünüyoruz. Hastaneye gittiğimiz zaman bu konu hakkında bilinçli olmamız bize konulacak teşhisi hızlandırma konusunda yardımcı olmaktadır. Kalp sağlığımızı kontrol ettirmek istediğimiz zaman dikkat etmemiz gereken bazı noktalar ve yaptırmamız gereken bazı testler mevcuttur. Bu konu hakkında Ceyhan, “Eğer kişinin aile öyküsünde 20-30 yaşlarında kalp krizi geçirmiş kişiler varsa risk grubundadır. Genç yaşta kalp krizi geçirmenin altında genelde ailesel kolesterol bozuklukları oluyor. Bu kişilerde klasik damar tıkanıklığı süreci erken yaşta başlıyor. Ailesi ve kendinde şeker hastalığı olanlar, 20’li yaşlarda sigara kullanan kişiler de kalp krizi riski altındadır. Özellikle 30 yaşından sonra bazı kontroller mutlaka yapılmalıdır. Bu kontroller, erken teşhis ve tedavi imkanı sağlayarak ciddi sağlık sorunlarının önüne geçebilir.” dedi ve şöyle devam etti, “Bu yaşlarda her yıl düzenli bir şekilde yapılması gereken kontroller arasında şunlar bulunur; genel sağlık kontrolü, tansiyon, kolesterol, kan şekeri düzeylerinin ölçümü. Kalp ve damar hastalığı taramaları arasında EKG (elektrokardiyografi), egzersiz stres testi ve kardiyak risk faktörler testi bulunur. Özellikle 30’lu yaşlarda yapılması gereken bu taramalar, hayati önem taşır. EKG testi, kalbin elektriksel aktivitesini ölçerek kalp ritim bozukluklarının tespit edilmesini sağlar. Ayrıca eforlu EKG testine de girebilirsiniz. Egzersiz stres testi, kalp kasının ne kadar iyi çalıştığını ve kalp hastalığı riskinin ne kadar yüksek olduğunu belirlemeye yardımcı olur. Bununla birlikte kardiyak risk faktörler testi de kan basıncı, kolesterol ve kan şekeri düzeyleri gibi faktörlerin ölçülmesini içerir. Bu sebeple bahsi geçen taramaların yapılması son derece önemlidir.” şeklinde açıklamalarda bulundu.

“Stres ateroskleroz hastalığının gelişiminde hem öncü hem de ilerletici rol oynamaktadır”

Gençlerin yaşamını sürdürdüğü koşullar, ekonomik problemler gibi unsurların stres bozukluklarına sebebiyet verdiği bilinmektedir. Aşırı stres

ve kaygı bozukluklarının sonuçları ciddi olabilir. Bu konu hakkında yaşadığımız stresin çok ciddi hastalıklara evrilebileceğini vurgulayan Ceyhan, “Stres yaşayan kişide gözlenen kalp atışlarındaki hızlanma, kan basıncındaki artış, bir tür damar sertleşmesi olarak bilinen ‘ateroskleroz’ hastalığının gelişiminde hem öncü hem de ilerletici rol oynamaktadır. Öte yandan stres nedeniyle artan sigara ve alkol tüketimi de mevcut durumun daha da kötüleşmesine sebep olurken, kimi kişilerde stresle artan kalori tüketimi, beraberinde metabolik sendrom ile diyabet hastalığı gelişim riskini de getirmektedir.” dedi ve cümlesine şöyle devam etti, “Aynı zamanda mevcut kalp yetersizliği ve ritim bozukluklarının da kötüleşmesine ve tedaviye cevabın azalmasına neden olan stresin kadınlar üzerindeki etkileri erkeklerden daha ciddi seyir göstermektedir. Tüm bu nedenlerden dolayı ağır stres altında bulunan kişilerin dönemsel olarak kapsamlı kardiyolojik muayeneden geçirilmesi uygun olacaktır” dedi.

Erken yaşta kalp krizi ölüm oranları ileri yaşa göre daha yüksek

Erken yaşta kalp krizi geçirmenin ileriye dönük ciddi sağlık problemleri ve krizle birlikte organların zarar görmesiyle beraberinde çeşitli hastalıklar getirdiği belirten Ceyhan,

“Erken yaşta kalp krizinde ne yazık ki ölüm oranları ileri yaşa göre daha yüksektir. Ölüm ile sonlanmasa bile kalp kasında gelişen hasar nedeniyle kalp yetersizliği gelişmesi ve bu durumun getirdiği ölümcül ve ölümcül olmayan sonuçlar ciddi sağlık problemlerine yol açmaktadır.” şeklinde konuştu.

Prof. Dr. Tuğba Erdoğan, hastanenin kardiyoloji bölümündeki çoğu hastanın 40 yaş altı yani genç olarak adlandırıldığını kesim olduğunu belirtti ve ülke genelinde ise bu oranın yüzde 20'lere dayandığını ve gençlerde sağlıklı yaşam bilinci oluşmadığı sürece bu oranın artacağını öngördüğünü belirtti. Prof. Dr. Ceyhan da bizlere gençlerin hangi testleri yaptırmaları gerektiğini anlattı ve kalp sağlığının çok önemli olduğunu, kalp sağlığında gerçekleşen sorunların ciddi sonuçlara sebebiyet verdiğini vurguladı.

Hayatınız duman olmasın

Uzm. Dr. Suna Bilgin Bayrak

Son yıllarda oldukça popülerleşen elektronik sigara, zararsız olduğu düşünülerek gençler arasında oldukça fazla kullanılıyor. Görüntüsü, kokusu ve içerisindeki aromalar sayesinde zararsızmış gibi görünen bu sigaralar özellikle de sigarayı bırakmaya çalışanlar tarafından çok fazla kullanılıyor. Yeşilay'ın paylaştığı verilere göre, elektronik sigara her içildiğinde 0-36 mg/mL arasında nikotin alınıyor. Normal bir sigarada ise bu oran 9-20 mg/mL arasında değişmektedir.

Uzm. Dr. Arzu Pinar

Haber ve Fotoğraf: Ahmet Turgut

Bu haberde, normal bir sigara kadar zararlı olan ve nikotin bağımlılığının hızla artmasına neden olan elektronik sigaranın zararlarını inceledik ve uzman doktorlara sorduk. Konu hakkında Aydın Atatürk Devlet Hastanesine bağlı Göğüs Hastalıkları bölümünde görevli Uzman Doktor Suna Bilgin Bayrak, Aydın Devlet Hastanesine bağlı Göğüs Hastalıkları bölümünde görevli Uzman Doktor Arzu Pinar, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Üroloji Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi Doktor Özgür Ermişler'den görüşler aldık.

içiliyor ve tüketiciler, içerisinde bulunan 7 binden fazla zararlı maddeyi kontrolsüz şekilde tüketmiş oluyorlar. Bu maddelerin çoğu kanserojen maddelerdir; bu yüzden de kullanıcılar nefes darlığı, astım, akciğer kanseri ve kronik obstrüktif akciğer hastalığı (KOAH) gibi hastalıklara yakalanabilirler. Uzun vade kullanımda ciğerlerde su toplanmasına neden oluyor; bu da ileride akciğerlerde katılaşmaya neden olur. Sünger gibi olan akciğerlerimiz katılaşır ve esneme kabiliyeti bozulur. Kullanıcılar şunu unutmamalı, akciğer kendini yenileyebilen bir organ değildir, hasar olursa bunun geri dönüşü olamayabilir." dedi.

Sigara bırakma yöntemi değildir

"Sigarayı bırakmaya çalışıp elektronik sigara kullanan bireyler kesinlikle böyle bir hata yapmamalı." diyen Bayrak konu hakkında, "Sigarayı bıraktıklarını zannederken aslında daha

En az sigara kadar zararlı

Çok masum görünen fakat en az sigara kadar zararlı olan bu maddenin kullanımının çok yaygın olduğunu belirten Bayrak, "Bu ürün su buharı sayesinde

kötü bir şeye bağlanmış oluyorlar. Sigara bağımlılığından kurtulmak isteyenler bu tarz maddeler yerine psikolojik destek almalıdır. Sigarayı bırakmak için bu yöntemi kullanan kişiler, yağmurdan kaçarken doluya tutulmuş olurlar. Çünkü elektronik sigara, yaklaşık 25-30 defa çekildiğinde 1 sigara içmiş kadar etkili oluyor. Kullanıcılar, gün boyu içtiklerinde 1 paket sigarayı geçmiş oluyorlar, bu durum da daha fazla nikotin alınmasına sebep oluyor. Çok fazla zararlı maddeyi kontrolsüz şekilde tüketmiş oluyorlar. Bu maddelerin çoğu kanserojen maddelerdir; bu yüzden de kullanıcılar nefes darlığı, astım, akciğer kanseri ve kronik obstrüktif akciğer hastalığı (KOAH) gibi hastalıklara yakalanabilirler. Uzun vade kullanımda ciğerlerde su toplanmasına neden oluyor; bu da ileride akciğerlerde katılaşmaya neden olur. Sünger gibi olan akciğerlerimiz katılaşır ve esneme kabiliyeti bozulur. Kullanıcılar şunu unutmamalı, akciğer kendini yenileyebilen bir organ değildir, hasar olursa bunun geri dönüşü olmayabilir” dedi.

En az sigara kadar zararlı

Çok masum görünen fakat en az sigara kadar zararlı olan bu maddenin kullanımının çok yaygın olduğunu belirten Bayrak, “Bu ürün su buharı sayesinde içiliyor ve tüketiciler, içerisinde bulunan 7 binden fazla zararlı maddeyi kontrolsüz şekilde tüketmiş oluyorlar. Bu maddelerin çoğu kanserojen maddelerdir; bu yüzden de kullanıcılar nefes darlığı, astım, akciğer kanseri ve kronik obstrüktif akciğer hastalığı (KOAH) gibi hastalıklara yakalanabilirler. Uzun vade kullanımda ciğerlerde su toplanmasına neden oluyor; bu da ileride akciğerlerde katılaşmaya neden olur. Sünger gibi olan akciğerlerimiz katılaşır ve esneme kabiliyeti bozulur. Kullanıcılar şunu unutmamalı, akciğer kendini yenileyebilen bir organ değildir, hasar olursa bunun geri dönüşü olmayabilir” dedi.

Sigara bırakma yöntemi değildir

“Sigarayı bırakmaya çalışıp elektronik sigara kullanan bireyler kesinlikle böyle bir hata yapmamalı.” diyen Bayrak konu hakkında, “Sigarayı bıraktıklarını zannederken aslında daha kötü bir şeye bağlanmış oluyorlar. Sigara bağımlılığından kurtulmak isteyenler bu tarz maddeler yerine psikolojik destek almalıdır. Sigarayı bırakmak için bu yöntemi kullanan kişiler, yağmurdan kaçarken doluya tutulmuş olurlar. Çünkü elektronik sigara, yaklaşık 25-30 defa çekildiğinde 1 sigara içmiş kadar etkili oluyor. Kullanıcılar, gün boyu içtiklerinde 1 paket sigarayı geçmiş oluyorlar, bu durum da daha fazla nikotin alınmasına sebep oluyor. Çok fazla aroması olması bir pazarlama stratejisidir. Lütfen bunların zararsız olduğuna inanıp içmeyin.” şeklinde açıklamada bulundu.

Hastalıklara davetiye çıkarıyor

Bu maddenin uzun vade kullanımında, Elektronik Sigara ve Vaping Kullanımına Bağlı Akciğer Yaralanması (EVALI) hastalığına neden olacağını söyleyen Uzman Doktor Arzu Pınar, “Elektronik sigaranın içerisindeki likitlerde bulunan kimyasal maddeler, akciğerlerde enfeksiyona sebep olur ve akciğerlerde yaralanmalara neden olur. EVALI’nın belirtileri; nefes darlığı, göğüs ağrısı, kuru öksürük, bazen ateş, yorgun hissetme, bulantı ve kusmadır. Bu şikayetler ile hastaneye gelen hastalara tomografi ve

göğüs röntgeni çekilir ve sonuçlara göre durum değerlendirilir. Tedavi sürecinde hastanın sonuçlarına bağlı olarak sıvı, oksijen, ilaç desteği sağlanır. Hasta belirtileri fark ettiği an muayene olmalıdır, tedavi olmazsa ciğerlerde kalıcı hasar kalabilir.” sözleriyle elektronik sigaranın zararlarına değindi.

Böbrek yetmezliğine neden olabilir

Elektronik sigaranın, sadece ciğerlere değil üreme ve böbrek sağlığına da zarar verdiğini belirten Dr. Özgür Ermişler elektronik sigaranın böbrekler üzerindeki etkilerini, “Sigara/elektronik sigaranın böbrek, böbrek pelvisi, üreter ve mesane kanserini gelişmesini kolaylaştırıcı etkisi bulunur. Bunların dışında sigaranın böbrek fonksiyonları üzerine olumsuz etkilerinin olduğunu biliyoruz bunlar dışında da böbrek hastalarında böbrek yetmezliğinin gelişmesini olumsuz şekilde hızlandırır.” şeklinde açıkladı.

Sadece fizyolojik değil psikolojik sorunları da yanında getiriyor

Elektronik sigaranın üreme hormonlarını olumsuz etkileyip kısırlığa ve mesane kanserine neden olabileceğini belirten Ermişler, “Elektronik sigara da tıpkı sigara gibi erkeklerde spermioqram kalitesini azaltıyor ve üreme hormonu sistemi disfonksiyonuna neden oluyor. Tüm bu durumların yanı sıra prostat kanseri için pek çok risk faktörü (genetik, beslenme, ırk, hormonal faktör-

ler gibi) biliniyor. Sigara prostat kanseri riskini artırmakla kalmaz, hastalığın şiddetini artırıp seyirine olumsuz etki eder elektronik sigaranın zararları saymakla bitmez, bir diğer zararı da cinsel hayatı etkilemesidir. Elektronik sigaranın içinde bulunan yüksek seviyedeki nikotin, cinsel organa yönelik kan akışını yavaşlatır. Elektronik sigara kullanan erkeklerin, cinsel hayatında sertleşme sorunuyla karşı karşıya kalma riski yaklaşık iki kat daha fazladır, bu durum kişi de psikolojik sorunları da beraberinde getirmiş olur.” diye belirtti.

Uzmanlar elektronik sigaranın uzun süre kullanımı hakkında kullanıcıları uyararak, sağlıklı ve uzun bir hayat isteyen bireylerin bu tür maddelerden uzak durmaları gerektiğini bildirdi.

Sessiz veba metamfetamin: Kristal dünyanın bedeli

Elvan Akçil

Psikolog Murat Aksakal

Yasemin Sığırli

Bahar Çağlayan

Türkiye’de her yıl yüzlerce insan uyuşturucudan hayatını kaybetmektedir. Türkiye’de uyuşturucu kullanım yaşı 10’a kadar düşmüştür. Uyuşturucu denildiği zaman akla birçok uyuşturucu madde gelir. Fakat son yıllarda metamfetamin kullanım ve yakalanma oranı gözle görülür derecede artmıştır. Ulaşımının kolay olması ve fiyatının diğer uyuşturucu maddelere göre daha ucuz olması insanları özellikle de gençleri bu zehre itmektir. Bu kimyasalın kullanımının sonu genellikle ölümdür.

Haber ve Fotoğraf:
Ahmet Turğut

Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı’nın hazırladığı Narkolog 2023 profil analizine göre metamfetamin kaynaklı olay/şüpheli sayıları ve ele geçirilen madde miktarlarındaki artış, madde bağımlı ölüm oranlarına da doğrudan yansımıştır. Ülkemizde aşırı doz ölümlerin 941 olarak en yüksek görüldüğü 2017 yılında meydana gelen ölümlerde, metamfetamin görülme oranı yüzde 7,8 iken, 270 ölümün meydana geldiği 2021 yılında bu oran yüzde 46,3 olmuştur. 2017 yılında bin ölümün 3’ü metamfetamin kaynaklı iken 2021 yılında 2 ölümün birinde metamfetamin görülmüştür. Türkiye’de 2017 yılından bu yana ölüm sayıları düşerken, ölümlerde metamfetamin görülme oranının yükselmesi dikkat çekicidir. Konu hakkında Sağlık Bakanlığına bağlı

Aydın Devlet Hastanesinde Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi (AMATEM) bölümünde görevli Hemşire Yasemin Sığırli, Hemşire Bahar Çağlayan, Psikolog Murat Aksakal, Klinik Psikolog Miray Topaloğlu, Yeşilay Danışmanlık Merkezinde (YEDAM) görevli Sosyal Hizmetler Uzmanı Elvan Akçil’den görüşler aldık.

Geri dönüşümü olmayan hasar bırakabiliyor

Aydın Devlet Hastanesi’ne bağlı AMATEM bölümünde görevli hemşire Yasemin Sığırli bu maddenin vücut üzerindeki etkilerini, “Metamfetaminin vücut üzerinde oldukça zararlı etkileri var. Madde ilk kullanımından itibaren beyinde geri dönüşü olmayan hasar bırakabiliyor. Metamfetamin kalp atış hızı, vücut ısısı, kan basıncı, iştah, dikkat, ruh hali ve şiddetli uykusuzluk durumlarıyla ilişkili tepkileri düzenlemekten sorumlu nörokimyasal mekanizmaları

etkileyen güçlü bir merkezi sinir sistemi uyarıcısıdır. Metamfetamin içimi solunumla ilişkili olup akciğer ödemi ve “met ağzı” olarak bilinen diş eti dahil dişte çürümelere yol açar. Akut metamfetamin zehirlenmeleri, şiddetli hipotermi, böbrek yetmezliği, felç ve kalp krizine neden olduğu gibi ruh sağlığı üzerinde anksiyete ve şiddet içeren davranışlara sebep olur.” şeklinde açıkladı.

İlk kullanımdan itibaren bağımlı olabilirsiniz

Sığırli, “Kısa vadede kullanıcılar iştahını kaybeder, daha hızlı nefes alır, tansiyon yükselir, vücut ısısı yükselir ve aşırı terlemeye sebep olur, panik ataklar ve artan uyanıklık yaşanır. Metamfetamin için kullanıcılar kullandığı ortak aparatlar yüzünden HIV, hepatit B ve C gibi bulaşıcı hastalıklara yakalanabilirler. Uzun vade kullanım durumunda ise ölümcül kilo

kayı, yoğun kaşıntı ve cilt yaraları (özellikle bacak ve yüz bölgesinde) beyin yapısı ve işleyişinde değişiklikler, bilinç bulanıklığı, hafıza kaybı, uyku problemleri, paranoya, halüsinasyon ve ölüm ile sonuçlanabilir.Yapılan son araştırmalarda metamfetamin kullanan kişilerin parkinson hastalığına yakalandığı görülmektedir. Metamfetamin ilk kullanımda bağımlı olunabilen bir maddedir. Yoksunluk belirtileri ise kaygı, yorgunluk, şiddetli kasılmalar, ağır depresyon, psikoz, yoğun yoksunluk ve metamfetamin aşermesidir.” sözleriyle maddenin kullanıcılar üzerindeki etkilerine dikkat çekti. AMATEM 1983 yılından itibaren 18 yaş ve üzeri alkol veya madde bağımlısı olan bireylere ayakta ya da yatarak tedavi hizmeti sunan kuruluştur. AMATEM sadece bağımlılara hizmet vermekle birlikte bağımlılıkların önüne geçilmesini de engeller. Bu kapsamda danışmanlık, rehabilitasyon, tedavi

hizmetleri bulunmaktadır. Hastalara mahkeme kararı dışında zorunlu bir şekilde tedavi uygulama hakları yoktur, hasta gelip kendi isteğiyle tedavi olmak istediğini belirtmelidir. Hasta bilgileri tamamen gizli tutulup 3. şahıs kişilerle paylaşılmamaktadır.

Zorunlu tedavi yok

Bağımlılığın tedavi süreci tamamen gönüllü olarak ilerlemektedir. Bazı istisnai durumlar hariç bağımlılar zorunlu tedavi edilmektedir. Bahar Çağlayan'ın aktardığı bilgilere göre tedavi süreci şu şekilde ilerlemektedir: "Ayakta tedavi sürecinde 1 hafta aralıklarla kontrole çağırıyoruz. Kan ve idrar tahlili yapıyoruz, bağımlının her gelişinde idrar testi yapıyoruz. Psikoloğumuz dosya açıyor ve bazı testler yapılarak bağımlılık oranına ve ne kadar bağımlı olduğuna bakıyoruz. Bağımlılık derecesine bağlı olarak ilaç tedavisine başlıyoruz. Bu ilaçlar bağımlının uyuşturucudan keyif almasını engelliyor ve bağımlı haz alamıyor. İlk etapta 7-10 gün arasında kontrole çağırıp ilaçların etkisine ve tedavi sürecinin nasıl ilerlediğine bakıyoruz. Sonrasında kontroller aylık olarak yapılıyor. Hasta haftanın 4 gününü grup eğitimleri ile geçiriyor. Arada psikolog ile görüşmeler yapılıyor. Hastaya her kontrolünden sonra bir sonraki randevusu veriliyor. Randevu tarihine kadar bir sıkıntı yaşarsa, ilaçlara rağmen canı içmek isterse hemen gelmesini istiyoruz. Zaten telefon numaralarımızı veriyoruz istedikleri zaman bizlere ulaşabiliyorlar. Tedavi süreci genelde 6

ay ile 1 yıl arasında sürüyor. Bazen duruma göre daha kısa veya daha uzun sürdüğü de oluyor. Hastanın durumuna bağlı olarak ilacın dozunu azaltıp arttırılabiliyor, böylelikle en hızlı sonuca ulaşmış oluyoruz. Bu ilaçlar SGK tarafından karşılanan ilaçlar. Aydın'da maalesef yataklı AMATEM yok, ayakta AMATEM var. Hastanın yatarak tedavi görmesi gerekiyorsa çevre illerden (Manisa, İzmir, Denizli) randevu alıp, sırası gelene kadar ayakta tedavi görmeye devam ediyor. Sırası geldiğinde yatarak tedaviye devam ediyor."

Başlama nedeni merak ve arkadaş çevresi

"Bağımlıların başlama sebeplerinin en büyük nedeni merak ve arkadaş çevresidir." diyen Aksakal sözlerine şu şekilde devam etti: "Gençler arkadaş ortamlarına girebilmek için, 'beni de sayınlar beni de görsünler' gibi düşünceler yüzünden başlayabiliyorlar. Ülkemizdeki aileler maalesef çok bilinçli değil. Çocuk eğitimi konusunda bilinçsiz bir toplumuz. Anne, babanın bilinçsiz şekilde çocuğu kontrol etmeye çalışmaları, çocuğu kendi bildikleri ile korumaya çalışmaları çocukları, gençleri bu maddelere daha fazla itiyor."

Çocuklara hobiler kazandırılmalı

"Aile, madde kullanımı hakkında oldukça dikkat etmeli. Çocukları boş bırakmak, ellerine tablet, telefon verip susturmak yerine küçüklükten itibaren yeni aktiviteler yaptırmalı, yeni hobiler edin-

melerini sağlamalıdır. Hobilerimizi yapmak mutluluk vericidir hobiler sayesinde dopamin salgılarız ve böylelikle mutlu oluruz işte bu yüzden her insanın hobileri olmalıdır. Aileler çocuklarına yüzme, spor, müzik gibi hobilere yöneltilirler çocuk mutlu oldukça o aktiviteyi yapmak isteyecektir. Bununla da sınırlı değil aile çocukla beraber vakit geçirmelidir, özellikle ergenlik döneminde arkadaş çevresine dikkat etmelidir. Yanlış arkadaş seçimi bireyin hayatını değiştirebilecek bir durumdur. Oturduğu bölge veya mahalle sıkıntılı, maddenin bol kullanılıp satıldığı bir mahalle ise oradan uzaklaşmalı ve başka bir yere taşınmalıdırlar." diyen Klinik Psikolog Miray Topaloğlu sözlerine şu şekilde devam etti: "Çocuklarının madde kullandığından şüphelenen aileler bir süre çocuklarını ve hareketlerini izlemelidir. İlla ki belli edecek davranışları olacaktır. Kullanıcılar ceplerinde madde unutulabilir, belirli materyalleri evde unutulabilirler, gergin, stresli, huzursuz olurlar. Bazen iştahları fazla kapalı olur, bazen ise yemek yemeye doyamaz hale gelirler."

YEDAM'ın rolü

Yeşilay Danışmanlık Merkezinde görevli Sosyal Hizmet Uzmanı Elvan Akçil, Yeşilay Danışmanlık Merkezi hakkında bazı bilgiler verdi. "Biz YEDAM olarak tütün, alkol, madde, internet ve kumar oynama ile ilgili sorunlar yaşayan kişilere ücretsiz psikolojik ve sosyal destek sağlayarak yeniden hayata kazandırılmaları için yardımcı oluyoruz. Aynı zaman-

da aile ve yakınlarına da destek vererek bozulan yaşam biçiminin onarılmasını sağlıyoruz." diyen Akçil sözlerine şöyle devam etti: "Hizmetlerimiz ayakta tedavi olarak ilerlemektedir, tamamen gizlilik esası içerisinde çalışıyoruz, burada tedavi gören birinin hiçbir zaman siciline işlemez ve kimse tedavi olduğunu anlayamaz, hizmetlerimiz tamamen ücretsizdir."

Başvuru yapabilecek kişiler

Tütün bağımlılığı ile mücadele yöntemlerini öğrenmek isteyenler, fazla alkol aldığını düşünen kişiler, madde bağımlılığından arınma ve maddeyi bırakma süreci hakkında bilgi sahibi olmak isteyenler, yoğun internet kullanımından dolayı hayatında sorunlar yaşayan kişiler, kumar bağımlılığı ile nasıl mücadele edeceğine dair bilgi almak isteyen kişiler YEDAM'a başvuru yapabilir. Tedavi sürecinden bahseden Sosyal Hizmetler Uzmanı Akçil: "Bireysel görüşmeler ve grup çalışmaları yapıyoruz, ailelerle görüşmeler gerçekleştiriyoruz, sosyal destek sağlıyoruz, Danışmanlarımızın zaman değerlendirmesi gibi sorunların giderilmesinde diğer kurumlarla bağlantı kurup soruna çözüm buluyoruz, Danışmanlarımızı meslek edinme kurslarına çağırıp meslek öğrenmelerini sağlıyoruz". dedi. Madde bağımlılığı hem fizyolojik hem psikolojik sorunları beraberinde getirmektedir. Metamfetamin kullanımı beyinde geri dönüşü olmayan hasarlar bırakabileceği için kesinlikle uzak durulması gerekmektedir.

İntihar: Toplumda derinleşen kriz

Çoğu genç ailesi ile yaşadıkları sorunları problem haline getirmektedir. Çalışan işçi patronuyla, iş arkadaşıyla olan sorununu görmezden gelerek hayatına devam etmektedir. Bu şekilde bastırılan sorunlar, belirli bir noktada kaçınılmaz olarak açığa çıkmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 1975-2022 Kaba İntihar Hızı Raporu'na bakıldığında Türkiye son 50 yılın en yüksek kaba intihar hızına ulaşmış durumda. Bu rapora göre 2017-2021 yılları arasında yaşanan 1,04 puanlık bir kaba intihar hızı artışı gözlemlenmektedir.

Haber ve Fotoğraf: Sıla Yıldırım

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi İnsan Ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sosyoloji Bölüm Başkanı Kurumlar Sosyolojisi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Kayhan Delibaş, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi İnsan Ve Toplum Bilimleri Fakültesi Klinik Psikoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Tolga Köskün ve Ege Üniversitesi Hastanesi Başhekim Yardımcısı Tıp Fakültesi Acil Tıp Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Sercan Yalçınlı ile bu bağlamda gerçekleştire-

rilen söyleşide, konuya ilişkin farklı perspektifler ele aldık. İntiharları etkileyen çok sayıda faktör vardır. Bu faktörleri Delibaş, "Ekonomik kriz durumu, yoksulluğun artması, toplumda birlik ve dayanışmayı düşürücü etkenler, genel kriz hali, mevcut değer sistemlerinin yetersiz olması, normsuzluk bazen de çok aşırı norm intihara yol açabilir. Örf ve adetlere aşırı bağlılık (töre cinayeti vb.), uyuşturucu, hastalıklar, borçlanma, aile içi şiddet gibi etkenler intihar oranındaki artışa sebep olmaktadır." diye belirtti. İntiharı etkileyen faktörlere ilişkin ise Delibaş, "Bazısı geçim sıkıntısından,

işsizlikten, bazısı yalnızlıktan bazısı ise akran zorbalığından, medyanın rolünden, bazısı ise sadece özentilikten canlarına kıymaktadır." açıklamalarında bulundu.

Yaş aralığı nedir?

İntihar vakalarının artmasında birçok faktör etkili olmuştur. Psikolojik olarak bakıldığında belli yaş gruplarına göre değişmektedir. Her

Dr. Tolga Köskün

yaş grubu farklı etkenlerle intihara başvurmaktadır ve her yaş grubunda bıraktığı etki de ona göre farklılık göstermektedir. Bu konu hakkında Dr. Öğr. Üyesi Tolga Köskün, "Ergenler için bakıldığında ebeveyn çatışmaları, aile içi şiddete tanıklık, bir takım psikolojik problemler, akran zorbalığı, aile ilişkileri, madde bağımlılığı ergen kesimde büyük risk faktörleri arasındadır. Gençlik dönemine baktığımızda psikolojik durumlar burada önemli bir faktör haline geliyor. Özellikle borderline kişilik bozukluğu, bipolar bozukluk önemli risk faktörlerindedir. Her şeyi fazlasıyla isteme duygusu, fazla yemek yeme isteği ve fazla alışveriş yapma isteği gibi farklılıklar ve anlık durum değişiklikleri ortaya çıkmaktadır. Anlık ruh değişiklikleri meydana gelmektedir." şeklinde konuştu. Diğer kesim olan yaşlı grup için ise, "Özellikle fiziksel sağlıklarının zarar görmeye başlaması, bakıma muhtaç olması, yalnız yaşıyor olması, sosyal destek kaynaklarının giderek azalması ve kendi bakımlarını sürdürememe gibi unsurlar, bu grupta önemli risk faktörleri arasında girmektedir. Yaş aralıklarına baktığımızda genellikle üretken nüfusta (25/35 yaş) biraz daha fazla olduğunu görmekteyiz. Sebepi ise çoğunlukla başarısızlıklardan (iş, okul vb.) ve duygusal ilişkilerde kabul görmeme gibi etkenlerden kaynaklanmaktadır." diyerek bilgilerinin aktardı.

Bireysel bir sorun olsa da toplumsal bir meseledir

İntihar oranlarına yönelik artış

ile ilgili bilgi veren Köskün, "Nitelikli çalışan bir insan hedefini yitirip, yalnızlaşması onun kalitesini değerlendiremeyen toplumun ve devletin şapkasını çıkarıp önüne koyup düşünmesi gereken bir durumdur." dedi. Kişiye değer vermek ve desteklemek hepimizin ortak sorumluluğudur. 2022 TÜİK raporlarına baktığımızda, illere yönelik intihar sayısı ve kaba intihar oranı Türkiye'de en yüksek Tunceli, Uşak, Karaman, Aydın, Muğla gibi şehirlerde görülmektedir. İntiharı etkileyen sosyal faktörleri bilimsel çerçevede dile getiren Prof. Dr. Kayhan Delibaş eğitim durumlarının, medeni halin, cinsiyet durumlarının tesir ettiğini bizlere aktardı. 2012'den beri Aydın Efeler Belediyesi ile birlikte intihar olaylarına yönelik çalışmalar gerçekleştiren Delibaş, bu kapsamda intihar eden 12 kişinin yakınlarıyla görüşme gerçekleştirdiğini ve 500 kişilik bir anket yaptıklarını belirtti. Bunun sonucunda da intiharı etkileyen faktörleri ele alan 'İntihar Raporu' adlı bir kitap çıkardıklarını söyledi. Bu araştırmalar sonucunda Delibaş, "İlkokul mezunlarında daha fazla görülen intihar oranı günümüze geldikçe yükseköğretim mezunlarında da görülmeye başlandı. Bunun da kişinin bilgisiz veya cahil olmasından kaynaklı değil, toplumun kişilere vermiş olduğu sorumluluklardan kaynaklı olduğundandır. Kişi üzerindeki fazla baskı, gelecek kaygısı, toplum baskısı gibi unsurlar intihara yönelmelerindeki sebeplerdendir. Medeni haline bakıldığında ise evli kişilerin hiç evlenmeyen

kişilere göre daha fazla intihar girişiminde bulunduğu gözlemlenmiştir. Bu girişimde bulunan kişilerin çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır. Erkeklerde intihar 3/4 oranında ölümle sonuçlanırken kadınlarda bu oran 1/4'dir. Kadınlar intihar girişiminde bulunurken kendilerine amaçlarına ulaşamayacak şekilde zarar veriyorlar. Erkekler ise daha kesin çözüm gördükleri şekilde bir girişimde bulunuyorlar. Kadınların ki genelde şiddetten, aile geçimsizliğinden kaynaklanan bir ses, bir çığlık. Erkeklerde ise sorumluluğun vermiş olduğu baskıdan kaynaklanan bir girişim olduğu gözlemlenmiştir." Bu konuya yönelik, intiharın toplumsal baskılar ve cinsiyet temelli farklarla nasıl şekillendiğine de dikkat çekti.

İntihar bir yardım çılgılığıdır

İntiharı düşünen kişilerin yaşadıkları duygusal sorunlar ve acılar genellikle çevrelerindeki insanlar tarafından fark edilmez veya ciddiye alınmaz. Bu konuyu ele aldığımızda Köskün, "İntiharı düşünen insanlarda bir takım davranış değişiklikleri gerçekleşir. Sık sık ölüme ilgili konuşmaya başlarlar, değerli eşyalarını sevdiklerine vermek isteyebilirler, kendisi için ölüm sonrası düzenlemeler yapabilir (miras vb.), öz bakımı azalabilir, sosyal biriyken içe dönük birisi haline gelebilir ve genelde risk almaya yatkın olurlar. İntiharı düşünen kişilere yönelik doğru ve zamanında yapılan psikolojik destek onların hayatta kalma şansını artırabilir. Bu düşünce

yanlı bir görüştür. Bilinen hallerden biri intihar hakkında konuşsam aklımda yoksa bile kişinin aklına sokar mıyım düşüncesidir. Asıl siz kişiye bu konu hakkında soru sorarsanız kendisini önemseyeceğinizi, sizler için değerli olduğunu anlamasını sağlayacak ve o kişiyi bu eylemden uzaklaştırmaya olasılık sunacaktır." diyerek intihara eğilimli bireylerin davranışlarını ve onlara yönelik etkili müdahalelerin hayatta kalma şansını artırabileceğini belirtti.

Medyanın intihar artışlarındaki etkisi

Medyanın haberleri sanyasyonel sunma gayretiyle, intihar yöntemini öne çıkarması, intihar eden kişiyi romantize edecek içerikte haberlerin sunulması intiharın artmasına sebep olabilecek faktörlerdir. Buna yönelik açıklamalara ilişkin Doç. Dr. Sercan Yalçınlı, "Çoğunlukla kopyalama olarak görülüyor. İntihar ediş biçimlerini etkiliyor, kişiyi özendiriyor. Sosyal medya bir takım kimlik bozukluklarına sebep olabiliyor. Madde bağımlılığı, bir kayıp öyküsünün olması, travmatik bir geçmişinin olması, ani kayıplar, sosyal destek kaynaklarının az olması risk faktörlerindedir." diye belirtti.

Bu konu hakkında bizlere bilgilerinin aktaran Prof. Dr. Kayhan Delibaş, Dr. Öğr. Üyesi Tolga Köskün, Doç. Dr. Sercan Yalçınlı hocalarıma teşekkür ederim.

Gizli tehlike: Brusella

Hakan Kaya

Brusella hastalığını daha önce hiç duymuş muydunuz? Ciddi semptomlar ortaya çıkaran brusella, halk arasında çok bilinmemekle birlikte toplum sağlığı açısından oldukça dikkat etmemiz gereken bir hastalıktır. Brusella, evimizde ve hatta buzdolabımızın tam da içinde olabilir. Dünya üzerinde birçok yerde olması muhtemel olan brusella, zoonoz hastalıklar kategorisinde bulunmaktadır. Hayvandan insana çeşitli yollardan bulaşabilen brusella, hem hayvanlar hem de insanlar için bir takım olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Brusella'nın ne olduğuna yönelik tüm detayları, Aydın Veteriner Hekimleri Odası Başkanı Hakan Kaya bizler için aktardı.

Haber ve Fotoğraf: İlginay Avunyalı

Hayvanlar için kritik sonuçlar ortaya çıkaran “Brusella” insanların da sağlığını tehdit eden bir mikroptur. Bu açıdan incelendiğinde ciddi tedbirler gerektiren Brusella için risk ortamları oldukça fazladır. Bu yüzden farkında olmadan Brusella'ya yakalanılabilişinin bilincinde olmak doğru olacaktır. Zoonoz hastalıklar, kategorisinde yer alan Brusella'nın çok yönlü bulaş yolu bulunmaktadır. Bilinenin aksine insanlara sadece süt içmekle bulaşmayan hastalığın ciddi yan etkileri olmaktadır. Halk arasında fazla bilinmeyen bir hastalık türü olan Brusella, çiftçileri de yakından ilgilendiren pek çok olumsuz sonuç doğurmaktadır.

“Ülke hayvancılığı açısından önemli bir hastalık”

Brusella hastalığının gözle görülür en belirgin belirtisinin yavru

atma olduğunu belirten Veteriner Hekimleri Odası Başkanı Hakan Kaya, hastalık hakkındaki bilgileri, “Ülke hayvancılığı açısından önemli bir hastalıktır. Yavru atmalara sebep oluyor ve hayvanlarda tedavisi olmayan bir mikroptur. Hasta hayvanlar ile temas eden veteriner hekimler ve üreticiler haricinde hayvanların sütünü içen, peynirini yiyen insanlara da bu hastalık geçebiliyor. Brusella'nın insanlarda ise tedavisi mümkündür. Hastalık, uzun soluklu uygulanan antibiyotik tedavisi ile giderilebiliyor.” diye aktardı.

Süt iyi pişirilmezse risk artar

Brusella'nın bakteri kökenli bir mikrop olduğunu aktaran Kaya, “Biz veteriner hekimler çalışma prensibimizde, hastalıkları toplum sağlığı ve hayvan sağlığı olarak ayırıyoruz. Brusella ise ikisinin ortak kümesi oluyor çünkü hayvandan insana geçebiliyor. Biz bu hastalıklarla

ra zoonoz hastalıklar diyoruz. Hayvandan insana geçtiği için toplumu da bu açıdan ilgilendiriyor. Brusella hastalığı, hayvanlarda Abort'a (yavru atmaya) neden oluyor. Çiftçi için en kötü yanı, buzağının kaybedilmesidir. Abort'lar genellikle doğumdan önce dördüncü ve beşinci aylarda olur. Bu bakteri hayvanın rahminden önceki yerde bulunduğu için bazen müdahalelerde bulunulduğu sırada da veteriner hekimlere bulaşabilmektedir. Bu konuda İlçe Tarım Müdürlüğü çiftçilerimize eğitimler vermektedir. Örneğin 5 aylıkken ölü doğan bir buzağıyı çıplak elle ellerle temas yolundan da geçmektedir. Ellerimizdeki ufak bir çatlaktan bile enfeksiyonu kapabiliyoruz. Süt içmek ise geniş bir yelpazedir. Temas yoluyla bir insan brusella olurken, süt iyi pişirilmezse süt de brusella varsa sütü birkaç kişi içeceği için brusella olan kişi sayıca artacaktır.

Bu iki durum haricinde eğer brusella olan bu süt mandırada satılırsa birçok insanda enfekte olabilecektir.” dedi.

Fiziksel temasla insana bulaşabilir

Bir hayvandan hayvana nakil varken bir de hayvandan insana naklin olduğunu vurgulayan Kaya, “Hayvandan hayvana nakil ne kadar daraltılırsa insana geçiş de o oranda azalacaktır. Brusella olan bir boğa 10 tane inek ile çiftleştğinde bu ineklere hastalık bulaşmaktadır. Bu durum hayvandan hayvana naklin nedenidir ama bu 10 tane hayvandan süt aldığımızda ise bu sütü tüketen 100 tane insan enfekte oluyor. Bu açıdan hayvanları teste tabi tutmalıyız. Birincisi, hayvanların fiziksel teması yolu ile ikinci olarak süt yoluyla buzağıya içirirsek o buzağı da enfekte oluyor. Üçüncüsü ise temas yolu ile bulaşmaktadır. Tüberkülozun akisene nefes yolu

ile bulaşmamaktadır.” diye aktardı.

“Çok zayıflar”

Hastalığın dışarıdan anlaşılmasının ilk zamanlarda pek mümkün olmadığını belirten Kaya, “Brusella, ilerleyen zamanlarda yani hastalık başladıktan 3 yıl gibi bir süre sonunda, brusella olan bir hayvanda “bursit” dediğimiz bursall keseler olur. Dizlerinde şişlikler oluşur, çok zayıflar, ateş yapar, eklemelerin şişmesi de bu durumlarda gözlenmektedir. Lakin bu belirtiler diğer hastalıklarında belirtileri arasında yer almaktadır. Bu açıdan testsiz tanı koymak doğru olmayacaktır.” ifadelerini kullandı.

“Eve çiğ süt alınırken dikkat edilmelidir”

Bir kere hastalığın kurutulması için hayvanların düzenli teste tabi tutulması gerektiğini aktaran Kaya, “Hastalığın kurutulabilmesi için hasta çıkan hayvanların sürü dışı edilip, kesiminin yapılması gerekiyor ve tüketilen sütlerin pastörize edilmesi gerekiyor. Eve çiğ süt alınırken dikkat edilmelidir. Bakanlığın çiğ süt alımı için teste tabi tutulmuş işletmelerden çiğ sütlerin alınmasına izin verdiği unutulmamalıdır.” diye vurguladı.

Birçok kişi brusella hastalığını taşıdığını bilmiyor

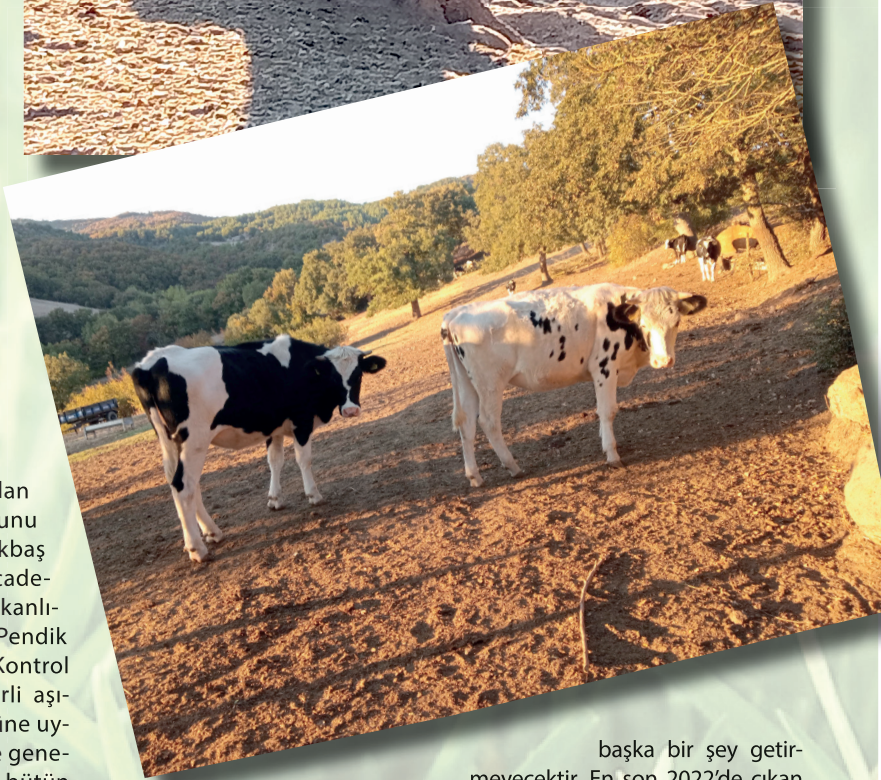
Brusella bakterilerinin insan vücudunda saklandığını ifade eden Kaya, “Hastalık iki sene sonra tekrarlayabilir. Köylerde peyniri eski usul, hemen sıcaklığına çalarlar, bu doğru değildir. Kesinlikle ısı işlem görmesi gerekir. Sütlerin çiğ tüketilmemesi lazım. Açıkta süt alıyorsak uzun süre kaynatmamız gerekmektedir. Çiğ süt alımı doğru değildir. Sadece süt yolu ile değil, dediğim gibi peynir çeşitlerinden de geçebilir. Bu yüzden alışveriş yaptığımız yerler konusunda dikkatli olmakta yarar vardır. Aydın ili, bu konuda iyi durumda. 123 tane bağlı işletme var bu işletmeler düzenli olarak teste tabi tutuluyor. Güvenli olan da budur, teste tabi tutulan işletmelerden açık süt temini sağlık açısından tercih edilmesi daha doğru olacaktır.” dedi.

Geri dönülmeyen sonuçlar doğurabilir

Brusella'nın geri dönülmeyen sonuçları olabileceğini söyleyen Kaya, “Kadın hastalarda kısırılığa yol açabiliyorken, erkekte böyle bir etkiye yol açmıyor. Çünkü Brusella, erkek hastanın vücudunda yaşamına devam edebiliyor. Hayvandan hayvana bulaşabileceği gibi, insandan insana çiftler arasında da alışveriş olabiliyor. Diz kapakları ve dirseklerde şişmeler, ayakları çapraz yapacak şekilde şişmeler oluyor. Dalgalı ateş yapabilir. Örneğin bir gün hiç ateşimiz çıkmaz; bir gün ateş kırklara kırk birlere çıkar, birden düşer, sonra yine ateş yapar ve tedavisi uzun antibiyotik ile yapılır. Bu uzun ve sancılı bir süreçtir.” diye belirtti.

“Yerli aşımız var”

Hayvanlarda kullanılan aşuların yerli aşı olduğunu ifade eden Kaya, “Büyükbaş hayvanlarda bunun mücadelesi Tarım ve Orman Bakanlığı'nda yapılıyor. Bizim Pendik Veteriner Araştırma Kontrol Enstitümüzün yaptığı yerli aşımız var. Hayvanların gözüne uygulanan bir aşıdır. Türkiye genelinde 2010-2012 yılında bütün hayvanlar aşılandı, bu süreçten sonra doğan bütün dişi hayvanlar tarım ilçe teşkilatlarındaki veteriner hekimler tarafından aşılanıyor. Brusella, ihbarı geldiğinde Tarım ve Orman Bakanlığı'na il veya ilçe müdürlüğüne bildiriyorlar. Hayvandan alınan numune Tarım Orman Bakanlığı laboratuvarında incelendikten sonra numune sonucu eğer pozitif çıkarsa bu hayvan imha ediliyor. Daha sonra işletme genelinde serolojik test yapıyorlar. Eğer o ikisi de pozitif çıkarsa ve brusella aktif ise devlet kestiriyor. Hayvanın yüzde doksani devlet karşılıyor, yani tazmin ediyor. Türkiye olarak bununla mücadele halindeyiz. Hem ekonomik hem de zoonoz bir

hastalık, insanlara bulaşıyor sütünü içiyoruz. Sadece Türkiye'de değil dünyada bakteriyel bir hastalık.” olduğunu söyledi.

“Brusella hastalığı olan işletmenin kar etmesi de oldukça zor oluyor”

Yetiştiricilerin, önceden brusella hastalığını söylemeye çekindiklerini açıklayan Kaya, “Artık çekinmelerine gerek kalmadı, zaten bu durum yetiştirici için de bir hastalık. Brusella hastalığı olan işletmenin kar etmesi de oldukça zor oluyor çünkü buzağular canlı elde edilemiyor. Bu da işletme içinde döngü halini alırsa zarardan

başka bir şey getirmeyecektir. En son 2022'de çıkan bir genelgele ile karantina ile bu hastalık bitirilebiliyor. İşletme sahibine tazmin ediliyor. Devletimiz yüzde 90'ını karşılıyor. Çekinmesinler, dünyanın her yerinde oluyor, bütün hayvanlarda da olabiliyor. Yerli aşımız çok koruyucu, çok memnunuz. Hayvanlarımız için koruyuculuğuna güveniyoruz. Çiftçilerimiz, yavru atma problemleri varsa çekinmeden veteriner hekimlere başvursunlar.” diye belirtti.

Aslında her birimizin dikkatli ve bilinçli olması gerektiği brusellaya yönelik tüm bilinmeyenleri bizimle paylaşan ve dikkat edilecek tüm hususları bize aktaran Aydın Veteriner Hekimleri Odası Başkanı Hakan Kaya'ya çok teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Didem Peren Aykas Çinkılıç

Gıda tağşişi: Alo 174 gıda hattı

Son yıllarda Türkiye ve dünyada sıklıkla duyduğumuz, sosyal ve geleneksel medyayı bir hayli meşgul eden bir kavram ortaya çıktı: Gıda tağşişi. Peki nedir bu gıda tağşişi? Gıda tağşişini önlemek için ne gibi çalışmalar yapılmaktadır?

Haber ve Fotoğraf:
Mehmet Ayboğan

Gıda tağşişi hakkında merak edilenleri öğrenebilmek için Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Gıda Mühendisliği Bölümü öğretim üyelerinden Doç. Dr. Didem Peren Aykas Çinkılıç ile bir araya geldik.

Gıda tağşişi nedir?

Gıda sahteciliği üst başlığı altında ele alınması gereken bu kavram, gıda tağşişi ve taklidi olarak ikiye ayrılmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Orman Bakanlığı'nın 5996 sayılı veteriner hizmetleri, bitki sağlığı, gıda ve yem kanununa göre tağşiş, kanun kapsamındaki ürünlerle, temel özelliğini veren öğelerin ve besin değerlerinin tamamının veya bir bölümünün, mevzuata aykırı olarak çıkartılmasını veya miktarının değiştirilmesini ya da aynı değeri taşımayan başka bir maddenin, o madde yerine aynı maddeymiş gibi katılmasını ifade eder. Yine aynı kanun kapsamında bulunan taklit ise kanun kapsamındaki ürünlerin

şekil, bileşim ve nitelikleri itibarıyla yapısında bulunmayan özelliklere sahip veya başka bir ürünün aynıysıymış gibi göstermeyi ifade eder.

Gıda tağşişi ile ilgili yasal düzenlemeler nelerdir?

Gıda tağşişi ile ilgili yasal düzenlemeler, Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Orman Bakanlığının 5996 sayılı veteriner hizmetleri, bitki sağlığı, gıda ve yem kanununa göre belirlenir. Söz konusu kanuna göre gıda ve yemde taklit ve tağşiş yapılamaz. Taklit ve tağşiş yapılmış ürün işleme tabi tutulmaz, piyasaya arz edilemez. Gıda ve yem işletmecileri ürettikleri, ithal ettikleri, kendi adı ve ticari unvanı ile piyasaya arz ettikleri ürünün mevzuata uygunluğundan sorumludur. Üretilen, ithal edilen ve piyasaya arz edilen ürünlerin, mevzuata uygunluğunun doğrulanması, kontrol görevlilerince resmi kontrollerle yapılır. Yapılan resmi kontrollerde uygunsuzluk tespit edilmesi halinde, kanunda belirtilen idari yaptırımlar uygulanır. Bu idari yaptırımlar da eğer

firmanın ilk suçuysa, yıllık gayri safi gelirleri üzerinden belirlenen bir para cezası uygulanır. Fiilin 3 yıl içerisinde ikinci kez tekrarlanması durumunda, Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulur ve daha büyük yaptırımlar uygulanır.

Gıda mühendislerinin gıda tağşişinin önlenmesindeki rolü nedir?

Gıda sahteciliğinin önlenmesinde gıda mühendisleri kritik bir rol üstlenmektedir çünkü gıda güvenliği ve kalitesinin korunmasında büyük bir sorumluluk taşırlar. Gıda mühendisleri, yapılabilecek uygunsuzluğun tespit edilmesi ve önlenmesi için bilimsel ve teknik bilgi birikimlerini kullanarak, çeşitli görevler üstlenirler. Örneğin üretim süreçlerini ve ürünleri sürekli olarak izleyerek, gıda maddelerinin belirlenen kalite standartlarına uygunluğunu kontrol ederler. Gıdada herhangi bir sahtecilik olup olmadığını anlamak için kimyasal analizler, duysal değerlendirmeler ve fiziksel testler yaparlar. Ayrıca gıda mühendisleri, ulusal ve uluslararası

gıda güvenliği yasalarını ve standartlarını yakından takip ederler. Bu yasalar doğrultusunda, üreticilerin uygun üretim tekniklerini kullanmasını ve tüketicilere doğru bilgi verilmesini sağlarlar. Gıda mühendisleri, hem tüketicileri hem de gıda üreticilerini taklit ve tağşişin zararları hakkında bilgilendirir ve doğru üretim uygulamaları konusunda onlara yol gösterir. Bunlara ek olarak gıda mühendisleri, gıda tedarik zincirinin her aşamasında izlenebilirlik sistemlerinin kurulmasını sağlayarak, hileli ürünlerin tedarik zincirine girmesini önlemeye yardımcı olurlar. Bu izlenebilirlik sistemleri, ürünün kaynağından tüketiciye kadar olan süreçte güvenliğini ve doğruluğunu kontrol etmeye olanak sağlar.

Tüketiciler gıda tağşişini nasıl ifşa edebilir?

Tüketiciler gıda sahteciliği fark ettiklerinde ya da bu durumdan şüphelendiklerinde, çeşitli yollarla bu durumu ifşa edebilir ve yetkililere bildirebilirler. Bu yollara örnek

vermek gerekirse; ilk olarak gıda tağışı ile ilgili şüphelerini, Tarım ve Orman Bakanlığı'nın "ALO 174 Gıda Hattı" üzerinden bildirebilirler. Bu hat gıda güvenliği ihlallerini bildirmek için kullanılan bir sistemdir ve şikayetler doğrudan yetkililere iletilir. Bunun dışında belediyelerin, zabıta müdürlükleri ya da tüketici hakları derneklerine de durumu bildirebilirler. Ayrıca gıda ürününde bir hile ya da tağış olduğunu fark eden tüketici, ürünü satın aldığı yere durumu bildirebilir ve ürünün geri çağırılmasını talep edebilir. Tüketici, tağışlı ürünün iadesini yapmakla kalmayıp, üründen kaynaklanan zararları talep etmek amacıyla tüketici mahkemeleri ya da tüketici hakem heyetleri üzerinden yasal başvuruda bulunabilir. Bunun ha-

ricinde tüketiciler, eğer bir üründe tağış şüphesi varsa bağımsız laboratuvarlarda bu ürünlerin test edilmesini sağlayabilirler. Ayrıca gıda sahteciliğinin ifşa edilmesi konusunda sosyal medya ve dijital platformların gücü de unutulmamalıdır.

Gıda tağışının yapılmasının nedenleri nelerdir?

Gıda sahteciliği, herkesin tahmin edebileceği üzere genellikle ekonomik kazanç elde etmek amacıyla yapılır. Fakat tek sebep bu değildir ve başka etkenler de bu hileli uygulamaya yol açabilir. Örneğin daha ucuz ham madde kullanımı, üretim süreçlerinin kısaltılması gibi. Çünkü kaliteli gıdaların üretimi için genellikle uzun ve maliyetli süreçler gerekir. Bunun yanında rekabet avantajı elde etme, yüksek kaliteli ham maddenin yetersizliği, küresel tedarik zincirinde yaşanan aksaklıklar, ürünlerin fiyatındaki dalgalanmalar ve tüketici farkındalığının düşük olması gibi.

Gıda tağışının en yaygın örnekleri nelerdir?

Gıda sahteciliği ne yazık ki tüm gıda ürünü gruplarına uygulanabilmektedir. Dünyada ve ülkemizde, en başta sahteciliği yapılan ürün grubu yağlardır. Örneğin Aydın hem Türkiye'nin hem de dünyanın önemli zeytinyağı üreticilerinden biridir. Fakat gerek yerel gerekse ulusal basında, zeytinyağı sahteciliği ile çok sıklıkla yer almaktadır. Bunun yanında bal, mısır şurubu, glikoz şurubu veya başka tatlandırıcılarla karıştırılarak hacmi artırılır ve maliyeti düşürülür. Ardından et ve et ürünleri gelmektedir, ucuz türler daha pahalı et türleri gibi satılabilmektedir. Bu konuda zaten yakın zamanda medyaya çok fazla haber yansıdı. Sonrasında süte su eklenmesi, sütün yağının azaltılması yaygın tağış yöntemlerindedir. Ayrıca tereyağına da bitkisel yağlar katılabilmektedir. Baharatların hacmini artırmak amacıyla düşük kaliteli veya sahte bileşenlerle karıştırılabilir. Örneğin safran yerine boyanmış başka bitkiler kullanılabilir, karabiberin içine

toz veya başka maddeler karıştırılabilir. Kahve çekirdeklerinde ucuz olan Robusta türü, pahalı olan Arabica kahve türü olarak satılabilmektedir. Çay ise düşük kaliteli yapraklar, boya ve dolgu maddeleriyle karıştırılarak hacmi artırılır. Bu liste deniz ürünleri, alkollü içecekler, meyve suları, enerji içecekleri, un ve tahıl ürünleri şeklinde uzatılabilir.

Gıda tağışını ifşa etmek için kullanılan teknolojiler nelerdir?

Bu amaçla kullanılan başlıca teknolojiler; titreşim spektroskopisi, sıvı ve gaz kromatografisi, kütle spektrometresi, DNA barkodlama ve moleküler biyoloji teknikleri, nükleer manyetik rezonans spektroskopisi, element analizi, izotop analizi, elektronik burun ve elektronik dil ve biyosensörler olarak sıralanabilir.

Gıda sahteciliğinin önüne geçebilmek için toplumun uygulayabileceği önerileriniz var mı?

Gıda sahteciliğinden korunmak amacıyla, tüketiciler güvenilir sertifikalara (organik, çoğrafi işaretli, ISO belgeli) sahip ürünleri tercih edebilirler. Bu durum sahtecilikten kaçınmada onlara yardımcı olabilir. Bu sertifikalar, ürünlerin kalite ve güvenlik standartlarına uygun olduğunu gösterir. Tüketiciler satın aldıkları ürünlerin nereden geldiğini ve nasıl üretildiğini öğrenmek için izlenebilirlik sistemlerinden faydalanabilirler. QR kodlar, mobil uygulamalar ve dijital platformlar sayesinde ürünün, tarladan sofraya olan yolculuğunu takip edebilirler. Tüketiciler, gıda üreticilerinden daha fazla şeffaflık ve hesap verebilirlik talep etmelidir. Gıda tağışı ile karşılaşan tüketiciler, yetkili kurumlara (Tarım

ve Orman Bakanlığı, gıda denetim kuruluşları) şikayetlerini iletmeli ve şüpheli ürünleri rapor etmelidir. Tüketiciler yerel ve ulusal yönetimlerden gıda güvenliği ve denetimleri konusunda daha sıkı önlemler talep edebilirler. Toplum gıda tağışı yapanlara karşı caydırıcı cezaların uygulanmasını ve bu cezaların etkin bir şekilde uygulanmasını desteklemelidir. Ayrıca güvenilir ve köklü markaları tercih etmek, tağış riskini azaltmanın bir yolu olabilir. Piyasada itibarı yüksek olan markalar, kalite kontrol süreçlerine daha fazla önem verir ve tüketici güvenini korumak için daha titiz davranır.

Gıda tağışının resmi kurumlar dışında, tüketiciler tarafından tespit edilmesinin ne denli önemli olduğunu aşıkâr. Temiz ve gerçek gıdaya erişimin zor olduğu bu günlerde, halkın olağandan daha fazla bilinçlenmesi en büyük temennimizdir. Bu doğrultuda gıda tağışı ile ilgili verdiği bilgi ve önerilerden dolayı, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Gıda Mühendisliği öğretim üyelerinden Doç. Dr. Didem Peren Aykas Çinkılıç'a teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Öğrencilerimize sorduk:

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi merkez kampüsünün Sağlık Kampüsü ve Eğitim Kampüsü olarak ayrılması hakkında ne düşünüyorsunuz?

Haber ve Fotoğraf:
Serdar Yılmaz

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi merkez kampüs yerleşkesinde öğrenci ve personel güvenliğini sağlamak amacı ile beş adet kapıdan T.C. kimlik kartı/Pasaport ile "Akıllı Kampüs, Güvenli Eğitim" uygulaması başladı. Öğrencilerimize bu konudaki görüşlerini sorduk.

Frederik Noukwa
Zootekni 4. Sınıf

Can Ağırgeçik
İnşaat Mühendisliği 1. Sınıf

Beyza Sonay
Görsel İletişim Tasarımı 1. Sınıf

► Kampüsün güvenliği açısından sağlık kampüsü ve eğitim kampüsünün birbirinden ayrılması doğru bir karar. Kampüse giriş yaparken fazla kalabalık oluyor ve zaman kaybetmemize sebep oluyor. Ama öğrencilerin güvenli bir ortamda eğitim görmesi için doğru bir karar olduğunu düşünüyorum.

► Kampüse turnikelerin konulmasını elbette olumlu karşıyorum. Biz öğrencilerin güvenliği için yapılmış bir şey ama şunu söyleyebilirim ki alınan önlemler hala yetersiz kalmaktadır. Umarım önümüzdeki günlerde önlemleri ve gerekli düzeltmeleri yaparlar. Bu sayede öğrenciler de daha güvenli ve sakin bir ortamda eğitim görür.

► Genel anlamda doğru alınmış bir karar diyebilirim ama öğrenci kartları ile giriş yapılsaydı daha mantıklı olurdu. Öte yandan kampüsümüz büyük bir kampüs fakültesi uzak olan öğrenciler ya ring arabalarının dolmasını bekleyecekler ya da mesafesi uzun olan bu yolu yürümek zorunda kalıyorlar. Kız yurdunda kalan kişiler için de işler zorlaştı açıkçası.

Umutcan Kesici
İktisat 2. Sınıf

► Kampüste turnike uygulaması zaten olması gereken bir şeydi dolayısıyla bu durumdan memnun kaldığımı söyleyebilirim. Kampüs içerisinde artık sivil araçlar sivil kişiler yok, bu da hem kampüsün daha güvenli olmasını hem de daha sessiz ve sakin olmasını sağlıyor.

Cem Ali Güneş
Felsefe 4. Sınıf

► Kampüsler arasında turnikelerin olması bence çok güzel oldu, böylelikle sivil halk istediği gibi kampüs içerisinde dolaşamaz. Eksikler elbette yeni olması sebebiyle var ama zamanla giderileceğini düşünüyorum. Geçmişe göre kampüsün içerisi daha sakin ve sessiz, bu durumdan memnunum.

İsmail Sultanoğlu
İnşaat Mühendisliği Hazırlık Sınıfı

► Bence güzel oldu, üniversitemizin eğitim kampüsü bölümüne sivillerin rahatça girip çıkmayacak olması burayı daha güvenli yapar. Turnike sistemi ise bu konuda güvenliği sağlamak açısından destekleyici oldu. Umarım uzun süreli bir uygulama olur.

Medeni Aydın
Sanat Tarihi 4. Sınıf

► Sağlık kampüsü ve eğitim kampüsünün birbirinden ayrılması henüz yeni bir olay olduğu için nasıl sorun veya çözümler ortaya koyacağını zaman belirler. Kampüs güvenliği açısından ise daha iyi olduğunu düşünüyorum.

Rabia Dire
Tarih 1. Sınıf

► Kampüslerin birbirinden ayrılması bence mantıklı ve öğrenci güvenliği açısından doğru bir karar. Bu şekilde kendimi daha güvende hissediyorum. Uygulamanın henüz yeni başlamasından dolayı eksiklikler elbette var, yakında bu eksikliklerin de giderileceğine inanıyorum.

Sefa Avcı
Gazetecilik 3. Sınıf

► Bence gerekli bir karardı fakat bu konuda biraz geç kaldığını düşünüyorum. Üniversitenin kurulduğu seneden itibaren bu uygulamanın olması gerektiğini düşünüyorum. Geç de olsa turnikelerin olmasını olumlu karşıyorum. Biraz daha disiplinli bir şekilde geçişler sağlansa daha da iyi olur.

ADU Dergi

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
İletişim Fakültesi